

IGAUNIJAS FSC MEŽU UZRAUDZĪBAS STANDARTA PROJEKTS 2-0

Nosaukums:	Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarta projekts 2-0
Dokumenta atsauces numurs:	-
Statuss:	Projekts
Ģeogrāfiskās piemērošanas teritorija:	Igaunijas Republika
Mežu piemērošanas teritorija:	Visi mežu tipi, visas meža īpašumu formas, lieli un mazi meža apsaimniekotāji
Apstiprinātājs:	Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarta darba grupa
Apstiprināšanas datums:	16.03.2018.
Atklāšanas datums:	16.03.2018.
Spēkā stāšanās datums:	-
Darbības laiks:	-
Igaunijas FSC kontaktinformācija:	Igaunijas FSC (Hea Metsanduse Koda MTÜ) Kastani 42, 50410, Tartu, Igaunija info@ee.fsc.org / standard@ee.fsc.org
FSC Politikas un standartu nodaļas kontaktinformācija:	FSC International Center Policy and Standards Unit Charles-de-Gaulle-Str. 5 53113 Bonn, Vācija (Germany) +49 228 367 660 policy_standards@fsc.org
A.C. Visas tiesības aizsargātas. Darbs ir aizsargāts ar izdevēja autortiesībām, neviena tā daļa bez izdevēja rakstiskas atļaujas nedrīkst tikt izdota atkārtoti vai kopēta nekādā veidā un ne ar kādiem līdzekļiem (tas nedrīkst tikt saglabāts vietnēs, kur to var atrast informācijas meklēšanas sistēmas – ne grafiski, ne elektroniski, ne mehāniski, ne fotokopiju veidā). <i>The Forest Stewardship Council® (FSC)</i> ir neatkarīga bezpeļņas organizācija, kas sekmē videi draudzīgu, sabiedrībai derīgu un saimnieciski efektīvu mežu apsaimniekošanu visā pasaulē. Atbilstoši FSC vīzijai pasaules mežiem jāatbilst gan pašreizējās paaudzes, gan nākotnes paaudžu sociālajām, ekoloģiskajām un saimnieciskajām tiesībām un vajadzībām.	

SATURS

1. PRIEKŠVārds	4
1.1. <i>Forest Stewardship Council (FSC, igauņu val. – Metsahoolekogu)</i>	4
1.2. Igaunijas FSC un standarta izstrādes darba grupa	4
2. IEVADS	5
2.1. Standarta mērķis	5
2.2. Standarta piemērošanas teritorija	6
2.3. Standarta izstrādes pamatinformācija.....	6
3. STANDARTA VERSIJA.....	6
4. PALĪGINFORMĀCIJA.....	7
4.1. Ģeogrāfija, klimats, daba.....	7
4.2. Standarta darba grupa.....	7
4.3. Tehniskie eksperti un standarta padome	7
5. ATSAUCES.....	8
6. PIEZĪME PAR INDIKATORU INTERPRETĀCIJU	9
7. PRINCIPI, KRITĒRIJI UN VIETĒJIE INDIKATORI.....	10
1. PRINCIPS: ATBILSTĪBA LIKUMAM	10
2. PRINCIPS: DARBINIEKU TIESĪBAS UN DARBA APSTĀKĻI	13
3. PRINCIPS: PAMATIEDZĪVOTĀJU TIESĪBAS	16
4. PRINCIPS: SABIEDRISKĀS ATTIECĪBAS.....	19
5. PRINCIPS: IEGUVUMI NO MEŽA	22
6. PRINCIPS: VIDES VĒRTĪBAS UN IETEKMES	24
7. PRINCIPS: MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNOŠANA.....	32
8. PRINCIPS: MONITORINGS UN VĒRTĒŠANA	34
9. PRINCIPS: AUGSTVĒRTĪGIE MEŽI.....	36
10. PRINCIPS: MEŽSAIMNIECISKĀS DARBĪBAS VEIKŠANA	38
MEŽSAIMNIECISKĀ STANDARTA PIELIKUMI	43
A pielikums (1. princips)	43
<i>Piemērojamo tiesisko aktu*</i> un <i>ratificēto*</i> starptautisko līgumu, konvenciju un vienošanos minimālais saraksts.....	43
B pielikums (2. princips)	47
Prasības attiecībā uz <i>darbinieku*</i> kompetenci	47
C pielikums (5. princips)	48
Papildu prasības sakarā ar <i>ekosistēmu pakalpojumiem*</i>	48
D pielikums (7. princips)	52
<i>Organizācijas* rīcības plāna*</i> sastāvdaļas	52
E pielikums (8. princips)	53
Monitoringam pakļauto objektu saraksts.....	53
F pielikums (9. princips)	54
Ieteicamie palīgmateriāli <i>augstvērtīgo mežu*</i> noteikšanai.....	54
G pielikums (1. princips)	59

Strīdu risināšanas vadlīnijas.....	59
H pielikums (2. un 3. princips)	60
Igaunijas Republikas <i>ratificētās*</i> un citas Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarta ievērošanai nepieciešamās ILO* ar <i>mežu*</i> apsaimniekošanu saistītās konvencijas.	60
I Pielikums (2. princips)	61
Piemēroti individuālie aizsardzības līdzekļi meža darbos.....	61
JĒDZIENI UN DEFINĪCIJAS	62

1. PRIEKŠVārds

1.1. *Forest Stewardship Council (FSC, igauņu val. – Metsahoolekogu)*

Forest Stewardship Council A.C. (FSC, igauņu valodā dažreiz arī Metsahoolekogu (Mežu uzraudzības padome)) tika dibināta 1993. gadā pēc Apvienoto Nāciju Organizācijas vides un attīstības konferences Riodežaneiro (1992), lai sekmētu pasaules mežu apsaimniekošanu videi draudzīgā, sabiedrībai derīgā un saimnieciski efektīvā veidā.

Videi draudzīga mežu apsaimniekošana nodrošina, ka koksnes ražošana, nekoksnes produktu ieguve un ekosistēmu pakalpojumi saglabā mežu bioloģisko daudzveidību, produktivitāti un ekoloģiskos procesus. Sabiedrībai derīga mežu apsaimniekošana nodrošina gan vietējiem iedzīvotājiem, gan sabiedrībai kopumā ilgtermiņa ieguvumus, kā arī rosina iedzīvotājus saudzēt mežu resursus un ievērot ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanas programmu. Saimnieciski efektīva mežu apsaimniekošana nozīmē, ka mežsaimnieciskās darbības tiek strukturētas un veiktas tā, lai tās būtu pietiekami izdevīgas, taču netiktu iegūta peļņa uz mežu resursu, ekosistēmas vai iesaistīto personu rēķina. Spriedzi starp nepieciešamību gūt peļņu un atbildīgas mežu apsaimniekošanas pamatprincipiem var mazināt, cenšoties realizēt visus mežsaimniecības produktus un pakalpojumus par to labākajām cenām (FSC kārtība, apstiprināta 1994. gada septembrī, atjaunota 2011. gada jūnijā).

FSC ir starptautiska organizācija, kas piedāvā brīvprātīgu akreditācijas un sertifikācijas sistēmu, ko izstrādājusi neatkarīga trešā persona. Šī sistēma ļauj sertifikāta īpašniekam realizēt savus meža resursus un pakalpojumus videi draudzīgā, sabiedrībai derīgā un saimnieciski efektīvā veidā.

FSC izstrādā arī standartus FSC mežu uzraudzības principu un kritēriju izstrādei un apstiprināšanai. Turklāt FSC izstrādā atbilstības vērtēšanas standartus (sauktus arī par auditoriem) sertifikācijas veicējiem, kas vērtē atbilstību FSC kritērijiem. Pamatojoties uz šiem standartiem, FSC sistēmas piedāvā sertifikāciju organizācijām, kas vēlas realizēt savus meža resursus ar FSC sertifikātu.

1.2. *Igaunijas FSC un standarta izstrādes darba grupa*

Lai arī ilgtspējīga mežu apsaimniekošana Igaunijā aizsākās jau pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu vidū, bet pašreizējais Igaunijas FSC (juridiskais nosaukums *Hea Metsanduse Koda*) tika dibināts 2002. gada sākumā. Jaunizveidotās bezpeļņas organizācijas biedri, gluži tāpat kā starptautiskās FSC biedri, tika sadalīti trīs kamerās: vides, sociālajā un ekonomikas kamerā. Organizācijas mērķis bija iegūt starptautiskā FSC dalībnieka statusu, kā arī pielāgot FSC starptautisko mežu uzraudzības standartu Igaunijas Republikas apstākļiem.

2004. gada maijā tika parakstīta vienošanās ar starptautisko FSC, saskaņā ar kuru abas organizācijas darbojas tiem pašiem mežsaimnieciskajiem mērķiem, bet 2010. gadā tika noslēgts partnerības līgums, saskaņā ar kuru Igaunijas FSC tika piešķirts FSC valsts mēroga statuss. Tas nozīmē, ka Igaunijas FSC ir oficiālais saziņas kanāls starp starptautisko FSC un Igaunijas interešu grupām, kā arī Igaunijas FSC ir pilnvarots Igaunijā pārstāvēt starptautiskā FSC nostāju un spriedumus.

Standarta darba grupa ir starptautiskā FSC oficiāli apstiprināta darba grupa, kuras mērķis ir izstrādāt FSC projektu saskaņā ar esošo FSC mežu uzraudzības standartu, un tā būs spēkā Igaunijas Republikas teritorijā. Standarta darba grupa nav atsevišķa juridiska persona, bet gan Igaunijas FSC izvirzīta tās pakļautībā esoša darba grupa, kuras uzdevums ir izstrādāt standartu, taču vienlaikus tā ir brīva savos spriedumos un atdalās no Igaunijas FSC kā no juridiskas personas.

Standarta darba grupas uzdevums tā izstrādes procesā ir detalizēti caurskatīt standarta projekta redakcijas un izteikt priekšlikumus to labojumiem. Turklāt standarta darba grupas uzdevums ir izskatīt un novērtēt interešu grupu projekta caurskatīšanā izteiktos komentārus, kā arī izmēģinājuma audita komentārus. Standarta darba grupa tā izstrādes procesā piedāvā kompromisus un formulējumus, kas palīdzētu sasniegt kopsaucējus visu darba grupas biedru starpā.

Standarta darba grupa atkārtō FSC triju kameru struktūru (vides, sociālā un ekonomikas), kurās darba grupas dalībnieki tiek sadalīti atbilstoši savai darbības vai eksperta zināšanu jomai. Standarta darba grupa var piesaistīt ekspertus no ārpuses, lai noskaidrotu jautājumus, par kuriem nepieciešams vairāk informācijas vai kuros darba grupai pašai trūkst atbilstošu ekspertu. Turklāt standarta darba grupas sastāvā ir neatkarīgais moderators, kura uzdevums ir vadīt debates un palīdzēt atrast kopsaucējus.

2. IEVADS

2.1. Standarta mērķis

FSC mežu uzraudzības standartam jāsaturs tie obligātie elementi, pēc kuriem FSC akreditētie auditori standarta piemērojamās jomas (skat. 2.2) robežās vērtēs mežu apsaimniekošanas darbības.

FSC mežu uzraudzības principi un kritēriji (*FSC Principles and Criteria*, saīsinājumā *P&C*) nodrošina starptautiski atzītu atbildīgu mežu uzraudzības standartu. Tomēr jebkuram starptautiskam mežu uzraudzības standartam jātiek pielāgotam vai nu reģiona, vai valsts līmenī, lai tiktu ņemti vērā atšķirīgie juridiskie, sociālie un ģeogrāfiskie apstākļi. Tāpēc papildus FSC principiem un kritērijiem tiek pieprasīti arī indikatori, kas ir pielāgoti atbilstoši reģionālajiem vai vietējiem apstākļiem un kurus var pielietot mežsaimniecības vienības līmenī.

Kopš FSC vispārīgo starptautisko indikatoru (*FSC-STD-60-004 V1-0 EN International Generic Indicators*, saīsinājumā *IGI*) apstiprināšanas 2015. gada martā no starptautiskās FSC valdes puses, tos izmanto kā reģionālo un vietējo principu un kritēriju izstrādes izejas punktu. Tas rada iespēju:

- pielietot visā pasaulē saskaņotus principus un kritērijus;
- celt un stiprināt FSC sistēmas uzticamību;
- paaugstināt FSC nacionālo mežu uzraudzības standartu vienotību un kvalitāti;
- paātrināt un pilnveidot FSC nacionālo mežu uzraudzības standartu apstiprināšanu.

FSC principi un kritēriji kopā ar FSC standarta komitejas (angliski *FSC Policy and Standards Committee*, saīsināti *PSC*) atzītajiem vietējiem indikatoriem veido FSC nacionālo mežu uzraudzības standartu (angliski *FSC National Forest Stewardship Standard*, saīsināti *NFSS*).

FSC nacionālā mežu uzraudzības standarta izstrādē jāvadās pēc šādos FSC normatīvajos dokumentos iestrādātajām prasībām:

- FSC-PRO-60-006 V2-0 EN *Development and Transfer of National Forest Stewardship Standards to the FSC Principles and Criteria Version 5-2* (FSC nacionālo mežu uzraudzības standartu izstrāde un pārnese uz 5-2 versijas FSC principiem un kritērijiem);
- FSC-STD-60-002 V1-0 EN *Structure and Content of National Forest Stewardship Standards* (FSC nacionālo mežu uzraudzības standartu struktūra un saturs); un
- FSC-STD-60-006 V1-2 EN *Process requirements for the development and maintenance of National Forest Stewardship Standards* (Nacionālo mežu uzraudzības standartu izstrādes un uzturēšanas procesu prasības).

Minētie dokumenti ir izstrādāti FSC Politikas un standartu nodaļā (*Policy and Standards Unit* jeb *PSU*), lai uzlabotu sertifikācijas procesa izsekojamību un caurskatāmību dažādu pasaules auditoru starpā, līdz ar to paaugstinot FSC sertifikācijas shēmas uzticamību kopumā.

2.2. Standarta piemērošanas teritorija

Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarts ir pielietojams visā Igaunijas Republikas teritorijā, visos mežu tipos, visās īpašuma formās, gan mazu, gan lielu meža apsaimniekotāju, kas vēlas iegūt Igaunijas FSC sertifikātu, mežos.

2.3. Standarta izstrādes pamatinformācija

Igaunijas FSC uzsāka Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarta izstrādi 2016. gada maijā, un mērķis ir izstrādāt FSC pamatprincipiem atbilstošu, Igaunijas Republikā spēkā esošu un Igaunijas Republikas apstākļiem atbilstošu FSC mežu uzraudzības standartu, kura ievērošana nodrošinātu pret vidi atbildīgu, sabiedrībai pieņemamu un ekonomiski dzīvotspējīgu mežu apsaimniekošanu. Standarta izstrādes procesa gaitā FSC starptautiskā standarta rāmjos un, ievērojot FSC pamatprincipus un prasības, ir izstrādāti un Igaunijas apstākļiem pielāgoti ekoloģiskie, sociālie un saimnieciskie noteikumi.

Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarta otrais projekts (2-0) izstrādāts periodā no 2017. gada aprīļa līdz 2018. gada martam. Izstrādes procesa gaitā standartā iestrādātas izmaiņas, ņemot vērā 2017. gada pirmajā ceturksnī notikušā pirmā projekta publicēšanas un 2017. gada septembrī notikušā izmēģinājuma audita rezultātus.

Pašreizējo standarta projektu izstrādājusi darba grupa šādā sastāvā:

Anneli Palo (Tartu Universitāte)	Ahto Kāsiks (Ahto Kaasik) (SA Hiite Maja)	Ivars Sibuls (Ivar Sibul) (Igaunijas Lauksaimniecības universitāte)
Jānuss Lībeks (Jaanus Libek) (Eestimaa Looduse Fond SA)	Aivars Rūkels (Aivar Ruukel) (MTÜ Soomaa Turism)	Mārti Samsonovs (Marti Samsonov) (AS Graanul Invest)
Kalevs Seps (Kalev Sepp) (Igaunijas Lauksaimniecības universitāte)	Kāreļs Tīganiks (Kaarel Tiganik) (Eesti Metsateenijate Ühing MTÜ)	Rainers Laiķu (Rainer Laiķu) (Valsts mežu apsaimniekošanas centrs)
Olevs Andress Tinns (Olev-Andres Tinn) (Erakond Eesti-maa Rohelised MTÜ)	Rea Rausa (Rea Raus) (MTÜ Statera)	Rejs Raiesmā (Ray Raiesmaa) (Eesti Erametsaliit MTÜ)
Renno Nellis (Kotkaklubi MTÜ)		Tarmo Meuss (Tarmo Meus) (Multiland OÜ)

Standarta darba grupas projekta izstrādē kā moderators tika pieaicināts Igaunijas Lauksaimniecības universitātes Meža un zemes ierīcības institūta Mežkopības nodaļas vecākais zinātnieks Rauls Rozenvālds (*Raul Rosenvald*). Standarta darba grupas projekta izstrādē asistējuši Igaunijas FSC projekta koordinatore Mariona Kade (*Marion Kade*) un Igaunijas FSC izpilddirektors Indreks Talpseps (*Indrek Talpsep*).

3. STANDARTA VERSIJA

Šī ir Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarta projekta versija 2-0, apstiprināta 2018. gada 16. martā. Standarta projekts nav izmantojams FSC auditos, jo tam trūkst spēkā stāšanās datuma un derīguma termiņa.

Par standarta projekta izstrādes procesu, kā arī par standarta materiālu apkopošanu atbild Igaunijas FSC, par standarta projekta saturu vienojas standarta darba grupa (tās sastāvu skatīt 2.3. punktā).

4. PALĪGINFORMĀCIJA

4.1. Ģeogrāfija, klimats, daba

Igaunija atrodas Baltijas jūras austrumu piekrastē, turklāt tās teritorija, esot Austrumeiropas zemienē, ir zema un līdzena. Igaunijā valda mērens klimats, ar pāreju no kontinentāla uz jūras reģionam raksturīgu klimatu. Pateicoties Atlantijas okeāna Gofa straumes ietekmei, Igaunijas laika apstākļi ir maigāki nekā citās mērenā klimata vietās tajos pašos platuma grādos. Piekrastē un uz salām laikapstākļi ir maigāki nekā iekšzemē. Gada nokrišņu daudzums ir 550–880 mm. Vismazāk nokrišņu ir salās, visvairāk – augstienēs. Vidējais augstums ir 50 metru virs jūras līmeņa, un augstākā vieta ir Lielais Muna-meģis Igaunijas dienvidaustrumos, kura augstums ir 318 metri virs jūras līmeņa.

Gada vidējā gaisa temperatūra ir ap +5 °C vai nedaudz augstāka. Ziemas mēnešos vidējā gaisa temperatūra ir -4...-5 °C. Vasaras mēnešos vidējā gaisa temperatūra var sasniegt +18 °C. Kaut gan bieži novērojamas novirzes no normām (gan uz silto, gan auksto pusi), tomēr kopš 20. gadsimta vidus Igaunijas vidējā gaisa temperatūra ir paaugstinājusies, turklāt vairāk nekā pasaulē vidēji (0,2–0,3 °C uz dekādi). Dienu skaits, kad zemi klāj sniega sega, ir samazinājies (no 1961–2002. gadam vidēji par 25,9 dienām), bet ir palielinājies nokrišņu daudzums (5–15 %). Saistībā ar globālajām klimata izmaiņām var prognozēt, ka šīs tendences turpināsies.

Igaunija ir viena no mežainākajām valstīm pasaulē: ar mežiem ir klāta vairāk nekā puse sauszemes teritorijas jeb 2,2 miljoni hektāru. No tās mazliet mazāk nekā puse pieder valstij, bet pārējais privāti-pašniekiem (gan juridiskām, gan fiziskām personām). Igaunijas meži ietilpst jauktu koku mežu zonā. Pārsvārā sastopami skujkoki, taču ir arī lapukoku meži.

Nozīmīgs ainavas elements ir arī purvs, un arī to procentuālā sastāva ziņā Igaunija pasaulē ir pirmajās rindās. Svarīgs, bet strauji zūdošs vērtīgs elements ir mantojuma jeb pusdabiskās cenozes, kas radušās cilvēka ietekmes rezultātā un izceļas ar sugu bagātību.

Igaunijas dabā sastopamas 64 zīdītāju sugas, 329 putnu sugas, 65 zivju sugas, 11 abinieku sugas, ap 15 000 kukaiņu sugu, kā arī 3500 citu bezmugurkaulnieku sugu. Igaunijas augu valstī ir zināma 1441 vaskulāro augu suga (kopā ar apakšsugām 1538), kā arī vairāk nekā 2500 aļģu sugu un 680 sūnu sugu.

4.2. Standarta darba grupa

Standarta darba grupas sastāvs minēts 2.3. punktā.

NB! Starptautiskā FSC valdei, starptautiskā FSC un FSC tīkla biroju darbiniekiem, kā arī akreditētajām FSC sertifikācijas organizācijām nav atļauts standarta izstrādes procesā pieņemt lēmumus, jo minētās personas nav standarta izstrādes darba grupas sastāvā. Visi iepriekšminētie tomēr var būt iesaistīti kā tehniskie eksperti.

4.3. Tehniskie eksperti un standarta padome

Standarta darba grupas debatēs vajadzības gadījumos piedalījās arī tehniskie eksperti, kuru vērtējumi un viedokļi tika ņemti vērā, kaut gan viņi paši lēmumu pieņemšanā nepiedalījās.

Bez standarta darba grupas un ekspertiem darbojas arī standarta padome, kas standarta izstrādes procesa laikā atradās līdzās darba grupai, raugoties, lai darba grupā nepārstāvēto personu intereses arīdzan tiktu ievērotas. Pirmā standarta projekta izstrādes laikā padome tika iesaistīta ļoti aktīvi –

pirms katras darba grupas sapulces padome saņēma attiecīgos sapulces materiālus, un padomes locekļi sapulcē izteica savu viedokli. Standarta padomes locekļu skaits nav ierobežots, kas nozīmē, ka jebkurš interesents var jebkurā laikā tai pievienoties. Tāpat arī standarta padomes locekļiem pamatotu interešu dēļ, kā arī lai dalītos ar eksperta zināšanām saskaņā ar iepriekšēju vienošanos, ir iespējams piedalīties darba grupas sapulcēs. Šo iespēju daži padomes locekļi ir aktīvi izmantojuši tieši otrā projekta izstrādes laikā.

5. ATSAUCES

Šī dokumenta interpretācijā ir nozīmīgi šādi dokumenti. Ja atsaucei nav versijas numura, jāņem vērā dokumenta jaunākā versija (ieskaitot visus grozījumus).

FSC-POL-01-004	<i>Policy for the Association of Organizations with FSC (Organizāciju sadarbības ar FSC saistītā politika)</i>
FSC-POL-20-003	<i>The Excision of Areas from the Scope of Certification (Teritoriju izvēle no sertificējamā apjoma)</i>
FSC-POL-30-001	<i>FSC Pesticides Policy (FSC pesticīdu politika)</i>
FSC-POL-30-401	<i>FSC Certification and the ILO Conventions (FSC sertifikācija un ILO konvencijas)</i>
FSC-POL-30-602	<i>FSC Interpretation on GMOs (Genetically Modified Organisms) (FSC interpretācija par ĢMO (ģenētiski modificētiem organismiem))</i>
FSC-STD-01-002	<i>Glossary of Terms (Terminu saraksts)</i>
FSC-STD-01-003	<i>SLIMF Eligibility Criteria (SLIMF atbilstības kritēriji)</i>
FSC-STD-20-007	<i>Forest Management Evaluations (Meža apsaimniekošanas novērtēšana)</i>
FSC-STD-30-005	<i>FSC Standard for Group Entities in Forest Management Groups (FSC standarts meža apsaimniekošanas grupu dalībniekiem)</i>
FSC-STD-60-002	<i>Structure and Content of National Forest Stewardship Standards (FSC nacionālo mežu uzraudzības standartu struktūra un saturs)</i>
FSC-STD-60-006	<i>Development of National Forest Stewardship Standards (FSC nacionālo mežu uzraudzības standartu attīstība)</i>
FSC-PRO-01-001	<i>The Development and Revision of FSC Normative Documents (FSC normatīvo dokumentu izstrāde un atjaunošana)</i>
FSC-PRO-01-005	<i>Processing Appeals (Apelāciju izskatīšana)</i>
FSC-PRO-01-008	<i>Processing Complaints in the FSC Certification Scheme (Sūdzību izskatīšana atbilstoši FSC sertifikācijas shēmai)</i>
FSC-PRO-01-009	<i>Processing Policy for Association Complaints in the FSC Certification Scheme (Ar politiku saistīto sūdzību izskatīšana atbilstoši FSC sertifikācijas</i>

FSC-DIR-20-007 *shēmai)*
FSC Directive on Forest Management Evaluations
(FSC meža apsaimniekošanas vērtēšanas direktīva)

6. PIEZĪME PAR INDIKATORU INTERPRETĀCIJU

Zem katra kritērija ir doti atbilstošie indikatori. Ja indikators ir vienkārši numurēts bez papildu uzraksta (piemēram, Indikators 1.1.1), tad šis indikators piemērojams visu platību un visu tipu mežos.

Dažos gadījumos ir noteikts, ka konkrētā prasība attiecas tikai uz noteikta lieluma mežu apsaimniekotājiem. Tādā gadījumā pēc indikatora numura ir burts a vai b.

7. PRINCIPI, KRITĒRIJI UN VIETĒJIE INDIKATORI

1. PRINCIPS: ATBILSTĪBA LIKUMAM

Organizācija ievēro visus vietējos tiesiskos aktus un valstī ratificētos starptautiskos līgumus, konvencijas un vienošanās. (P1 P&K V4)

Kritērijs 1.1. *Organizācija* ir tiesiski definēta vienība, kuras juridiskā reģistrācija* ir skaidra, dokumentēta un neapstrīdama, kā arī tai ir tiesiski kompetentas* valsts iestādes apstiprināta rakstiska atļauja veikt konkrētas darbības. (jauns)*

Indikators 1.1.1 *Organizācija* ir reģistrēta un atpazīstama. (jauns)*

Kritērijs 1.2. *Organizācija* apliecina, ka meža apsaimniekošanas vienības* juridiskais stāvoklis*, tai skaitā valdījuma* un lietošanas tiesības*, kā arī vienības robežas, ir skaidri noteikts. (K1.2 P&K V4)*

Indikators 1.2.1 *Organizācijas* rīcībā jābūt dokumentiem, kas apliecina sertifikātam piemērojamajā teritorijā esošo zemes vienību* likumiskas* īpašuma vai valdījuma tiesības*.*

Indikators 1.2.2 *Likumisko valdījumu* ir reģistrējusi tiesiski kompetenta* valsts iestāde. (jauns)*

Indikators 1.2.3 *Zemes vienības* robežām jābūt skaidri noteiktām (piemēram, kartogrāfiskajos materiālos, dabā iezīmēta dabiskā robeža).*

Kritērijs 1.3. *Organizācijai* ir likumā noteiktas*, organizācijas un meža apsaimniekošanas vienības* tiesiskajam stāvoklim* atbilstošas tiesības darboties meža apsaimniekošanas vienībā, turklāt tā pilda pienākumus, kas izriet no piemērojamiem valsts un vietējiem tiesiskajiem aktiem* un uzturēšanas prasībām. No likuma izrietošās tiesības ietver mežsaimniecības produktu un/vai ekosistēmu pakalpojumu* ražošanu un piegādi meža apsaimniekošanas vienībā. Organizācija maksā tiesiskajos aktos noteiktos maksājumus, kas saistītas ar to tiesībām un pienākumiem. (K1.1, 1.2, 1.3 P&K V4)*

Indikators 1.3.1 *Visas meža apsaimniekošanas vienībā* notiekošās darbības ir saskaņā ar piemērojamajiem tiesiskajiem aktiem* un organizācijas* rokasgrāmatu*.*

Indikators 1.3.2 *Visi piemērojamajos tiesiskajos aktos* paredzētie maksājumi saistībā ar meža* apsaimniekošanu tiek samaksāti paredzētajā termiņā.*

Indikators 1.3.3 *Rīcības programmā* paredzētās darbības ir saskaņā ar visiem piemērojamajiem tiesiskajiem aktiem*.*

Indikators 1.3.4 *Organizācija* reģistrē FSC principus un kritērijus, kā arī tiesiskās pretrunas*. Pretrunu risināšanā organizācijai jābalstās uz tiesiskajiem aktiem.*

Kritērijs 1.4. *Organizācija* izstrādā un pielieto metodes un/vai sadarbojas ar valsts iestādēm, lai sistemā-*

tiski aizsargātu <i>meža apsaimniekošanas vienību*</i> no nesankcionētas un pretlikumīgas resursu izšķērdēšanas, apdzīvošanas un citām nelikumīgām darbībām. (K1.5 P&K V4)
Indikators 1.4.1 Tiek pielietotas metodes, lai tiktu nodrošināta <i>aizsardzība*</i> pret nelikumīgām cirtēm vai citām nelikumīgām darbībām <i>mežā*</i> .
Indikators 1.4.2 Ja <i>aizsardzība*</i> <i>izriet*</i> no valsts likuma, <i>organizācija*</i> sistemātiski sadarbojas ar attiecīgajām valsts struktūrām, lai konstatētu nelikumīgās darbības, ziņotu par tām, kā arī kontrolētu un izvērtētu no šīm darbībām.
Indikators 1.4.3 <i>Organizācija*</i> dokumentē konstatētās saimnieciskās vai vides kaitējumu radījušās nelikumīgās darbības un veic atbilstošus stāvokļa uzlabošanas pasākumus.
Kritērijs 1.5. <i>Organizācija*</i> ievēro piemērojamās valsts un vietēja mēroga tiesiskos aktus*, ratificētās starptautiskās konvencijas un obligātās instrukcijas*, kas ir saistītas ar mežsaimniecisko produktu transportu un tirdzniecību <i>meža apsaimniekošanas vienības*</i> robežās un ārpus tām un/vai līdz primārajai pārdošanas vietai. (K1.3 P&K V4)
Indikators 1.5.1 <i>Organizācija*</i> ievēro ar mežsaimniecisko produktu pārvadāšanu un tirdzniecību saistītos tiesiskos aktus* un ratificētās starptautiskās konvencijas. (jauns)
Indikators 1.5.2 <i>Organizācija*</i> ievēro CITES* prasības.
Kritērijs 1.6. <i>Organizācija*</i> noskaidro, novērš un risina attiecīgo interešu grupu* iesaistīšanās* dēļ radušos strīdus* par likuma tiesību* vai ieraduma tiesību* jautājumiem, kurus var saprātīgā laikā* atrisināt bez tiesas iesaistīšanas. (K2.3 P&K V4)
Indikators 1.6.1 <i>Organizācija*</i> izmanto G pielikumā esošo strīdu* risināšanas procedūru. (jauns)
Indikators 1.6.2 <i>Organizācija*</i> strīdu* risināšanā tiecas panākt vienošanos vai vienprātību.
Indikators 1.6.3 <i>Par strīdiem*</i> , kas skar piemērojamās tiesiskos aktus*, tiek veikta uzskaitē, iekļaujot: 1) pasākumus, kas veikti, lai strīdu atrisinātu; 2) katras strīda procedūras iznākumu; 3) neatrisināto strīdu raksturojumu, t.sk. iemeslus, kādēļ tos nevarēja atrisināt, un iespējamās risināšanas metodes.
Indikators 1.6.4 Problēmu radījusī <i>meža apsaimniekošanas darbība*</i> ir apturēta reģionā, ko skar 1) nozīmīgs strīds*; vai 2) publiska interese*; vai 3) atšķirīgu interešu konflikts*. (jauns)
Kritērijs 1.7. <i>Organizācija*</i> publiski deklarē, ka tā nedod un nepieņem kukuļus ne naudā, ne citā veidā, kā

arī ievēro spēkā esošos pretkorupcijas tiesiskos aktus, ja tādi pastāv. Ja pretkorupcijas tiesiskie akti nepastāv, tad organizācija izmanto citas pretkorupcijas metodes proporcionāli *mežsaimniecisko darbību** mērogam* un intensitātei*, kā arī korupcijas riskiem. (jauns)

Indikators 1.7.1 *Organizācija** publiski deklarē, ka izvairās no jebkāda veida korupcijas. (jauns)

Indikators 1.7.2 *Organizācijā** nav konstatētas koruptīvas darbības. (jauns)

Indikators 1.7.3 Korupcijas gadījumā tiek veiktas atbilstošas koriģējošas darbības. (jauns)

Kritērijs 1.8. *Organizācija** apliecina *ilgtermiņa** FSC principu* un kritēriju*, kā arī attiecīgo FSC stratēģiju un standartu ievērošanu *meža apsaimniekošanas vienībā**. Šis apliecinājums ir iestrādāts dokumentā, kas ir *publiskots** un pieejams bez maksas. (K1.6 P&K V4)

Indikators 1.8.1 *Organizācija** rakstiski apstiprina savu apņemšanos ievērot FSC principus* un kritērijus*, kā arī attiecīgās FSC stratēģijas un standartus. Oficiālā apņemšanās tiek *publiskota**.

2. PRINCIPS: DARBINIEKU TIESĪBAS UN DARBA APSTĀKĻI

*Organizācija** saglabā vai uzlabo *darbinieku** sociālo un ekonomisko labklājību. (jauns)

Kritērijs 2.1. *Organizācija** atbalsta* pamatprincipus un tiesības darba vietā, kas ir noteiktas ILO* 1998. gada deklarācijā par pamatprincipiem un tiesībām darbā (balstās uz ILO astoņām galvenajām darba aizsardzības konvencijām). (K4.3 P&K V4)

Indikators 2.1.1 *Organizācija** pilda ar *mežu** apsaimniekošanu saistīto Igaunijā *ratificēto** ILO* konvenciju. (H pielikums)

Indikators 2.1.2 *Darbinieki** var veidot *darba organizācijas** vai tām brīvprātīgi pievienoties, ņemot vērā tikai attiecīgās darba organizācijas noteikumus.

Indikators 2.1.3 Tiek ņemtas vērā vienošanās, kas ir panāktas kolektīvās pārrunās ar *darba organizācijām**.

Kritērijs 2.2. *Organizācija** atbalsta* dzimumu līdztiesību* nodarbinātības jomā, mācību iespēju ziņā, līgumu slēgšanā, kā arī iespējā līdzdarboties procesos un veikt *mežsaimnieciskās darbības**. (jauns)

Indikators 2.2.1 Tiek ievēroti principi, kas *atbalsta** dzimumu līdztiesību* un izvairās no dzimumu diskriminācijas darba attiecībās (t.sk. attiecībā uz mācību iespējām un *iesaisti** organizācijas iekšējo procesos).

Indikators 2.2.2 Sievietes un vīrieši par vienādu darba pienākumu izpildi saņem vienādu samaksu. (jauns)

Indikators 2.2.3 *Organizācija** nosoda seksuālu varmācību un diskrimināciju dzimuma, ģimenes stāvokļa, bērnu esamības, seksuālās orientācijas dēļ, kā arī informē savus *darbiniekus**, kā atpazīt minētos gadījumus uz ziņot par tiem. (jauns)

Kritērijs 2.3. *Organizācija** veic veselības aizsardzības un darba drošības pasākumus, lai aizsargātu *darbiniekus** no ar darbu saistītajiem veselības riskiem un *apdraudējumiem**. Šīm darbībām proporcionāli *mežsaimniecisko darbību** apjomam, *intensitātei un riskiem** jāatbilst ILO* meža darbu drošības un veselības aizsardzības priekšrakstu ieteikumiem vai jābūt par tiem stingrākām. (K4.2 P&K V4)

Indikators 2.3.1 *Organizācijas** darba uzdevumu izpildē ievēro prasības, ko paredz ILO*. (H pielikums)

Indikators 2.3.2 *Organizācijā**, veicot darba uzdevumus, tiek izmantoti individuālie aizsardzības līdzekļi. (I Pielikums)

Indikators 2.3.3 *Organizācija** reģistrē notikušos *nelaimes gadījumus darbā** un pielieto metodes, lai no tiem izvairītos.

Indikators 2.3.4 Pēc ārkārtas situācijām un <i>nelaimes gadījumiem darbā*</i> tiek pārskatītas darba veselības aprūpes un darba drošības metodes un tajās tiek veiktas atbilstošas izmaiņas.
Kritērijs 2.4. <i>Organizācija*</i> maksā darba algu vismaz pēc mežsaimniecības nozarē noteiktās minimālās likmes vai pēc citas meža nozarē atzītas vienošanās tiktāl, cik tās ir augstākas nekā likumā noteiktā minimālā alga. Ja minētās likmes neeksistē, tad organizācija ar <i>iesaistīto* darbinieku*</i> palīdzību izstrādā mehānismus darba samaksas minimālās likmes noteikšanai. (jauns)
Indikators 2.4.1 <i>Organizācija*</i> maksā darba algas, kas atbilst vismaz valstī noteiktajai minimālajai algai.
Indikators 2.4.2 <i>Organizācijai*</i> būtu jāmaksā taisnīgas un pienācīgas darba algas.
Indikators 2.4.3 Darba algas un līgumā noteiktie maksājumi tiek maksāti līgumā paredzētajā laikā.
Kritērijs 2.5. <i>Organizācija*</i> apliecina, ka <i>darbiniekiem*</i> ir darba specifikai atbilstoša izglītība, un tiek veikta uzraudzība, lai droši un efektīvi īstenotu <i>rīcības plānu*</i> un visas <i>mežsaimnieciskās darbības*</i> . (K7.3 P&K V4)
Indikators 2.5.1 Attiecīgajiem atbildīgajiem <i>darbiniekiem*</i> un darba uzdevumus veicošajiem apakšuzņēmējiem ir darbam nepieciešamā kompetence atbilstoši B pielikumam.
Indikators 2.5.2 <i>Organizācija*</i> veic pastāvīgu uzskaiti <i>par darbinieku*</i> apmācību.
Kritērijs 2.6. <i>Organizācijai*</i> ar <i>darbinieku*</i> <i>iesaistīšanos*</i> ir izstrādāti mehānismi darba strīdu risināšanai un <i>taisnīgas atlīdzības*</i> piedāvāšanai darbiniekiem par viņu materiālajiem zaudējumiem un ar darbu saistītajām <i>traumām*</i> un <i>arodslimībām*</i> , kas radušās, strādājot organizācijā. (jauns)
Indikators 2.6.1 <i>Darbinieku*</i> sūdzības tiek izskatītas, uz tām tiek atbildēts, un situācija tiek risināta vai ir jau atrisināta.
Indikators 2.6.2 <i>Par darbinieku*</i> sūdzībām saistībā ar darbinieku īpašuma bojājumiem, <i>arodslimībām*</i> vai traumām tiek veikta pastāvīga uzskaitē, t.sk.: 1) veiktie pasākumi situācijas uzlabošanai; 2) katra <i>strīda*</i> risinājuma iznākums, t.sk. <i>taisnīgas atlīdzības*</i> noteikšana, kā arī 3) neatrisinātie strīdi, t.sk. iemesli, kādēļ tos nevarēja atrisināt, un iespējamās risināšanas metodes.
Indikators 2.6.3 <i>Darbinieki*</i> saņem <i>taisnīgu atlīdzību*</i> ar darbu saistīto materiālo zaudējumu, <i>arodslimības*</i> un <i>traumu*</i> gadījumā. (jauns)
Indikators 2.6.4 <i>Organizācijas*</i> apakšuzņēmēji apstiprina, ka tie atbild par <i>kritērijā*</i> 2.6 minēto <i>indikatoru*</i> izpildi.

Forest Stewardship Council®
Igaunijas FSC®

3. PRINCIPS: PAMATIEDZĪVOTĀJU TIESĪBAS

*Organizācija** nosaka *pamatiedzīvotāju** likumiskās* un ieraduma tiesības* attiecībā uz zemes, teritorijas un resursu īpašumu, izmantošanu un saimniekošanu, kas attiecas uz mežsaimnieciskajām darbībām*, kā arī atbalsta* šīs tiesības. (P3 P&K V4)

PIEZĪME

Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarta izpratnē Igaunijas Republikas lauku teritoriju kopš seniem laikiem apdzīvo pamatiedzīvotāju pēcteči, kas sevi uzskata par pamatiedzīvotājiem.

Pamatiedzīvotāji, kas piekopj no senčiem mantoto savdabīgo vietējo kultūru, sabiedriskās attiecības, saimniekošanas veidu, valodu un identitāti, salīdzinājumā ar pārējo Igaunijas tautu ir mazākumā. Spilgtākie pamatiedzīvotāju piemēri ir seti, hānimehi u.c.

Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarta izpratnē nav svarīgi, vai valsts atzīst pamatiedzīvotājus vai nē. Svarīgi ir tas, ka sevi par pamatiedzīvotājiem nodēvējušie cilvēki ir organizēti un ir kļuvuši par meža apsaimniekotāju partneriem, ar kuriem var vest pārrunas.

Igaunijas sabiedrība vispārīgi atzīst pamatiedzīvotāju kultūru un identitāti, tāpēc arī Igaunijas FSC uzskata par vajadzīgu atzīt un iestrādāt standartā nepieciešamību nodrošināt Igaunijas pamatiedzīvotāju iespējas turpināt savu dzīvesveidu.

Pamatiedzīvotāju pazīmes Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarta izpratnē ir:

1. pašnoteikšanās – cilvēks pats sevi ir nodēvējis par kāda novada vai citas līdzvērtīgas lauku teritorijas pamatiedzīvotāju;
2. kopiena – novada vai citas līdzvērtīgas lauku teritorijas pamatiedzīvotāji sevi par tādiem ir nodēvējuši un zināmā mērā ir organizēti;
3. lauku teritorija – pamatiedzīvotāju grupa savu paradumu un kultūras mantojuma ziņā ir stipri saistīti ar lauku teritorijām – parasti tas ir novads vai ar to salīdzināma lauku teritorija;
4. dzīvesvieta – pamatiedzīvotāji drīkst, kaut gan šobrīd nespēj dzīvot savās vēsturiskajās apmetņu vietās un/vai tur iegādāties nekustamo īpašumu;
5. atpazīstamība – Igaunijas FSC savā vietnē ir publicējis zināmo pamatiedzīvotāju kontaktinformāciju.

Kritērijs 3.1. *Organizācija** identificē *pamatiedzīvotājus**, kas dzīvo *meža apsaimniekošanas vienībā** vai kurus ietekmē *mežsaimnieciskā darbība**. Pēc tam organizācija, abpusēji sadarbojoties, nosaka šo pamatiedzīvotāju *valdījuma** tiesības, *meža resursu** un *ekosistēmu pakalpojumu** piekļuves un lietošanas tiesības, to *juridiskās ieradumu tiesības**, kā arī *no likuma izrietošās** tiesības un pienākumus, ko piemēro meža apsaimniekošanas vienībā. Organizācija nosaka arī teritorijas, kur minētās tiesības ir apstrīdētas. (jauns)

Indikators 3.1.1 *Organizācija** atzīst Igaunijā dzīvojošo *pamatiedzīvotāju** (*Indigenous Peoples*) esamību. Pamatiedzīvotāju interešu ievērošana notiek atbilstoši *indikatoriem** 4.1.1 un 4.1.2.

Indikators 3.1.2 *Organizācija** sastāda *pamatiedzīvotājus* pārstāvošo organizāciju sarakstu, kurām

varētu būt ar <i>meža apsaimniekošanas vienību</i> saistītas intereses. Zināmo organizāciju saraksts atrodams Igaunijas FSC mājaslapā. (jauns)
PIEZĪME Pamatiedzīvotāju sākotnējais saraksts tiek gatavots vienlaikus ar šo standartu.
Kritērijs 3.2. <i>Organizācija*</i> atzīst un atbalsta <i>pamatiedzīvotāju*</i> likumīgās un ieraduma tiesības* saglabāt kontroli pār <i>meža apsaimniekošanas vienību*</i> notiekošajām vai to saistītajām <i>mežsaimnieciskajām darbībām*</i> tādā apjomā, kāds nepieciešams viņu tiesību, resursu un <i>teritorijas*</i> aizsardzībai*. Ja pamatiedzīvotāji deleģē veikt mežsaimniecisko darbību kontroli trešajai personai, tam jānotiek brīvprātīgi, ar iepriekšēju un apzinātu piekrišanu. (K3.1 ja 3.2 P&K V4)
Indikators 3.2.1 <i>Organizācija*</i> atzīst Igaunijā dzīvojošo <i>pamatiedzīvotāju*</i> (<i>Indigenous Peoples</i>) esamību. Pamatiedzīvotāju interešu ievērošana notiek atbilstoši <i>indikatoriem*</i> 4.2.1–4.2.4.
Kritērijs 3.3. Ja kontrole pār <i>mežsaimnieciskajām darbībām*</i> tiek pārdeleģēta, tad pēc brīvprātības principiem ar iepriekšēju un apzinātu piekrišanu par to tiek slēgti vienošanās starp <i>organizāciju*</i> un <i>pamatiedzīvotājiem</i>. Vienošanās iekļauj tās darbības ilgumu, pārrunu noteikumus, pagarināšanu, pārtraukšanu, saimnieciskos un citus noteikumus. Vienošanās paredz, ka pamatiedzīvotāji seko tam, vai organizācija ievēro vienošanās noteikumus. (jauns)
<i>Kritēriju*</i> Igaunijā nepiemēro.
Kritērijs 3.4. <i>Organizācija*</i> atzīst un atbalsta pamatiedzīvotāju tiesības, paradumus un kultūru, kā tas noteikts Apvienoto Nāciju Organizācijas pamatiedzīvotāju tiesību deklarācijā (2007), kā arī <i>ILO*</i> konvencijā Nr. 169 (1989). (K3.2 P&K V4)
Indikators 3.4.1 <i>Organizācija*</i> nerada šķēršļus <i>pamatiedzīvotāju*</i> tiesībām, paradumiem un kultūrai ANO pamatiedzīvotāju tiesību deklarācijas un <i>ILO*</i> 169. konvencijas izpratnē. Nesaskaņas tiek risinātas atbilstoši J pielikumā dotajai <i>strīdu*</i> izšķiršanas procedūras instrukcijai. (jauns)
Kritērijs 3.5. <i>Organizācija*</i> ar <i>pamatiedzīvotāju*</i> iesaistīšanos* nosaka vietas, kurām ir īpaša kultūras, ekoloģiska, saimnieciska, reliģiskā vai garīgā nozīme, kā arī uz kurām pamatiedzīvotājiem ir likumīgas* vai juridiskās ieradumu tiesības*. Organizācija atzīst šīs vietas un par to apsaimniekošanu un/vai aizsardzību vienojas sadarbībā ar pamatiedzīvotājiem. (K3.3 P&K V4)
Indikators 3.5.1 <i>Organizācija*</i> atzīst Igaunijā dzīvojošo <i>pamatiedzīvotāju*</i> (<i>Indigenous Peoples</i>) esamību. Pamatiedzīvotāju interešu ievērošana notiek atbilstoši <i>indikatoriem*</i> 4.7.1–4.7.3.
Kritērijs 3.6. <i>Organizācija*</i> atzīst* <i>pamatiedzīvotāju*</i> tiesības aizsargāt* un pielietot savas <i>tradicionālās zināšanas*</i>, kā arī atlīdzina vietējām <i>kopienām*</i> par viņu <i>intelektuālā īpašuma*</i> izmantošanu. Atbilstoši <i>kritērijam*</i> 3.3 organizācija un pamatiedzīvotāji <i>uz brīvprātības pamata un ar iepriekšēju un apzinātu piekrišanu*</i>, kā arī saskaņā ar intelektuālā īpašuma aizsardzības prasībām slēdz līgumu par to

izmantošanu pirms izmantošanas sākuma. (K3.4 P&K V4)
<i>Kritēriju*</i> Igaunijā nepiemēro.

4. PRINCIPS: SABIEDRISKĀS ATTIECĪBAS

*Organizācija** piedalās *vietējo kopienu** sociālās un ekonomiskās labklājības saglabāšanā un uzlabošanā. (P4 P&K V4)

Kritērijs 4.1. *Organizācija** noskaidro, kādas *vietējās kopienas** dzīvo *meža apsaimniekošanas vienībā** vai kuras ietekmē *mežsaimnieciskā darbība**. Pēc tam organizācija, abpusēji sadarbojoties, nosaka šo *vietējo kopienu** *valdījuma** tiesības, *meža resursu** un *ekosistēmu pakalpojumu** piekļuves un lietošanas tiesības, to juridiskās *ieradumu tiesības**, kā arī no *likuma izrietošās** tiesības un pienākumus, ko piemēro meža apsaimniekošanas vienībā. (jauns)

Indikators 4.1.1 *Organizācija** identificē *vietējās kopienas* (sākotnējais saraksts [Igaunijas FSC mājaslapā](#)), kuras var ietekmēt plānotā *mežsaimnieciskā darbība**. (jauns)

PIEZĪME

Vietējo kopienu sākotnējais saraksts tiek gatavots vienlaikus ar šo standartu.

Indikators 4.1.2 *Organizācija**, *iesaistoties vietējām kopienām**, izstrādā metodes, lai mazinātu *mežsaimnieciskās darbības** būtisku negatīvu sociālo, saimniecisko un vides apstākļu ietekmi uz vietējām kopienām, un pierāda šīs darbības. (jauns)

Kritērijs 4.2. *Organizācija** atzīst un *atbalsta** *vietējo kopienu** *likumīgās un ieraduma tiesības** saglabāt kontroli pār *meža apsaimniekošanas vienībā** notiekošajām vai to saistītajām *mežsaimnieciskajām darbībām** tādā apjomā, kāds nepieciešams viņu tiesību, resursu un *teritorijas** *aizsardzībai**. Ja vietējās kopienas deleģē veikt mežsaimniecisko darbību kontroli trešajai personai, tam jānotiek *brīvprātīgi, ar iepriekšēju un apzinātu piekrišanu**. (K2.2 P&K V4)

Indikators 4.2.1 *Vietējām kopienām** paziņo, kad, kur un kādā veidā tās var izpaust viedokli par mežsaimnieciskajām darbībām un iesniegt priekšlikumus savu tiesību aizsardzībai.

Indikators 4.2.2 *Organizācija** ņem vērā *vietējo kopienu** tiesības *nekoksnes meža resursu** izmantot.

Indikators 4.2.3 Ja atrodas pierādījumi, ka *vietējo kopienu** *likumīgās** intereses saistībā ar *mežsaimniecisko darbību** tiek pārkāptas, situācija tiek risināta, pielietojot *strīdu** izšķiršanas procedūru (atbilstoši *kritērijam** 1.6). (jauns)

Indikators 4.2.4 *Organizācija** pirms galvenās cirtes uzsākšanas paziņo cirtsmas tuvumā esošo zemes gabalu īpašniekiem (vislabāk tieši, bet var arī caur vietējo pašvaldību, kā arī izvietojot marķējuma lentes, informācijas plāksnes u.tml.) un (atbilstoši *kritērijam** 4.1) atbilstošu vēlmi izteikuma-jiem *vietējo kopienu** pārstāvjiem, cenšoties rēķināties ar minēto personu viedokli un ieteikumiem attiecībā uz cirtes veikšanu.

Kritērijs 4.3. <i>Organizācija* nodrošina vietējām kopienām*, darba ņēmējiem un piegādātājiem saprātīgu* nodarbinātību, apmācību un citas iespējas proporcionāli mežsaimnieciskās darbības* apjomam* un intensitātei*. (K4.1 P&K V4)</i>
Indikators 4.3.1 <i>Vietējām kopienām*</i> un apkārtējiem uzņēmumiem cenšas piedāvāt darbu un apmācības.
Kritērijs 4.4. <i>Organizācija* ar vietējo kopienu* iesaistīšanos* organizē pasākumus to sociālās un ekonomiskās attīstības veicināšanai proporcionāli mežsaimnieciskās darbības apjomam* un intensitātei*. (K4.4 P&K V4)</i>
Indikators 4.4.1 Cenšas <i>atbalstīt* vietējo kopienu*</i> uzsāktos projektus un darbības, kas veicina <i>vietējo*</i> sociālo un ekonomisko labklājību. (jauns)
Kritērijs 4.5. <i>Organizācija* ar vietējo kopienu* iesaistīšanos izstrādā un pielieto metodes, lai noskaidrotu mežsaimnieciskās darbības* būtisku negatīvu sociālo, ekonomisko un vides apstākļu ietekmi uz attiecīgajām vietējām kopienām* un mazinātu vai likvidētu šo ietekmi. Metodēm jābūt proporcionālām minētajām darbībām un negatīvās ietekmes apjomam, intensitātei un riskiem*. (K4.4 P&K V4)</i>
<i>Kritērija* prasības tiek izpildītas indikatora* 4.1.2 ietvaros.</i>
Kritērijs 4.6. <i>Organizācija* ar vietējo kopienu* iesaistīšanos* izstrādā procedūras sūdzību izskatīšanai un vietējo kopienu un atsevišķu personu taisnīgas atlīdzības* piedāvāšanai sakarā ar mežsaimnieciskās darbības* radīto ietekmi. (K4.5 P&KV4)</i>
<i>Kritērija* prasības tiek izpildītas kritērija 1.6 ietvaros.</i>
Kritērijs 4.7. <i>Organizācija* ar vietējo kopienu* iesaistīšanos* nosaka vietas, kurām ir īpaša kultūras, ekoloģiskā, saimnieciskā, reliģiskā vai garīgā nozīme un uz kurām vietējām kopienām ir likumā noteiktas* vai juridiskās ieradumu tiesības*. Organizācija atzīst šīs vietas un par to apsaimniekošanu un/vai aizsardzību* vienojas ar vietējām kopienām.</i>
Indikators 4.7.1 <i>Organizācija* ar vietējo kopienu* iesaistīšanos* nosaka vietas, kurām ir īpaša kultūras, ekoloģiskā, saimnieciskā, reliģiskā vai garīgā nozīme, un atzīst šīs vietas. Īpašās nozīmes vietu noteikšanai jātiek nopietni pamatoti no interešu grupu* puses un/vai jābūt pierādījumiem par šo vietu vēsturisko nozīmi.</i>
Indikators 4.7.2 Īpašās nozīmes vietu <i>aizsardzības*</i> vai apsaimniekošanas metodes tiek noteiktas vienojoties un dokumentētas <i>ar vietējo kopienu* iesaistīšanos*</i>; minētās metodes tiek pielietotas. Kopā ar vietējām kopienām drīkst izlemt par šo vietu <i>nepubliskošanu*</i>.
Indikators 4.7.3 Ja tiek atrastas vai atklātas vietas, kurām ir īpaša kultūras, ekoloģiskā, saimnieciskā, reliģiskā vai garīgā nozīme, par kurām agrāk nebija zināms, tiek nekavējoties apturēta vēr-

tību apdraudošā *mežsaimnieciskā darbība** līdz brīdim, kad tiek noteiktas aizsardzības vai saimniekošanas metodes kopā ar *vietējām kopienām** vai *atbilstoši nacionālajiem tiesību aktiem** *saprātīgā laikā** panākta vienošanās. (jauns)

Kritērijs 4.8. *Organizācija** *atzīst** *vietējo kopienu** tiesības *aizsargāt** un pielietot savas *tradicionālās zināšanas**, kā arī atlīdzina vietējām kopienām par viņu *intelektuālā īpašuma** izmantošanu. *Atbilstoši kritērijam** 3.3 organizācija un vietējās kopienas *uz brīvprātības pamata** *un ar iepriekšēju un apzinātu piekrišanu*, kā arī saskaņā ar intelektuālā īpašuma aizsardzības prasībām slēdz līgumu par to izmantošanu pirms izmantošanas sākuma. (jauns)

*Kritēriju** Igaunijā nepiemēro.

5. PRINCIPS: IEGUVUMI NO MEŽA

*Organizācija** mērķtiecīgi izmanto *meža apsaimniekošanas vienībā** iegūstamos produktus un pakalpojumus, lai *ilgtermiņā** saglabātu un uzlabotu gan *ekonomisko dzīvotspēju**, gan sociālo un vides interešu ievērošanu. (P5 P&K V4)

Kritērijs 5.1. *Organizācija** identificē dažādos ieguvumus un/vai mežsaimnieciskos produktus, kas ir *meža apsaimniekošanas vienības** resursu un *ekosistēmas pakalpojumu* pamatā, iegūst šos produktus vai rada iespēju to iegūšanai, lai stiprinātu un dažādotu *vietējo ekonomiku** proporcionāli *mežsaimnieciskās darbības* apjomam** un *intensitātei**. (K5.2 un 5.4 P&K V4).

Indikators 5.1.1 *Organizācija** nosaka dažādos mežsaimnieciskos produktus, kas pēc organizācijas vērtējuma dod iespēju stiprināt un dažādot *vietējo ekonomiku**. Organizācija nosaka *ekosistēmu pakalpojumus**, ja tā ir deklarējusi tos kā savu *saimniecisko mērķi**.

Indikators 5.1.2 *Organizācija** izstrādā noteiktos mežsaimnieciskos produktus un *ekosistēmu pakalpojumus** un/vai uzdod tos izstrādāt citiem saskaņā ar saviem *saimnieciskajiem mērķiem**, lai stiprinātu un dažādotu *vietējo ekonomiku**.

Indikators 5.1.3 Ja *organizācija** izmanto **FSC** pārdošanas veicināšanas paziņojumus par *ekosistēmu pakalpojumu** saglabāšanu un/vai uzlabošanu, jāvadās pēc C pielikumā iestrādātajām papildu prasībām. (jauns)

Kritērijs 5.2. *Organizācija** vispārīgā gadījumā iegūst mežsaimnieciskos produktus un izmanto pakalpojumus no *meža apsaimniekošanas vienības** tādā mērā, kas nepārsniedz to atjaunošanu. (K5.6 P&K V4)

Indikators 5.2.1 *Organizācija** izstrādā *ilgtermiņa* meža resursu** analīzi uz aktuālās meža inventarizācijas un ciršanas datu pamata.

*Maza organizācija**: 5.2.1b Mazai organizācijai jābūt uz aktuālās meža inventarizācijas datu pamata sastādītam apsaimniekošanas plānam vai *meža resursu** analīzei.

Indikators 5.2.2 Balstoties uz *meža resursu** analīzi, tiek noteikts atļautais ciršanas apjoms, kas dotu iespēju saglabāt un veidot visu *organizācijas* mežu** līdzsvarotu koku vecuma un sugu sadalījumu. *Lielai organizācijai** ir ieteicams ciršanas apjoma noteikšanai izmantot *uzskaites cirsmu**.

Indikators 5.2.3 Tiek veikta uzskaitē par patiesajiem *ciršanas apjomiem** gadā. *Organizācijai** jānodrošina, ka gada ciršanas apjomu summa nepārsniedz periodā (maks. 10 gadi) noteikto, ņemot vērā atļauto ikgadējo ciršanas apjomu summu.

Indikators 5.2.4 Saimnieciskiem mērķiem no *meža apsaimniekošanas vienības** iegūstamo pakalpojumu piedāvāšanai un *nekoksnes meža produktu** iegūšanai *organizācija** aprēķina ilgtspējīgu

izmantošanas apjomu un to ievēro. Ilgtspējīgs izmantošanas apjoms pamatojas <i>uz labāko pieejamo informāciju</i> .*
Kritērijs 5.3. <i>Organizācija</i> * apliecina, ka darbības pozitīvās un negatīvās <i>ārējās ietekmes</i> * ir ņemtas vērā. (K5.1 P&K V4)
<i>Kritērija</i> * prasības tiek ņemtas vērā un izpildītas <i>indikatora</i> * 5.5.1 ietvaros.
Kritērijs 5.4. <i>Organizācija</i> *, ja vien iespējams, izmanto <i>vietējo</i> * izstrādi un vērtēšanu un vietējos pakalpojumus proporcionāli mežsaimnieciskās darbības <i>apjomam</i> *, <i>intensitātei</i> * un <i>riskiem</i> *. Ja šos pakalpojumus nav iespējams iepirkt uz vietas, organizācija <i>saprātīgā</i> * mērā cenšas palīdzēt tos radīt. (K5.2 P&K V4)
Indikators 5.4.1 Ja <i>vietējā</i> * un cita reģiona pakalpojumu cenas, kvalitāte un iespējas ir vismaz līdzvērtīgas, tiek izmantotas vietējās preces un pakalpojumi.
Kritērijs 5.5. <i>Organizācija</i> * ar saviem plāniem un izdevumiem, kas ir proporcionāli <i>apjomam</i> , <i>intensitātei</i> un <i>riskiem</i> *, apliecina, ka tās darbība veltīta <i>ilglaicīgai</i> * <i>ekonomiskai dzīvotspējai</i> *. (K5.1 P&K V4)
Indikators 5.5.1 <i>Apsaimniekošanas plāna</i> * izpildei tiek izdalīti līdzekļi pietiekamā apjomā, lai izpildītu standarta prasības un nodrošinātu <i>ilgtermiņa</i> * <i>ekonomisko dzīvotspēju</i> *.

6. PRINCIPS: VIDES VĒRTĪBAS UN IETEKMES

*Organizācija** glabā, aizsargā* un/vai atjauno* meža apsaimniekošanas vienības* ekoloģiskos pakalpojumus* un vides vērtības*, kā arī samazina un novērš negatīvās ietekmes uz vidi. (P6 P&K V4)

Kritērijs 6.1. *Organizācija** novērtē meža apsaimniekošanas vienības* vides vērtības* un ārpus meža apsaimniekošanas vienības* esošās vides vērtības, kuras var ietekmēt *mežsaimnieciskā darbība**. Vērtēšanas detalizācija, apjoms un biežums ir proporcionāli mežsaimnieciskās darbības apjomam, intensitātei un riskiem*, kā arī pietiekami nepieciešamo aizsardzības metožu pielietošanai un darbību iespējamo negatīvo ietekmju konstatēšanai un izsekojamībai. (jauns)

Indikators 6.1.1 Izmantojot *labāko pieejamo informāciju**, tiek izvērtēts, uz kurām vides vērtībām* organizācijas* mežsaimnieciskā darbība* atstāj ietekmi (gan meža apsaimniekošanas vienības* robežās, gan ārpus tās). (jauns)

Indikators 6.1.2 Organizācijas* mežsaimnieciskās darbības* ietekme uz vides vērtībām* tiek vērtēta pēc tās stipruma un biežuma, kas rada iespēju to konstatēt un veikt aizsardzības pasākumus. (jauns)

Kritērijs 6.2. Pirms ietekmējošo darbību uzsākšanas organizācija* nosaka un novērtē mežsaimnieciskās darbības* iespējamo ietekmju apmēru, intensitāti un riskus* saistībā ar konstatētajām vides vērtībām*. (K6.1 P&K V4)

Indikators 6.2.1 Organizācija* identificē un apraksta mežsaimnieciskās darbības*, kuru ietekme uz vides vērtībām* ir būtiska.

Indikators 6.2.2 Organizācija* pirms būvniecības un rekonstrukcijas darbiem analizē iespējamās ietekmes uz vidi (vai izmanto citu iesaistīto pušu analīzi):

- Tiek noskaidroti potenciālie riski* attiecībā uz aizsargājamiem dabas objektiem, vērtīgiem biotopiem*, dabisko ūdens režīmu mitrājos*, mitrāju* un liegumu sugām.
- Negatīvo ietekmju mazināšanai vai novēršanai tiek ievērots piesardzības princips* un izmantotas metodes, kas samazina vai novērš šīs ietekmes.
- Analīzes kopsavilkums un projekta novietojuma plāns tiek publiskots*, un plānoto darbu projektam jābūt pieejamam vismaz 30 dienas pirms darbu sākuma.

Kritērijs 6.3. Organizācija* nosaka un pielieto rezultatīvas metodes, lai izvairītos no mežsaimnieciskās darbības* negatīvās ietekmes uz vides vērtībām*, kā arī mazinātu un novērstu šo ietekmi proporcionāli tās apjomam, intensitātei un riskiem*. (K6.1 P&K V4)

Indikators 6.3.1 Mežsaimniecisko darbību* plāno un veic tā, lai mazinātu vai nepieļautu tās negatīvo ietekmi uz vides vērtībām*.

Indikators 6.3.2 Ja tiek konstatēta negatīva ietekme <i>uz vides vērtībām*</i> , tiek veiktas darbības kaitējumu novēršanai un negatīvās ietekmes mazināšanai un/vai novēršanai.
Kritērijs 6.4. <i>Organizācija*</i> aizsargā* <i>retās</i> un <i>apdraudētās sugas*</i> un to <i>dzīvotnes*</i> <i>meža apsaimniekošanas vienībā*</i>, izveidojot <i>aizsargājamās dabas objektus*</i>, <i>sasaistes*</i> un/vai (ja nepieciešams) izmantojot citas tiešās metodes, lai tiktu saglabātas šīs sugas un to dzīvotspēja. Metodes ir proporcionālas <i>mežsaimnieciskās darbības*</i> <i>apjomam, intensitātei un riskiem*</i>, kā arī reto un apdraudēto sugu aizsargājamības statusam un ekoloģiskajām prasībām. Meža apsaimniekošanas vienības* robežās nosakot pielietojamās metodes, organizācija rēķinās ar reto un apdraudēto sugu ģeogrāfisko izplatību un ekoloģiskajām prasībām ārpus meža apsaimniekošanas vienības. (K6.2 P&K V4)
Indikators 6.4.1 Izmantojot <i>labāko pieejamo informāciju*</i> , tiek noteikta aizsargājamās teritorijas (I un II aizsargājamības kategorija), <i>retās</i> un <i>apdraudētās sugas*</i> un to <i>dzīvotnes*</i> , kas atrodas <i>meža apsaimniekošanas vienībā*</i> vai arī ārpus tās, kur tās var ietekmēt <i>mežsaimnieciskā darbība*</i> . (Atbilstošie avoti un saraksti doti F pielikumā)
Indikators 6.4.2 Tiek noskaidrota <i>organizācijas*</i> <i>mežsaimnieciskās darbības*</i> iespējamā ietekme uz aizsargājamajām teritorijām, <i>retajām</i> un <i>apdraudētajām sugām*</i> un <i>dzīvotnēm*</i> , un mežsaimnieciskā darbība tiek veikta tā, lai nepieļautu vai mazinātu šo ietekmi.
Indikators 6.4.3 Aizsargājamo putnu zināmajās ligzdošanas vietās ligzdošanas laikā aizliegts veikt ciršanu.
Indikators 6.4.4 Ieteicams pavasara-vasaras periodā no 15. aprīļa līdz 25. jūnijam izvairīties veikt galvenās cirtes, izņemot silos un virsājos, kā arī ar meža aizsardzības eksperta atļauju.
Indikators 6.4.5 Ja tiek atklātas jaunas aizsargājamās teritorijas, <i>reto</i> un <i>apdraudēto sugu*</i> atrašanās vai ir aizdomas par tām, <i>organizācija*</i> par to paziņo attiecīgajai valsts iestādei. Organizācijai jāizvairās radīt kaitējumus līdz aizsardzības metožu noteikšanai vai paziņojumam, ka aizsargājamā teritorija, <i>retā</i> vai <i>apdraudētā suga</i> nav atrasta.
Indikators 6.4.6 <i>Retās</i> un <i>apdraudētās sugas*</i> un to <i>dzīvotnes*</i> tiek aizsargātas, to aizsardzībai un dzīvotspējas nodrošināšanai izveidojot <i>aizsargājamās dabas objektus*</i> , <i>sasaistes*</i> un/vai izmantojot citas tiešās metodes, piemēram, populāciju <i>atjaunošanas* programmas</i> .
Indikators 6.4.7 Netiek pieļauta <i>reto</i> un <i>apdraudēto sugu*</i> zveja, medības un vākšana.
Kritērijs 6.5. <i>Organizācija*</i> nosaka <i>dabisko ekosistēmu*</i> <i>reprezentatīvās teritorijas*</i>, <i>aizsargā*</i> tās un/vai <i>atjauno*</i> to <i>sākotnējos dabiskos apstākļus*</i>. Ja reprezentatīvās teritorijas nav, organizācija <i>meža apsaimniekošanas vienības*</i> proporcionālā daļā atjauno sākotnējos dabiskos apstākļus. Teritoriju lielumam un to aizsargāšanai un atjaunošanai, tai skaitā <i>stādījumos*</i>, pielietotajām metodēm jābūt proporcionālām ekosistēmu aizsargājamības statusam un <i>ainavas vērtības*</i> līmenim, kā arī <i>mežsaimnieciskās darbības*</i> <i>apjomam, intensitātei un riskiem*</i>. (K6.4 un 10.5 P&K V4 un priekšlikums 2014#7)

Indikators 6.5.1 Ņemot par pamatu valsts reģistrus, tiek noteiktas *vērtīgās dzīvotnes**, *dabas direktīvā minētās meža dzīvotnes** un atzītu ekspertu novērtētas *vērtīgo dzīvotņu teritorijas**, kas ir konstatētas *meža apsaimniekošanas vienībā**.

Indikators 6.5.2 Visas teritorijas, kas atbilst *vērtīgās dzīvotnes** pazīmēm, tiek saglabātas.

Indikators 6.5.3 *Reprezentatīvās teritorijas**, pirmām kārtām *Dabas direktīvā minētās meža dzīvotnes**, un kopā ar aizsargājamo teritoriju tīklu* aizņem vismaz 10 % *meža apsaimniekošanas vienības** teritorijas. Ja paredzēts iegūt grupas sertifikātu, tad reprezentatīvās teritorijas kopā ar aizsargājamo teritoriju tīklu tiek vērtētas visas grupas līmenī.

PIEZĪME

Kopš 2011. gada FSC Politikas un standartu komiteja FSC direktoru padomes vārdā visu FSC valstu standartu apstiprināšanas procedūrās kā zemāko robežu konsekventi piemērojusi vismaz 10 % no meža apsaimniekošanas vienības teritorijas. 10 % sliekšnis ir noteikts dokumentā *FSC Forest Stewardship Standards: structure, content and suggested indicators* (FSC standarti: struktūra, saturs un ieteicamie indikatori; FSC-GUI-60-004 V1-0) *kritērijā** 6.2. Šī instrukcija darba grupai bija svarīgs dokuments standarta izstrādes uzsākšanai kopš tā apstiprināšanas 2011. gadā.

Pamatojoties uz Igaunijas mežu uzraudzības standarta indikatoru 6.5.3, ieteicamās teritorijas un objekti, no kuriem vajadzētu izvēlēties 10 % aizsardzībai, dilstošā secībā:

- *Dabas direktīvā minētās meža dzīvotnes** vai to pazīmēm atbilstošas teritorijas
- *Vērtīgās dzīvotnes** vai to pazīmēm atbilstošas teritorijas
- *Aizsargājamie dabas objekti** (ADO)
- *Augstas aizsargājamās vērtības teritorijas**
- *Sasaisti** veidojošās teritorijas
- Krasta un piekrastes aizsargjoslas

Standarta darba grupa uzdrošinājās būt progresīva un reprezentatīvajās teritorijās ieskaitīt iespējami vairāk teritoriju.

*Liela organizācija**: Indikators 6.5.4 Ja *indikatorā** 6.5.2 vai 6.5.3 minētās teritorijas nepastāv, tad *meža apsaimniekošanas vienības** attiecīga lieluma daļā tiek atjaunoti sākotnējie dabiskie apstākļi*.

Kritērijs 6.6. *Organizācija** nodrošina *vietējo sugu** un *genotipu** saglabāšanu, kā arī nepieļauj *bioloģiskās daudzveidības** samazināšanos, galvenokārt aizsargājot *dzīvotnes** *meža apsaimniekošanas vienībā**. Organizācija pierāda, ka medību, zvejas, slazdu medību un dabas velšu vākšanas organizēšanai un kontrolei tiek lietotas efektīvas metodes. (K6.2 un K6.3 P&K V4)

Indikators 6.6.1 *Nevienu vietējo koku sugu*, veicot kopšanas cirti, nedrīkst bez pamata pilnībā izcirst.

Indikators 6.6.2 Jaunaudžu un vidēja vecuma audžu kopšanai jābūt vērstai uz jauktu kokaudžu veidošanu, kur valdošajai sugai ir vismaz 20 % citu koku sugu piejaukums.

Indikators 6.6.3 Apsaimniekojot *mežus**, jāsaglabā esošais sadalījums pa stāviem, kā arī (ja iespējams – dažādu sugu) *ekoloģiski vērtīgās kritalas* vismaz 15 tm/ha.

Indikators 6.6.4 Apsaimniekojot *mežus**, jāsaglabā esošie stāvošie mirušie koki ar krūšu augstuma caurmēru > 15cm un/vai stumbeņi (ja iespējams, ar deguma pazīmēm) vismaz 5 tm/ha, ievērojot drošību.

a) Indikators 6.6.5 Veicot galveno cirti, jāsaglabā *bioloģiskā daudzveidība**, nodrošinot paredzēto *saglabājamo koku* daudzumu vismaz 15 gab/ha (iespējami dažādu sugu), ievērojot drošību. Ja iespējams, kokus saglabā grupās. Saglabājamie koki netiek nedz nocirsti, nedz izvākti no meža, tie paliek *mežā** uz visiem laikiem. Izvēloties saglabājamos kokus, jāvadās pēc šādiem kritērijiem:

- 1) iepriekšējā ciršanā atstātie koki;
- 2) gobas, vīksnas, liepas, ozoli, oši, kļavas, apses, priedes, melnalkšņi;
- 3) veci koki ar lielu diametru un lieliem zariem;
- 4) dobumaini koki un koki ar deguma pazīmēm;
- 5) koki ar lielām ligzdām (D > 50 cm) kopā ar apkārtējiem kokiem.

PIEZĪME

Tālāk seko standarta darba grupas ekonomikas kameras alternatīvais piedāvājums attiecībā uz indikatoru 6.6.5. Indikatora beigās iestrādātā doma ir saistīta ar doto indikatoru.

b) Indikators 6.6.5 Veicot galveno cirti, bioloģiskās daudzveidības* nodrošināšanai jāsaglabā paredzētie jeb *saglabājamie** koki vismaz 15 gab/ha vai cietie lapukoki, liepas, blīgzņas vai apses vismaz 5 gab/ha (*attiecībā ar ekokokiem* * 3:1) iespējami dažādu sugu, ievērojot drošību. Ja iespējams, kokus saglabā grupās. Saglabājamie koki netiek nedz nocirsti, nedz izvākti no meža, tie paliek *mežā** uz visiem laikiem. Izvēloties saglabājamos kokus, jāvadās pēc šādiem kritērijiem:

- 1) iepriekšējā ciršanā atstātie koki;
- 2) gobas, vīksnas, liepas, ozoli, oši, kļavas, apses, priedes, melnalkšņi;
- 3) veci koki ar lielu diametru un lieliem zariem;
- 4) dobumaini koki un koki ar deguma pazīmēm;
- 5) koki ar lielām ligzdām (D > 50 cm) kopā ar apkārtējiem kokiem.

Ekokoku attiecības – ekoloģiski dažādas kritalu sugas un *saglabājamo koku** sugas nav līdzvērtīgas, tāpēc *indikatorā** ir iestrādāta attiecība, uz kuras pamata izlemt, kādā kombinācijā dažādo sugu kokus atstāt nenocirstus. Piemērs. Jāpaliek 15 tm/ha saglabājamiem kokiem, tātad der 3 ozoli, kas veido 2*3=6, un 9 bērzi. Koku skaits kopā ir 12, taču ekoloģiski ir sasniegts mērķis saglabājamo koku ziņā.

PIEZĪME

Saglabājamie koki FSC izpratnē ir bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanai saglabātie dzīvie koki.

Standarta projekta pamatā ir ņemti vispārējie starptautiskie indikatori ([FSC-STD-60-004 V1-0 EN International Generic Indicators](#)), Igaunijas FSC standarta projekts (2011, spēkā neesošs), kā arī spēkā esošie [NEPCon pagaidu mežu uzraudzības standarts Igaunijā](#) (NEPCon pagaidu standarts) un [SCS Forest Stewardship Council pagaidu mežu uzraudzības standarts Igaunijā](#) (SCS pagaidu standarts).

Saglabājamo koku indikatorā tika veikti nelieli grozījumi salīdzinājumā ar Igaunijas FSC standarta projektu un SCS pagaidu standartu. Saglabājamo koku skaits ir lielāks, nekā prasīts Meža likumā, kur minimālais saglabājamo koku skaits ir 5–10 tm/ha. Turklāt Meža likumā pie saglabājamajiem kokiem pieskaitīti arī mirušie stāvošie koki. NEPCon pagaidu standartā prasītais saglabājamo koku skaits ir 10 vai 5, ja tie ir vērtīgi lapukoki, tādējādi šajā standarta projektā paredzētais saglabājamo koku skaits ir lielāks.

Kaut gan SCS pagaidu standarts paredz saglabājamus kokus tādā pašā daudzumā kā šis standarta projekts, SCS pagaidu standarta indikatora 6.3.9 teksts „izvēloties saglabājamus kokus, būtu jādod priekšroka...”, šobrīd izstrādājamajā standarta projektā aizvietots ar „izvēloties saglabājamus kokus, jādod priekšroka...”, kas nozīmē, ka SCS pagaidu standarts saglabājamo koku izvēlei pieiet mazāk stingri. Arī NEPCon standartā ir prasība, ka „saglabājamie koki jāizvēlas ar lielāko krūšu augstuma diametru un no dažādām sugām”, kas nozīmē, ka par saglabājamajiem kokiem tiek uzskatīti tikai lielākā krūšu augstuma diametra koki, tātad arī NEPCon pagaidu standarta sertifikātu īpašnieki ir brīvāki saglabājamo koku izvēlē.

Saglabājamo koku nozīme zinātniskajā literatūrā tiek ļoti uzsvērta – saglabājamo koku daudzumam jābūt tādā, lai tie varētu efektīvi kalpot savam mērķim, t.i., daudz lielākam, nekā šobrīd pieprasa Igaunijas (vai Ziemeļvalstu) likumdošana. Kaut gan šī tēma prasa papildu pētījumus, jau pašreizējie pētījumi pierāda, ka bioloģiskās daudzveidības efektīvai saglabāšanai galvenajā cirtē jā saglabā vairāk nekā 10 % no dzīvo koku apjoma (virs 30 tm/ha^{[1][2][3][4]}). Gan agrākajos standartos, gan pašreiz izstrādājamajā standartā minēto saglabājamo koku minimālais daudzums ir vismaz divreiz mazāks (10–15 koki/ha, kas lielu koku gadījumā ir 10–15 tm/ha^[5]).

Kaut gan pēc pirmās publiskošanas un pirms lauka izmēģinājuma standarta darba grupā par šo indikatoru tika panākts kopsaucējs, pēc lauka izmēģinājuma šī tēma atkal tika izvirzīta apspriešanai. Pēc lauka izmēģinājuma šajā jautājumā nav panākts kopsaucējs. Tāpēc standarta otrā projekta publiskošanas gaitā prasīsim viedokli par katru no abām indikatora redakcijām.

Ja saglabājamo koku jautājumā arī pēc otrās publiskošanas netiks panākts kopsaucējs, lēmumu par labāko no abiem alternatīvajiem variantiem pieņems FSC standarta komiteja (*FSC Board's Policy and Standards Committee*).

Papildinformāciju par nacionālā mežu uzraudzības standarta izstrādi un apstiprināšanu var atrast [šeit](#).

Atsauces:

[1] Pukkala, T. 2006. *Optimising the semi-continuous cover forestry of Finland*. *Allgemeine Forst- und Jagdzeitung*, 177 (8–9), 141–149.

[2] Koskela, E., Ollikainen, M., Pukkala, T. 2007. *Biodiversity conservation in commercial boreal forestry: The optimal rotation age and retention tree volume*. *Forest Science*, 53 (3), 443–452.

[3] Rosenthal, R.; Lohmus, A. 2008. <i>For what, when, and where is green-tree retention better than clear-cutting? A review of the biodiversity aspects. Forest Ecology and Management</i>, 225, 1–15. [4] Söderström, B., 2009. <i>Effects of different levels of green- and dead-tree retention on hemiboreal forest bird communities in Sweden. Forest Ecology and Management</i>, 257, 1, 215–222. [5] Rosenthal, R.; Lohmus, A.; Kiviste, A. 2008. <i>Preadaptation and spatial effects on retention-tree survival in cut areas in Estonia. Canadian Journal of Forest Research</i>, 38, 2616–2625.
Indikators 6.6.6 Kopšanas cirtē vēlams saglabāt <i>indikatorā*</i> 6.6.5 minētos kokus.
Indikators 6.6.7 No cirsmas nedrīkst izcirst visus platlapju kokus.
Indikators 6.6.8 Veicot ciršanu, jā saglabā <i>meža</i> un atklātās <i>ainavas*</i> (klajie purvi, lauksaimniecības zeme) pāreja, saglabājot tajā pamežu, krūmus, kā arī <i>saglabājamos kokus*</i> , <i>ekoloģiski vērtīgās kritālas*</i> , stāvošos nokaltušos kokus un stumbeņus (t.sk. degušos).
Indikators 6.6.9 Ja <i>organizācija*</i> <i>meža apsaimniekošanas vienībā*</i> agrāk ir iznīcinājusi kādu <i>vērtīgas dzīvotnes pazīmi</i> , jāveic darbības tās atjaunošanai.
Indikators 6.6.10 <i>Organizācija*</i> saglabā vai stiprina <i>vērtīgo dzīvotņu pazīmes*</i> , kas ir saistītas ar <i>dabas ekosistēmām</i> , lai <i>nodrošinātu bioloģisko daudzveidību*</i> .
Indikators 6.6.11 <i>Organizācija*</i> ievēro medību un zvejas ētikas principus, kā arī to, lai <i>nekoksnes produkti*</i> tiktu ievākti saudzīgi, ja attiecīgie produkti minēti organizācijas <i>ricības plānā</i> kā vieni no uzraudzības mērķiem.
Kritērijs 6.7. Organizācija* aizsargā* un atjauno* dabiskās <i>ūdenstilpnes*</i> , <i>piekrastes joslas*</i> un to <i>sasaistes*</i> . Organizācija neveic darbības, kas negatīvi ietekmētu ūdens kvalitāti un daudzumu, un novērst negatīvo ietekmi, ja tā radusies. (K6.5 un 10.2 P&K V4)
Indikators 6.7.1 Tiek pielietotas metodes dabisko <i>ūdenstilpņu*</i> , <i>piekrastes joslu*</i> , kā arī to <i>sasaistu*</i> aizsardzībai*.
Indikators 6.7.2 <i>Ūdenstilpņu*</i> ūdens aizsargjoslu aizsardzībai saglabā otrā stāva kokus, pamežu un krūmus, kā arī <i>saglabājamos kokus*</i> , <i>ekoloģiski vērtīgās kritālas*</i> un stāvošos nokaltušos kokus un stumbeņus.
Indikators 6.7.3 <i>Nogāzēs, kas robežojas</i> ar virs 40 grādu slīpiem <i>ūdenstilpņu krastiem</i> , <i>mežu*</i> necērt.
Indikators 6.7.4 Meža daļas, ko neskar esošās meliorācijas sistēmas, nemeliorē, izņemot indikatorā 10.10.5 aprakstītajos gadījumos.
Indikators 6.7.5 <i>Ūdenstilpnes*</i> ar dabiskām gultnes smiltīm, kas ir meliorācijas sistēmu daļa, nerekonstruē un neatjauno. Ja tomēr rekonstrukcija ir neizbēgami nepieciešama pārējās meliorācijas

sistēmas darbībai, šajās ūdenstilpnēs var veikt rekonstrukciju un <i>zemes uzlabošanas darbus*</i> , nesabojājot esošo gultni un dziļumu.
Indikators 6.7.6 Purvu aizsargjoslu <i>robežgrāvji*</i> un purvos esošie grāvji netiek rekonstruēti, uzturēti un atjaunināti, izņemot gadījumus, kad tas ir neizbēgami nepieciešams pārējās meliorācijas sistēmas darbībai.
Indikators 6.7.7 Gadījumā, ja <i>ūdenstilpņu*</i> un <i>piekrastes joslu*</i> stāvoklis, <i>sasaiste*</i> , kvalitāte ir pasliktinājusies vai pasliktinās nepārtraukti, <i>organizācijas*</i> vai iepriekšējā apsaimniekotāja <i>mežsaimnieciskās darbības*</i> dēļ organizācijas <i>zemes vienībā*</i> tiek veiktas darbības, lai pasliktināšanās ne- turpinātos un stāvoklis tiktu uzlabots vai atjaunots. (jauns)
Kritērijs 6.8. <i>Organizācija*</i> uztur <i>ainavu*</i> meža apsaimniekošanas vienībā*, lai saglabātu un/vai atjaunotu* sugu, lielumu, vecuma klašu, telpisko sadalījumu un daudzveidību atjaunošanas ciklos, lai nodrošinātu atbilstību šī reģiona <i>ainaviskajai vērtībai*</i> , kā arī uzlabotu vides un saimniecisko atjaunošanas spēju*. (K10.2 un 10.3 P&K V4)
Indikators 6.8.1 <i>Organizācija*</i> plāno savu <i>mežu*</i> apsaimniekošanu, cik iespējams, telpiski, nodrošinot meža <i>ainavai*</i> dabisko koku sugu un vecuma klašu dažādību un <i>sasaisti*</i> .
Indikators 6.8.2 Ja <i>meža*</i> <i>ainavas*</i> koku sugu un vecuma klašu daudzveidība un <i>sasaiste*</i> nav apmierinoša, tiek veiktas darbības, lai to atjaunotu.
Kritērijs 6.9. <i>Organizācija*</i> neaizvieto <i>dabiskos mežus*</i> ar <i>stādījumiem*</i> , nepārveido dabisko mežu vai dabiskā meža vietā iestādītu mežu par nemeža zemi, izņemot, ja tā ir zemes lietojuma maiņa: a) ietekmē <i>ļoti nelielu daļu*</i> meža apsaimniekošanas vienības* teritorijas un b) rada meža apsaimniekošanas vienībā skaidrus, būtiskus, pilnīgus, noteiktus <i>ilgtermiņa*</i> aizsardzības mehānismus, un c) nebojā un neapdraud <i>augstas aizsargājamās vērtības*</i> , kā arī teritorijas un resursus, kas ir nepieciešami to augstās aizsargājamās vērtības saglabāšanai un uzlabošanai. (K6.10 P&K V4 un priekšlikums 2014#7)
Indikators 6.9.1 <i>Dabiskos mežus*</i> neaizvieto ar <i>stādījumiem*</i> , kā arī nepārveido par nemeža zemi, izņemot gadījumus, kad zemes veida maiņa attiecas uz <i>ļoti mazu daļu*</i> meža apsaimniekošanas vienības* teritorijas un tiek radītas meža apsaimniekošanas vienībā skaidras, nozīmīgas, papildu, noteiktas, <i>ilgtermiņa*</i> aizsardzības priekšrocības vai pamatā ir svarīgi valsts, kultūras, ainavas, atpūtas un dabas aizsardzības apsvērumi.
Indikators 6.9.2 Nedrīkst veikt zemes lietojuma veida izmaiņas, ja pret to iebilst <i>interesešu grupas*</i> .
Indikators 6.9.3 Ja tiek izpildītas <i>indikatora*</i> 6.9.1 prasības, tad atmežošanas rezultātā iegūtajiem kokmateriāliem ir FSC sertifikāts.

Kritērijs 6.10. *Meža apsaimniekošanas vienības**, kurās ir *dabiskā meža** vietā pēc 1994. gada novembra ierīkoti *stādījumi**, netiek sertificētas, izņemot šādos gadījumos:

- a) tiek iesniegti pietiekami un skaidri pierādījumi, ka *organizācija** nav ne tieši, ne netieši atbildīga par minēto zemes lietojuma izmaiņu, vai
- b) zemes lietojuma izmaiņa skārusi *loti mazu daļu** meža apsaimniekošanas vienības teritorijas, kā arī tiek radītas meža apsaimniekošanas vienībā skaidras, nozīmīgas, papildu, noteiktas, *ilgtermiņa** aizsardzības priekšrocības. (K10.9 P&K V4)

Indikators 6.10.1 Izmantojot *labāko pieejamo informāciju**, tiek kartēti *stādījumi*, kas ir ierīkoti *dabiskā meža** vietā pēc 1994. gada.

Indikators 6.10.2 Teritorijas, kurās ir *dabiskā meža** vietā ierīkoti *stādījumi** pēc 1994. gada novembra, netiek sertificētas, izņemot šādos gadījumos:

- 1) *organizācija** iesniedz pietiekamus un skaidrus pierādījumus, ka tā nav ne tieši, ne netieši atbildīga par minēto zemes lietojuma izmaiņu, vai
- 2) zemes lietojuma izmaiņa *meža apsaimniekošanas vienībā** radījusi skaidras, nozīmīgas, papildu, noteiktas, *ilgtermiņa** aizsardzības priekšrocības; un
- 3) pēc 1994. gada novembra dabisko meža vietā ierīkoto stādījumu kopējā platība ir mazāka nekā 5 % visas meža apsaimniekošanas vienības platības.

7. PRINCIPS: MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNOŠANA

*Organizācijai** ir rīcības plāns*, kas nosaka, kā tiks plānotas darbības principu ievērošanai un mērķu* sasniegšanai, un kas ir proporcionāla tās mežsaimniecisko darbību apjomam, intensitātei un riskiem*. Rīcības plānu veido un atjauno, balstoties uz monitoringa datiem, lai atvieglotu pielāgojamo apsaimniekošanu*. Saistītie plāna un procedūras dokumenti ir pietiekami, lai darbinieki* varētu pēc tiem vadīties, lai tiktu informētas attiecīgās interešu grupas*, kā arī lai tie būtu par pamatu* saimnieciskajiem lēmumiem. (P7 P&K V4)

Kritērijs 7.1. *Organizācija** proporcionāli tās mežsaimniecisko darbību* apjomam, intensitātei un riskiem* nosaka mežsaimnieciskos pamatprincipus (vīzijas un vērtības), kā arī mērķus*, kas ir pamatoti saskaņā ar vides prasībām*, sociālo labklājību un ekonomisko dzīvotspēju*. Šo pamatprincipu un mērķu* apkopojumi tiek pievienoti rīcības plānam* un publiskoti*. (K7.1a P&K V4)

Indikators 7.1.1 *Organizācija** izstrādā rīcības plānu*, kur iestrādā pamatprincipus (vīzijas un vērtības) un saimnieciskos mērķus*, kas palīdz izpildīt standartā izvirzītās prasības. *Maza organizācija** var rīcības plāna vietā sastādīt Igaunijas prasībām atbilstošu meža apsaimniekošanas plānu.

Kritērijs 7.2. *Organizācijai** ir un tā izmanto meža apsaimniekošanas vienības* rīcības plānu*, kas ir pilnībā saskaņots ar kritērija* 7.1 iestrādātajiem pamatprincipiem un apsaimniekošanas mērķiem*. Rīcības plānā aprakstīti meža apsaimniekošanas vienībā esošie dabas resursi un izskaidrots, kā rīcības plāns atbilst FSC sertifikācijas prasībām. Rīcības plāns ietver meža apsaimniekošanas plānošanu un sociālās darbības proporcionāli plānoto darbību apjomam, intensitātei un riskiem*. (K7.1 P&K V4)

Indikators 7.2.1 *Rīcības plāns** satur E pielikumā uzskaitītās mežsaimnieciskās darbības*, stratēģijas un metodes saimniecisko mērķu sasniegšanai.

Indikators 7.2.2 *Rīcības plāns** tiek izmantots.

Kritērijs 7.3. *Rīcības plāns** satur kontrolējamos mērķus*, pēc kuriem var novērtēt katra paredzētā saimnieciskā mērķa* sasniegšanu. (jauns)

Indikators 7.3.1 Katram saimnieciskajam mērķim* ir nodefinēts kontrolējamais mērķis*, kā arī tā vērtēšanas biežums. (jauns)

Kritērijs 7.4. *Organizācija** periodiski atjauno un koriģē meža apsaimniekošanas plāna un procedūru dokumentāciju, lai tajos tiktu atspoguļoti monitoringa un vērtēšanas rezultāti, interešu grupu* iesaistīšanās*, kā arī jauna zinātniskā un tehniskā informācija, lai reaģētu uz mainīgajiem vides, sociālajiem un ekonomiskajiem apstākļiem. (K7.2 P&K V4)

Indikators 7.4.1 *Rīcības plāns** tiek atjaunots vismaz reizi gadā tā, lai tajā tiktu atspoguļoti:

- 1) monitoringa, t.sk. audita rezultāti;
- 2) interešu grupu* iesaistīšanās* rezultāti;
- 3) jauni zinātniskie un tehniskie dati, kā arī

4) vides, sociālo un ekonomisko apstākļu izmaiņas.
Kritērijs 7.5. <i>Organizācija*</i> publisko* rīcības plāna* apkopojumu, nodrošinot bezmaksas piekļuvi. Citas svarīgas rīcības plāna daļas, izņemot konfidenciālo informāciju*, ir atļauts par kopēšanas un apstrādes maksu saņemt attiecīgajām interešu grupām*. (K7.4 P&K V4)
Indikators 7.5.1 <i>Organizācija*</i> publisko* rīcības plāna* apkopojumu, izņemot konfidenciālo informāciju*.
Kritērijs 7.6. <i>Organizācija*</i> proporcionāli mežsaimnieciskās darbības* apjomam, intensitātei un riskiem* preventīvā un pārredzamā veidā iesaista* interešu grupas* savās meža apsaimniekošanas plānošanas un monitoringa procedūrās. (K4.4 P&K V4)
Indikators 7.6.1 <i>Interešu grupas*</i> tiek iesaistītas* procesos atbilstoši šādiem punktiem: 1) strīdu* izšķiršana (kritēriji* 1.6, 2.6 un 4.6); 2) tiesību (kritēriji 3.1 un 4.1), īpašās nozīmes vietu (kritēriji 3.5 un 4.7) un ietekmju (kritērijs 4.1) noteikšana; 3) darbības vietējo kopienu* sociāli ekonomiskās attīstības veicināšanai (kritērijs 4.4), kā arī 4) augstvērtīgo mežu* vērtēšana, aizsardzība* un monitorings (kritēriji 9.1, 9.2 un 9.4).
Indikators 7.6.2 <i>Interešu grupām*</i> ir nodrošināta iespēja sniegt priekšlikumus to ietekmējošās mežsaimnieciskās darbības* plānošanai un monitoringam.

8. PRINCIPS: MONITORINGS UN VĒRTĒŠANA

*Organizācija** pierāda, ka *mežsaimniecisko mērķu** sasniegšanai, *mežsaimnieciskās darbības** ietekmei un meža apsaimniekošanas vienības stāvoklim tiek sekots, un tie tiek vērtēti proporcionāli mežsaimnieciskās darbības *apjomam, intensitātei un riskiem**, lai *pielāgotu apsaimniekošanu**. (P8 P&K V4)

Kritērijs 8.1. *Organizācija** seko līdzī rīcības plāna (t.sk. tā pamatprincipu un saimnieciskā mērķa*) izpildei, plānoto darbību un *kontrolējamo mērķu** sasniegšanai. (jauns)

*Liela organizācija**: Indikators 8.1.1a *Organizācija** dokumentē un veic E pielikumā minēto rādītāju sistemātisku un periodisku monitoringu, lai varētu salīdzināt monitoringa rezultātus un novērtēt izmaiņas.

*Maza organizācija**: Indikators 8.1.1b *Organizācija** veic mežsaimnieciskās darbības ietekmes uz vidi, kā arī vides stāvokļa izmaiņu monitoringu atbilstoši mežsaimnieciskās darbības plānam vai *rīcības plānam*.

Kritērijs 8.2. *Organizācija** novēro un vērtē meža apsaimniekošanas vienībā veikto darbību ietekmi uz vidi un sabiedrību, kā arī izmaiņas vides stāvoklī. (K8.2 P&K V4)

*Kritērija** prasības tiek izpildītas kritērija 8.1 ietvaros.

Kritērijs 8.3. *Organizācija** analizē monitoringa un novērtējuma rezultātus un ņem tos vērā turpmākajā plānošanas procesā. (K8.4 P&K V4)

*Kritērija** prasības tiek izpildītas *kritērija 7.4.1* ietvaros.

Indikators 8.3.2 Ja monitoringa rezultāti uzrāda neatbilstību **FSC** standartam, tiek koriģēti *saimnieciskie mērķi**, *kontrolējamie mērķi** un/vai *mežsaimnieciskā darbība**.

Kritērijs 8.4. *Organizācija** *publisko** monitoringa rezultātu apkopojumus, nodrošinot bezmaksas piekļuvi (izņemot konfidenciālo informāciju*). (K8.5 P&K V4)

*Liela organizācija**: Indikators 8.4.1a Atbilstoši E pielikumam noformēto monitoringa rezultātu apkopojumu (ja nepieciešams, kopā ar kartogrāfisko materiālu) publisko*, izņemot *konfidenciālo informāciju**.

*Maza organizācija**: Indikators 8.4.1b monitoringa rezultātus (ja nepieciešams, kopā ar kartogrāfisko materiālu) publisko*, izņemot *konfidenciālo informāciju**.

Kritērijs 8.5. *Organizācija** ievieš un izmanto izsekošanas sistēmu, kas ir proporcionāla *mežsaimnieciskās darbības** *apjomam, intensitātei un riskiem**, lai varētu pierādīt visas *no meža apsaimniekošanas vienības** iegūtās ar FSC sertifikātu pārdodamās produkcijas izcelsmi un apjoma atbilstību plānotajam ikgadējam apjomam. (K8.3 P&K V4)

Indikators 8.5.1 *Organizācija** izmanto sekošanas sistēmu visai ar **FSC** sertifikātu pārdodamajai produkcijai.

Indikators 8.5.2 Tiek apkopoti un dokumentēti visi dati par pārdoto produkciju, tai skaitā:

- 1) produkta nosaukums vai apraksts;
- 2) produkta apjoms (vai daudzums);
- 3) ja iespējams, preces nosaukums vietējā valodā;
- 4) informācija par produkta izcelsmi, iekļaujot cirsma raksturojumu;
- 5) pārdošanas laiks;
- 6) ja pirmējā apstrāde notiek *mežā**, izstrādātā produkta apjoms un apstrādes datums; kā arī
- 7) informācija par to, vai produkts pārdots ar *FSC* sertifikātu.

Indikators 8.5.3 Visu ar *FSC* zīmi pārdoto produktu rēķinus vai līdzvērtīgus dokumentus glabā vismaz piecus gadus, un tie satur vismaz šādu informāciju:

- 1) pircēja vārds;
- 2) pārdošanas datums;
- 3) produkta nosaukums vai apraksts;
- 4) produkta apjoms (vai daudzums);
- 5) sertifikāta kods;
- 6) *FSC* zīme „FSC 100 %”, kas apzīmē ar *FSC* sertifikātu pārdotos produktus.

9. PRINCIPS: AUGSTVĒRTĪGIE MEŽI

*Organizācija** saglabā un/vai uzlabo meža apsaimniekošanas vienības* augstvērtīgos mežus*, ievērojot piesardzības principu. (P9 P&K V4).

Kritērijs 9.1. *Organizācija** ar *interesu grupu** iesaistīšanos*, kā arī izmantojot citus līdzekļus un avotus, novērtē un reģistrē *augstvērtīgo mežu** (AVM) esamību un stāvokli *meža apsaimniekošanas vienībā** proporcionāli *mežsaimnieciskās darbības** ietekmes *apjomam, intensitātei un riskiem**, kā arī nosaka augstvērtīgo mežu rašanās iespējamību.

AVM 1 – sugu daudzveidība.

AVM 2 – ainavas līmeņa *ekosistēmas** un ekosistēmu kompleksi.

AVM 3 – *ekosistēmas** un *dzīvotnes**.

AVM4 – *kritiski nozīmīgi** ekosistēmu *pakalpojumi**.

AVM 5 – *kopienas** vajadzības.

AVM 6 – kultūras vērtības.

(K9.1 P&K V4 un priekšlikums 2014#7)

Indikators 9.1.1 Izmantojot *labāko pieejamo informāciju** (t.sk., piemēram, F pielikumā minēto), *organizācija** noskaidro un reģistrē tās valdījumā esošo *augstas aizsargājamās vērtības teritoriju** atrašanās vietas, aizsardzības vērtības tipu un stāvokli atbilstoši *kritērija** 9.1 *augstvērtīgo mežu** kategorijām 1–6..

Indikators 9.1.2 Noskaidrošanā *tiek iesaistītas** *augstvērtīgo mežu** *aizsardzībā** ieinteresētās interešu grupas*.

Kritērijs 9.2. *Organizācija**, *iesaistot** attiecīgās *interesu grupas** un ekspertus, izstrādā nākotnes stratēģijas, kas saglabātu un/vai uzlabotu noteiktos *augstvērtīgos mežus**. (K9.2 P&K V4)

Indikators 9.2.1 Izmantojot *labāko pieejamo informāciju**, tiek noteikti *augstvērtīgos mežus** apdraudošie faktori.

Indikators 9.2.2 Pirms *mežsaimniecisko darbību**, kas varētu radīt būtisku kaitējumu, uzsākšanas tiek noteiktas metodes *augstvērtīgo mežu** saglabāšanai un/vai uzlabošanai, kā arī ar tiem saistīto *augstas aizsargājamās vērtības teritoriju** saglabāšanai.

Indikators 9.2.3 *Augstvērtīgo mežu** saglabāšanai un/vai uzlabošanai izmantojamo metožu izstrādē *tiek iesaistītas** *interesu grupas**.

Indikators 9.2.4 Iepilānotās metodes *augstvērtīgo mežu** saglabāšanai un/vai uzlabošanai ir rezultatīvas.

Kritērijs 9.3. *Organizācija** izmanto stratēģijas un metodes, kas saglabā un/vai uzlabo noteiktos *augstvērtīgos mežus**. Minētās stratēģijas un metodes izmanto, ievērojot *piesardzības principu**, un

tās ir proporcionālas <i>mežsaimnieciskās darbības* apjomam, intensitātei un riskiem*</i> . (K9.3 P&K V4)
Indikators 9.3.1 Aizsardzības metodes tiek izmantotas <i>augstvērtīgo mežu*</i> un <i>augstas aizsargājamas vērtības teritoriju*</i> saglabāšanai un/vai stāvokļa uzlabošanai.
Indikators 9.3.2 <i>Augstvērtīgo mežu*</i> apsaimniekošanas metodēm jābūt izstrādātām, ievērojot <i>piesardzības principu*</i> .
Indikators 9.3.3 Darbības, kas kaitē <i>augstvērtīgajiem mežiem*</i> , nekavējoties tiek pārtrauktas un veiktas darbības vērtības <i>atjaunošanai*</i> un aizsardzībai. (jauns)
Kritērijs 9.4. <i>Organizācija*</i> pierāda, ka periodiski tiek veikts monitorings <i>augstvērtīgo mežu*</i> stāvokļa izmaiņu novērtējumam un ka tās stratēģijas tiek pielāgotas tam, lai tiktu nodrošināta to <i>aizsardzība*</i> . Monitorings ir proporcionāls <i>mežsaimnieciskās darbības* apjomam, intensitātei un riskiem*</i> , kā arī tā procesā tiek <i>iesaistītas* interešu grupas*</i> un eksperti*. (K9.4 P&K V4)
<i>Liela organizācija*</i> : Indikators 9.4.1a <i>Organizācijai*</i> ir monitoringa plāns <i>augstvērtīgo mežu*</i> stāvokļa novērtēšanai. (D pielikums)
<i>Maza organizācija*</i> : Indikators 9.4.1b Organizācija novērtē <i>augstvērtīgo mežu*</i> stāvokli meža inventarizācijas gaitā.
Indikators 9.4.2 Monitoringā tiek <i>iesaistīti*</i> arī eksperti, ja nepieciešams. (jauns)
Indikators 9.4.3 Monitoringa apjoms, pamatīgums un biežums ir pietiekams, lai novērtētu <i>augstvērtīgo mežu*</i> esamības (un, ja iespējams, stāvokļa) izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo vērtējumu.
Indikators 9.4.4 Aizsardzības metodes tiek atbilstoši izmainītas un pielāgotas, ja monitorings vai cita jauna informācija apliecina to nepietiekamību <i>augstvērtīgo mežu*</i> saglabāšanai un/vai uzlabošanai. (jauns)
Indikators 9.4.5 Monitoringa rezultāti tiek ņemti vērā <i>augstvērtīgo mežu*</i> apsaimniekošanā un aizsardzības metožu noteikšanā. (jauns)

10. PRINCIPS: MEŽSAIMNIECISKĀS DARBĪBAS VEIKŠANA

*Mežsaimnieciskā darbība**, kuru *meža apsaimniekošanas vienībā** veic *organizācija** vai kas tiek veikta organizācijas vārdā, tiek izvērtēta un veikta saskaņā ar organizācijas *ekonomiskajiem*, vides un sociālajiem pamatprincipiem un *mērķiem**, kā arī atbilstoši visiem **FSC principiem*** un **kritērijiem***.
(jauns)

Kritērijs 10.1. Pēc produkcijas iegūšanas no meža vai saskaņā ar *rīcības plānu** *organizācija** *saprātīgā laikā** dabiskā vai mākslīgā ceļā *atjauno** *stāvokli*, *kāds bija pirms ciršanas**, vai *rada tādu stāvokli*, kas ir iespējami *tuvāks dabiskajam**. (jauns)

Indikators 10.1.1 Cirsmas tiek atjaunotas *saprātīgā laikā** un veidā, kas:

- 1) *aizsargā** ietekmētās *vides vērtības**; kā arī
- 2) atbilst *meža apsaimniekošanas vienības** vispārējam *pirmscirtes** vai *dabiskā meža** sastāvam un struktūrai;
- 3) atvieglo meža zemē pēc ciršanas ierīkoto *stādījumu** maksimāli iespējamu līdzināšanos dabiskam *mežam**. (jauns)

Indikators 10.1.2 *Mežu** atjaunošanai jānotiek tādā pašā platībā, kā tika veikta galvenā cirte.
(jauns)

Indikators 10.1.3 Lai nosusinātu teritorijas, kas cilvēka darbības vai dabisko traucējumu rezultātā ir kļuvušas pārmitras, izņēmuma kārtā atļauts ierīkot *ūdens noteces** un *vagu grāvjus**, kuru ietekme nedrīkst pārsniegt cilvēka vai dabiskā traucējuma radušās pārmitrās vietas robežu.

Kritērijs 10.2. *Organizācija** mežu atjaunošanā izmanto sugas, kas ekoloģiski atbilst augšanas vietai un *saimnieciskajiem mērķiem**. *Organizācija** mežu atjaunošanai izmanto *vietējās sugas** un vietējos *genotipus**, ja vien nav skaidru un pamatotu *iemeslu** rīkoties citādi. (K10.4 un K10.8 P&K V4)

Indikators 10.2.1 Atjaunošanai izvēlētie stādi ir labi pielāgoti augšanas vietai, *vietējo sugu** un iegūti no atļauta izejmateriāla, ja vien nav skaidru un pamatotu *iemeslu** izmantot citas izcelsmes stādāmo materiālu. Meža zemi ar svešzemju sugām drīkst atjaunot tikai nocirstas svešzemju sugas vietā vai zinātniskos nolūkos.

Indikators 10.2.2 Atjaunošanai izvēlētās sugas atbilst mežsaimnieciskajiem *mērķiem**. (jauns)

Kritērijs 10.3. *Organizācija** izmanto *svešzemju sugas** tikai tad, ja ir zinātniski un/vai empīriski pierādīts, ka ir iespējams kontrolēt to invazīvo ietekmi un tiks veikti efektīvi šīs ietekmes samazināšanas pasākumi. (K6.9 un K10.8 P&K V4)

Indikators 10.3.1 Svešzemju sugas tiek izmantotas tikai tad, ja tieša pieredze un/vai zinātniskie pētījumi pierāda, ka invazīva ietekme nenotiek.

Indikators 10.3.2 *Organizācija** informē valsts iestādes, ja tiek atklātas *invazīvas sugas**.

Indikators 10.3.3 <i>Organizācija*</i> sadarbībā ar <i>interesu grupām*</i> veic <i>invazīvo sugu*</i> iznīcināšanas pasākumus. (A pielikums 3.3) (jauns)
Kritērijs 10.4. <i>Organizācija*</i> meža apsaimniekošanas vienībā* neizmanto <i>ģenētiski modificētus organismus*</i> . (K6.8 P&K V4)
Indikators 10.4.1 <i>Mežu*</i> atjaunošanā un ieaudzēšanā nedrīkst izmantot: 1) <i>krustošanā*</i> iegūtus <i>organismus*</i> vairāk nekā 5 % no <i>meža apsaimniekošanas vienības*</i> teritorijas, kā arī 2) <i>ģenētiski modificētus organismus*</i>.
Kritērijs 10.5. <i>Organizācija*</i> pielieto mežkopības metodes, kas ir ekoloģiski saderīgas ar augu segu, sugām, augšanas vietām un <i>apsaimniekošanas mērķiem*</i> . (jauns)
Indikators 10.5.1 <i>Organizācija*</i> lieto mežkopības metodes, rēķinoties ar augu segu un augšanas vietu, kā arī dzīvotnes ekoloģisko izcelsmi, un atbilst saimnieciskajam mērķim*. (jauns)
Kritērijs 10.6. <i>Organizācija*</i> minimizē <i>mēslojuma*</i> lietošanu vai vispār to neizmanto. Ja mēslojums tiek izmantots, organizācija apliecina, ka tas gan ekoloģiski, gan saimnieciski ir vismaz tikpat derīgs, cik <i>mežkopības*</i> metodes bez mēslojuma, kā arī to, ka netiek nodarīts vai tiek novērsts kaitējums <i>vides vērtībām*</i> , t.sk. augsnei. (K10.7 P&K V4 un priekšlikums 2014#7)
Indikators 10.6.1 Meža zemē drīkst izmantot tikai no meža produkcijas iegūto <i>mēslojumu</i> (piemēram, koku pelnus), turklāt tā devām jābūt spēkā esošās likumdošanas un zinātnisko pētījumu apstiprināto devu robežās.
Indikators 10.6.2 Gadījumā, ja <i>indikatorā*</i> 10.6.1 minētais <i>mēslojums*</i> tiek izmantots meža zemē, tā ekoloģiskā un saimnieciskā noderība ir tikpat liela vai lielāka nekā mežkopības metodes bez mēslojuma izmantošanas. (jauns)
Indikators 10.6.3 Gadījumā, ja <i>indikatorā*</i> 10.6.1 minētais <i>mēslojums*</i> tiek izmantots meža zemē, jādokumentē tā tips, daudzums, laiks, vieta un platība. (jauns)
Indikators 10.6.4 Izmantojot <i>indikatorā*</i> 10.6.1 minēto <i>mēslojumu*</i> meža zemē, tiek lietotas metodes kaitējuma novēršanai. Mēslojumu nedrīkst lietot stāvās nogāzēs, <i>ūdenstilpnē*</i> krastos tuvāk par 20 m, <i>slapjos mežos*</i> un <i>teritorijās ar augstu aizsargājamo vērtību*</i> . (jauns)
Indikators 10.6.5 Ja <i>nodarīts kaitējums vides vērtībām*</i> , izmantojot <i>indikatorā*</i> 10.6.1 minētos <i>mēslošanas līdzekļus*</i> , šis kaitējums tiek samazināts vai novērsts. (jauns)
Kritērijs 10.7. <i>Organizācija*</i> izmanto kaitēkļu apkarošanas un <i>mežkopības*</i> metodes, kas neietver vai cenšas pārtraukt sintētisko <i>pesticīdu*</i> izmantošanu. Organizācija neizmanto pesticīdus, kuru lietošanu aizliedz FSC pamatprincipi. Ja pesticīdi tiek izmantoti, organizācija mazina vai novērš to radītos kaitējumus <i>vides vērtībām*</i> un cilvēku veselībai. (K6.6 un K10.7 P&C V4)

Indikators 10.7.1 Tiek izmantotas integrētās kaitēkļu apkarošanas metodes, t.sk. mežkopības paņēmienus, kas paredz izvairīšanos no sintētisko <i>pesticīdu</i> * lietošanas vispār vai arī kurās tiek samazināts to lietošanas biežums, apjoms un daudzums, lai sasniegtu lietošanas pilnīgu izbeigšanu.
Indikators 10.7.2 <i>Meža apsaimniekošanas vienībā</i> * neizmanto un neuzglabā FSC pamatprincipos aizliegtos <i>pesticīdus</i> *, izņemot FSC atļautajos izņēmuma gadījumos.
Indikators 10.7.3 <i>Meža apsaimniekošanas vienībā</i> * meža zemē neizmanto un neuzglabā glifosfātus saturošus <i>pesticīdus</i> * (izņemot gadījumus, ja tie nepieciešami <i>invazīvo sugu</i> * apkarošanai).
Indikators 10.7.4 Tiek veikta uzskaitē par <i>pesticīdu</i> * lietošanu, reģistrējot šādus datus: preces nosaukums, aktīvā viela, izlietotās aktīvās vielas daudzums un izmantošanas ilgums, vieta, platība un iemesls.
Indikators 10.7.5 Izmantojot <i>pesticīdus</i> *, netiek pieļauts, ka tiktu nodarīts kaitējums <i>vides vērtībām</i> * un cilvēku veselībai, vai arī šis kaitējums tiek novērsts vai mazināts.
Indikators 10.7.6 Ja lieto <i>pesticīdus</i> *, tad: 1) tiek izvēlētas tādas apstrādes metodes, lai ar vismazāko daudzumu tiktu panākts vislabākais rezultāts, kas nodrošina apkārtējās <i>ainavas</i>* visefektīvāko <i>aizsardzību</i>*; 2) izvēlētajiem pesticīdiem, apstrādes metodēm, laikam un biežumam jābūt tādiem, lai <i>risk</i>*, ka tiktu nodarīts kaitējums cilvēkiem vai citām sugām, būtu minimāls; kā arī 3) tiek objektīvi pierādīts, ka pesticīdu lietošana ir vienīgā rezultatīvā, praktiski iespējamā un izdevumu ziņā efektīvākā kaitēkļu apkarošanas metode.
Kritērijs 10.8. <i>Organizācija</i> * samazina līdz minimumam un stingri kontrolē <i>bioloģisko aizsardzības līdzekļu</i> * lietošanu saskaņā ar <i>starptautiski atzītajiem zinātniskajiem protokoliem</i> *. Ja tiek lietoti bioloģiskie aizsardzības līdzekļi, organizācija rūpējas, lai netiktu nodarīts kaitējums <i>vides vērtībām</i> *. (K6.8 P&K V4)
Indikators 10.8.1 <i>Bioloģisko aizsardzības līdzekļu</i> * lietošana ir minimāla, izņemot tradicionālos bioloģiskos aizsardzības līdzekļus, piemēram, <i>vietējās putnu sugas</i> *, kukaiņus.
Indikators 10.8.2 <i>Bioloģisko aizsardzības līdzekļu</i> * izmantošana ir saskaņā ar <i>starptautiski atzītiem zinātniskajiem protokoliem</i> *.
Indikators 10.8.3 Tiek veikta uzskaitē par <i>bioloģisko aizsardzības līdzekļu</i> * lietošanu, t.sk., norādot sugu, izmantoto daudzumu, laiku, vietu un iemeslu.
Indikators 10.8.4 Tiek veiktas darbības, lai nepieļautu <i>bioloģisko aizsardzības līdzekļu</i> * <i>negatīvu ietekmi uz vides vērtībām</i> *, un šis kaitējums, ja radies, tiek mazināts vai novērsts. (jauns)
Kritērijs 10.9. <i>Organizācija</i> * novērtē <i>riskus</i> * un veic darbības, lai samazinātu <i>dabisko apdraudējumu</i> * iespējamo negatīvo ietekmi proporcionāli <i>apjomam, intensitātei un riskiem</i> *. (jauns)

Indikators 10.9.1 <i>Organizācija*</i> novērtē <i>dabisko apdraudējumu*</i> iespējamo negatīvo ietekmi uz <i>meža apsaimniekošanas vienības*</i> infrastruktūru* un <i>meža resursiem*</i> . (jauns)
Indikators 10.9.2 <i>Organizācija*</i> plāno un izmanto metodes, kas samazina vai novērš <i>indikatorā*</i> 10.9.1 aprakstīto ietekmi. (jauns)
Kritērijs 10.10. <i>Organizācija*</i> attīsta <i>infrastruktūru*</i> , izmanto transportlīdzekļus un <i>veic mežkopības*</i> darbus tā, lai ūdens krājumi un augsne, kā arī <i>retās</i> un <i>apdraudētās sugas*</i> , <i>dzīvotnes*</i> , <i>ekosistēmas*</i> un <i>ainaviskās vērtības*</i> netiktu bojātas, vai arī šie bojājumi tiek mazināti un/vai novērsti. (K6.5 P&K V4)
Indikators 10.10.1 Izveidot meža produktus no cirmsmām, jāminimizē zemes virskārtā nodarītie postījumi un <i>jāatjauno*</i> bojātā augsnes virskārta.
Indikators 10.10.2 Meliorācijas sistēmu un grāvju rekonstrukcijas un <i>zemes uzlabojumu uzturēšanas darbu*</i> nosusinošā ietekme nedrīkst pārsniegt meliorācijas sistēmas ierīkošanas sākotnējo ietekmi (izņemot <i>indikatorā*</i> 10.10.5 minētajos gadījumos). (jauns)
Indikators 10.10.3 Rekonstruējot grāvjus un veicot <i>zemes uzlabojumu uzturēšanas darbus*</i> , <i>organizācija*</i> nedrīkst bojāt <i>vērtīgo dzīvotņu*</i> , kā arī I un II kategorijas sugu dzīvotņu apstākļus, izņemot gadījumus, ja tiek iesniegti skaidri un pietiekami pierādījumi, ka tas ir neizbēgami nepieciešams pārējās meliorācijas sistēmas darbībai.
Indikators 10.10.4 Rekonstruējot un atjaunojot meliorācijas sistēmas, <i>organizācija*</i> nepieļauj nogulšņu nokļūšanu dabiskajās <i>ūdenstilpnēs*</i> (izmantojot nogulšņu slazdus, veicot rakšanas darbus, kad ir zems ūdens līmenis u.tml.). (jauns)
Indikators 10.10.5 Jaunus grāvjus ārpus jau esošajām meliorācijas sistēmām to darbības nodrošināšanai drīkst ierīkot tikai tad, ja: 1) kaimiņu zemes īpašnieks atsakās rekonstruēt savā zemē esošos grāvjus vai veikt <i>zemes uzlabojumu uzturēšanas darbus*</i> – tad tiek ierīkoti jauni grāvji, lai novadītu no kaimiņu zemes nākošo ūdeni; 2) <i>aizsargājamās dabas objektos*</i>, kur ir aizliegta grāvju rekonstrukcija vai <i>zemes uzlabojumu uzturēšanas darbi*</i> – ierīko jaunus grāvjus, lai aizvadītu ūdeni garām dabas objektam; 3) rekonstruējamajā meliorācijas objektā agrāk ir pieļauta kļūda (ūdens novadīts „uz augšu”) – tiek ierīkoti jauni grāvji, lai likvidētu tehnoloģiskās kļūdas radītos appludinājumus; 4) būtisku pārmērīgu mitrumu rada no <i>organizācijas*</i> neatkarīgs infrastruktūras objekts (piemēram, meliorācijas sistēmai cauri ejošs dzelzceļš, šoseja, karjers); 5) nepieciešams mazināt kaimiņu īpašuma vai <i>organizācijas*</i> zemes pārmērīgu mitrumu, ja tas radies neatkarīgi no organizācijas.

Indikators 10.10.6 Stingri aizsargājamajā <i>mežā*</i> nedrīkst veikt meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas darbus, ne arī veikt <i>zemes uzlabošanas uzturēšanu*</i> , izņemot, ja tas nepieciešams aizsargājamās vērtības saglabāšanai atbilstoši aizsardzības programmai vai arī ja tiek iesniegti skaidri un pietiekami pierādījumi, ka tas ir neizbēgami nepieciešams, lai novadītu ūdeni no blakus teritorijām.
Indikators 10.10.7 Ja saimnieciskā darbība notiek <i>aizsargājamā dabas objektā*</i> , tad <i>organizācijai*</i> jāiesaista* atbilstošas kompetences speciālisti.
Kritērijs 10.11. <i>Organizācija*</i> organizē izstrādātās koksnes un iegūto <i>nekoksnes produktu*</i> izvešanu tā, lai saglabātos <i>vides vērtības*</i> , rastos mazāk tirdzniecības <i>atkritumu*</i> un netiktu nodarīts kaitējums pārējiem meža resursiem un pakalpojumiem. (K5.3 un K6.5 P&K V4)
Indikators 10.11.1 <i>Organizācija*</i> nodrošina un kontrolē ciršanas kvalitātes atbilstību FSC prasībām. <i>Lielai organizācijai*</i> šim nolūkam ir ciršanas darbu rokasgrāmata.
Indikators 10.11.2 <i>Organizācija*</i> nodrošina, ka mežizstrādes laikā netiek bojāti paliekošie koki.
Indikators 10.11.3 <i>Meža apsaimniekošanas darbību*</i> gaitā <i>ūdenstilpnēs*</i> nonākušie koksnes produkti vai citi šķēršļi pēc darbu beigšanas ir jāizvāc.
Kritērijs 10.12. <i>Organizācija*</i> izvāc <i>atkritumus un atliekas*</i> videi saudzīgā veidā. (K6.7 P&K V4)
Indikators 10.12.1 <i>Atkritumu un atlieku*</i> savākšana, satīrīšana un izvešana notiek videi saudzīgā veidā.
Indikators 10.12.2 Videi bīstami atkritumi (eļļa, degviela, ķīmikālijas u.c.) jāizvāc ar saviem spēkiem vai jāpiesaista attiecīgie dienesti.

MEŽSAIMNIECISKĀ STANDARTA PIELIKUMI

A pielikums (1. princips)

*Piemērojamo tiesisko aktu** un *ratificēto** starptautisko līgumu, konvenciju un vienošanos minimālais saraksts.

1. Meža apsaimniekošanas tiesiskais* pamats	
1.1 Zemes valdījuma* un apsaimniekošanas tiesības	• Īpašumtiesību likums • Īpašumtiesību izmantošanas likums • Zemesgrāmatas likums • Nekustamā īpašuma iegādes ierobežojuma likums • Pievienotās vērtības nodokļa likums • Zemes kadastra likums • Zemes nodokļa likums • Saimnieciskās darbības likuma vispārīgā daļa • Meža likums • Tirdzniecības kodekss
1.2 Koncesiju līgumi	• Meža likums • Valsts iepirkumu likums • Valsts mežos augošā meža ciršanas tiesību un meža materiālu pārdošanas kārtība • Valsts īpašuma likums
1.3 Meža apsaimniekošanas un izstrādes plānošana	• Meža apsaimniekošanas rokasgrāmata • Meža apsaimniekošanas noteikumi • Meža likums • Meža ziņojumā iesniedzamo datu saraksts, meža ziņojuma veidlapa, iesniegšanas, atdošanas, reģistrēšanas un procedūras kārtība un termiņi
1.4 Ciršanu atļaujošie tiesiskie akti	• Meža apsaimniekošanas noteikumi • Meža likums • Meža ziņojumā iesniedzamo datu saraksts, meža ziņojuma veidlapa, iesniegšanas, atdošanas, reģistrēšanas un procedūras kārtība un termiņi
2. Nodokļi un maksājumi	
2.1 Izmantošanas un ciršanas tiesību maksas nomaksa	• Īpašumtiesību likums • Īpašumtiesību izmantošanas likums • Saistību tiesību likums

2.2 Pievienotās vērtības nodoklis un citi pārdošanas nodokļi	Pievienotās vērtības nodokļa likums
2.3 Ienākuma un peļņas nodokļi	- Pievienotās vērtības nodokļa likums - Ienākuma nodokļa likums
3. Mežsaimnieciskās produkcijas iegūšana	
3.1 Mežsaimnieciskās produkcijas iegūšanas noteikumi	- Zemes uzlabošanas likums - Meža apsaimniekošanas noteikumi - Meža apsaimniekošanas rokasgrāmata - Meža likums - Prasības attiecībā uz meža ceļu stāvokli
3.2 Aizsargājamās teritorijas un sugas	- Bioloģiskās daudzveidības konvencija - Putnu direktīva - Dabas direktīva - Dabas aizsardzības likums - Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudēto savvaļas sugu dzīvniekiem un augiem - Meža likums - Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi
3.3 Vides prasības	- Būvniecības kodekss - Būvniecības kodeksa un plānošanas likuma piemērošanas likums - Kalnārpniecības likums - Dabas aizsardzības likums - Zemes dzīļu likums - Meža atjaunošanā atļauto svešzemju sugu saraksts - Meža likums - Augu pavairošanas un šķirņu aizsardzības likums - Augu aizsardzības likums - Ūdens likums
3.4 Veselība un drošība	- Bioloģisko apdraudējumu faktoru ietekmētās darba vides darba veselības aizsardzības un darba drošības prasības - Ugunsdrošības likums - Darba vides fizikālo apdraudējuma faktoru robežvērtības un apdraudējuma faktoru parametru mērīšanas kārtība - Darba vides ķīmisko apdraudējuma faktoru robežvērtības - Darba veselības aizsardzības un darba drošības prasības trokšņa ietek-

	mētai darba videi, darba vides trokšņu robežvērtības un trokšņa mērīšanas kārtība - Darba veselības aizsardzības un darba drošības prasības vibrāciju ietekmētai darba videi, darba vides vibrācijas robežvērtības un vibrācijas mērīšanas kārtība - Darba veselības aizsardzības un darba drošības likums
3.5 <i>Legāla*</i> nodarbinātība	- Nepilngadīgajiem atļautie vieglie darbi - Arodbiedrību likums - Bērnu aizsardzības likums - Dzimumu līdztiesības likums - Sociālo nodokļu likums - Darba vides apdraudējuma faktoru un darbu saraksts, kuros aizliegts nodarbināt nepilngadīgos - Darba līguma likums - Darbinieku disciplinārās atbildības likums - Darbinieku kopienas integrācijas likums - Darba apdrošināšanas likums - Vienlīdzīgas attieksmes likums
4. Trešo personu tiesības	
4.1 <i>Juridiskās ierādumu tiesības*</i>	- Īpašumtiesību likums - Īpašumtiesību izmantošanas likums - Vides kodeksa vispārīgā daļa - Meža likums
4.2 <i>Brīva, iepriekšēja un apzināta piekrišana*</i>	- Īpašumtiesību likums - Īpašumtiesību izmantošanas likums - Saistību tiesību likums
4.3 <i>Pamatiedzīvotāju*</i> tiesības	- Īpašumtiesību likums - Īpašumtiesību izmantošanas likums - Zemes kadastra likums
5. Tirdzniecība un transports	
PIEZĪME: šis punkts ietver gan <i>mežsaimnieciskās darbības*</i> , gan apstrādes un tirdzniecības prasības.	
5.1 Uzskaitē pēc koku sugām, daudzumiem un kvalitātes	- Mežsaimnieciskās produkcijas pārvadāšanas noteikumi, mežsaimnieciskās produkcijas pieņemšanas-nodošanas akti un par pārdotajām vai nopirktajām ciršanas tiesībām vai mežsaimniecisko produkciju Nodokļu un muitas pārvaldei iesniedzamā paziņojuma veidlapa, kā arī kravas dokumentu noteikumi. - Meža likums - Koku uzmērīšanas un apjoma noteikšanas metodes, mērījumu precizitātes prasības un mērījumu rezultātu dokumentācijas prasības

5.2 Tirdzniecība un transports	• Autopārvadājumu likums • Eiropas Savienības Kokmateriālu regula (<i>European Union Timber Regulation (EUTR)</i>) • Mežsaimnieciskās produkcijas pārvadāšanas noteikumi, mežsaimnieciskās produkcijas pieņemšanas-nodošanas akti un par pārdotajām vai nopirktajām ciršanas tiesībām vai mežsaimniecisko produkciju Nodokļu un muitas pārvaldei iesniedzamā paziņojuma veidlapa, kā arī kravas dokumentu noteikumi. • Meža likums • Koku uzmērīšanas un apjoma noteikšanas metodes, mērījumu precizitātes prasības un mērījumu rezultātu dokumentācijas prasības • Saistību tiesību likums
5.3 Darījumi ar ārzonas uzņēmumiem un pārvedumu cenas	• Tirdzniecības kodekss
5.4 Muitas noteikumi	• Muitas likums
5.5 CITES	• Konvencijas par starptautisko tirdzniecību ar apdraudēto savvaļas sugu dzīvniekiem un augiem ratificēšanas likums
6. Aprūpes pienākums	
6.1 Aprūpes pienākuma procedūras	• Meža likums • Grāmatvedības likums
7. Ekosistēmu pakalpojumi	
7.1 Ekosistēmu pakalpojumi*	• Medību likums • Ietekmes uz vidi vērtēšana un vides vadības sistēmu likums • Vides maksājumu likums • Tūrisma likums

B pielikums (2. princips)

Prasības attiecībā uz *darbinieku** kompetenci

Attiecīgajam atbildīgajam *darbiniekam** jābūt kompetentam (atbilstoši savam darba uzdevumam):

- 1) atbilstoši spēkā esošajiem tiesību aktiem* organizēt *mežsaimniecisko darbību** (*kritērijs** 1.5);
- 2) izprast *ILO** astoņu galveno darba konvenciju (konvencijas Nr. 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138, 182) saturu, nozīmi un piemērojamību, kā arī pārzināt Igaunijas darba tiesības regulējošos tiesību aktus (*kritērijs** 2.1);
- 3) atpazīt seksuālas uzmākšanās un dzimumu diskriminācijas gadījumus un par tiem ziņot (*kritērijs** 2.2);
- 4) apstrādāt, izmantot un uzglabāt bīstamas vielas (*kritērijs** 2.3);
- 5) veikt savus darba pienākumus drošā veidā un izmantot individuālos aizsarglīdzekļus, ja to prasa darba uzdevums (*kritērijs** 2.5);
- 6) izprast *ILO** konvenciju Nr. 169 un ANO *pamatiedzīvotāju** tiesību deklarācijas piemērojamās prasības un tās pielietot (*kritērijs** 3.4);
- 7) Sadarbībā ar *interesu grupām** noteikt *augstvērtīgo mežu** (AVM) atrašanās vietas un pielietot metodes to *aizsardzībai**, lai novērstu kaitīgās ietekmes (*kritēriji** 3.5, 4.2 un 4.7);
- 8) organizēt sociālo, saimniecisko un *vides ietekmes vērtēšanu**, kā arī piemērot ietekmes samazināšanas metodes (*kritēriji** 4.1 un 6.2);
- 9) organizēt darbības deklarēto *ekosistēmas pakalpojumu** saglabāšanai un/vai uzlabošanai (*kritērijs** 5.1);
- 10) apstrādāt, izmantot un uzglabāt *pesticīdus** (*kritērijs** 10.7); kā arī
- 11) gadījumā, ja *atliekas** nonākušas vidē, organizēt to satīrīšanu (*kritērijs** 10.12).

C pielikums (5. princips)

Papildu prasības sakarā ar *ekosistēmu pakalpojumiem**

PIEZĪME

*Ekosistēmu pakalpojumu** sertificēšanā nepārtraukti ievērot visas pārējās šī standarta prasības. Samaksas iekasēšana par ekosistēmas pakalpojumiem un prasību izvirzīšana ir brīvprātīga. Ar šo pielikumu saistītie tiesību akti un instrukcijas apraksta prasības un metodes ekosistēmu pakalpojumu saglabāšanas sertificēšanā, uz kā pamata drīkst izmantot reklāmas paziņojumus, lai atvieglotu ekosistēmu pakalpojumu iekļūšanu tirgū.

*Vides vērtību** un ekosistēmu pakalpojumu *aizsardzībai** un monitoringam ir kopīga iezīme. Ja *organizācija** izmanto **FSC** pārdošanas paziņojumus par ekosistēmu pakalpojumu saglabāšanu un/vai uzlabošanu, tiek piemērotas papildu prasības, kas attiecas uz aizsardzību un monitoringu, lai nodrošinātu paziņojumu uzticamību.

FSC ekosistēmu saglabāšanas un uzlabošanas instrukcija (*FSC Guidance for Maintaining and Enhancing Ecosystem Services*; izstrādē) sniedz vadlīnijas ekosistēmu pakalpojumu noteikšanai, apsaimniekošanas stratēģijai, kā arī saglabāšanas un uzlabošanas darbībām.

FSC apliecināšanas procedūra saistībā ar mežu apsaimniekošanas ietekmi un ekosistēmu pakalpojumiem (***FSC Procedure for Demonstrating the Impact of Forest Stewardship on Ecosystem Services***; izstrādē) apraksta prasības, uz kuru pamata novērtēt ekosistēmu pakalpojumu sniegšanas darbību saglabājošo un/vai uzlabojošo ietekmi. Turklāt procedūra apraksta, kā *jāizmanto** ietekmes vērtējuma rezultāti, lai organizācija varētu pretendēt uz iespēju izmantot **FSC** reklāmas paziņojumus par ekosistēmu pakalpojumu sniegšanu atbilstoši spēkā esošajām **FSC** zīmola prasībām.

I. Vispārīgie indikatori*

- 1) Tiek sastādīts *publiskojams** *ekosistēmas pakalpojumu** sertifikācijas dokuments, kas satur:
 - i. deklarāciju par ekosistēmas pakalpojumu, par kuru tiek plānots izmantot reklāmas paziņojumu;
 - ii. deklarētā ekosistēmas pakalpojuma stāvoklis dokumenta sastādīšanas laikā;
 - iii. *no likuma izrietošās** *valdījuma** tiesības deklarētā ekosistēmas pakalpojuma apsaimniekošanai, izmantošanai un/vai samaksas par to iekasēšanai;
 - iv. ar deklarētā ekosistēmas pakalpojuma saglabāšanu un/vai uzlabošanu saistītie *saimnieciskie mērķi**;
 - v. ar deklarētā ekosistēmas pakalpojuma saglabāšanu un/vai uzlabošanu saistītie *kontrolējamie mērķi**;
 - vi. ar deklarēto ekosistēmas pakalpojumu saistītās *mežsaimnieciskās darbības** un stratēģijas;
 - vii. teritorijas *meža apsaimniekošanas vienībā** un ārpus tās, kas piedalās deklarētajā ekosistēmas pakalpojumā;

- viii. *apdraudējumi** meža apsaimniekošanas vienībā* un ārpus tās, kas ietekmē deklarēto ekosistēmas pakalpojumu;
 - ix. pārskats par saimnieciskajām darbībām, ar kuru palīdzību tiek mazināts *apdraudējums** deklarētajam ekosistēmas pakalpojumam *meža apsaimniekošanas vienībā** un ārpus tās;
 - x. pārskats par metodēm, ar kuru palīdzību tiek novērtēta saimnieciskās darbības ietekme uz deklarēto ekosistēmas pakalpojumu *meža apsaimniekošanas vienībā** un ārpus tās atbilstoši **FSC** apliecināšanas procedūrai saistībā ar meža uzturēšanas ietekmi uz ekosistēmu pakalpojumiem (**FSC Procedure for Demonstrating the Impact of Forest Stewardship on Ecosystem Services**);
 - xi. monitoringa rezultātu apkopojums par saimnieciskās darbības un stratēģiju piemērošanu deklarēto ekosistēmas pakalpojumu saglabāšanā un/vai uzlabošanā;
 - xii. vērtējuma rezultātu par saimnieciskās darbības ietekmi uz deklarētajiem ekosistēmas pakalpojumiem un *apdraudējumiem** apkopojums;
 - xiii. *kopienu** un organizāciju saraksts, kas piedalās ar deklarētajiem ekosistēmu pakalpojumiem saistītajās darbībās; kā arī
 - xiv. apkopojums par *pamatiedzīvotāju** un *vietējo kopienu** iesaistīšanos* deklarēto ekosistēmu pakalpojumu sniegšanā un ar to saistītajās darbībās, t.sk. piekļuve pakalpojumam, pakalpojuma izmantošana un iegūtās atlīdzības sadalīšana atbilstoši 3. un 4. principam*.
- 2) Ietekmes vērtējuma rezultāti pierāda, ka deklarēto *ekosistēmu pakalpojumu** saglabāšanas un/vai uzlabošanas *kontrolējamie mērķi** ir izpildīti vai pārsniegti; un
- 3) Ietekmes vērtējuma rezultāti pierāda, ka *mežsaimnieciskā darbība** nerada negatīvu ietekmi uz deklarētajiem *ekosistēmas pakalpojumiem** *meža apsaimniekošanas vienībā**, ne arī ārpus tās.

II. Meža apsaimniekošanas *indikatorī**

a) Visi pakalpojumi

- 1) Meža apsaimniekošanas indikatorī visiem *ekosistēmas pakalpojumiem** nodrošina, ka:
 - i. *kūdrājos** netiek ierīkotas jaunas meliorācijas sistēmas, izņemot standartā paredzētajos izņēmuma gadījumos;
 - ii. *slapjainu meži**, *kūdrāji** un dabiskās pļavas netiek pārvērstas par *stādījumiem**, kā arī netiek mainīts zemes lietojuma veids;
 - iii. teritorijas, kur *slapjainu meži**, *kūdrāji** vai *dabiskās pļavas** ir pārveidotas par *stādījumiem** pēc 1994. gada novembra, netiek sertificētas, izņemot šādos gadījumos:
 - a) *organizācija** iesniedz pietiekamus un skaidrus pierādījumus, ka tā nav ne tieši, ne netieši atbildīga par minēto zemes lietojuma izmaiņu; vai
 - b) zemes lietojuma izmaiņa *meža apsaimniekošanas vienībā** radījusi skaidras, nozīmīgas, papildu, noteiktas, *ilgtermiņa** aizsardzības priekšrocības; un
 - c) pēc 1994. gada novembra dabisko meža vietā ierīkoto *stādījumu** kopējā platība ir mazāka nekā 5 % no visas *meža apsaimniekošanas vienības** platības.

- iv. *No organizācijas** neatkarīgi atzīti eksperti apstiprina, ka tiek piemērotas apsaimniekošanas stratēģijas un metodes *augstas aizsargājamās vērtības teritoriju** saglabāšanai un/vai stāvoķļa uzlabošanai.

b) Oglekļa dioksīda saistīšana un uzglabāšana

- 1) Ja tiek izmantoti reklāmas paziņojumi par oglekļa dioksīda saistīšanu, papildus *bioloģiskās daudzveidības* aizsardzību** paredzotajam 6. un 9. *principam** jāievēro arī šādi principi:
- i. *Mežiem** tiek noteikta *aizsardzība** kā oglekļa krājumu avotam atbilstoši **FSC** ekosistēmu pakalpojumu saglabāšanas un uzlabošanas instrukcijai (**Guidance for Maintaining and Enhancing Ecosystem Services**).
 - ii. Mežsaimnieciskā darbība saglabā, uzlabo un *atjauno** oglekļa dioksīda piesaisti *mežā**, t.sk., piemērojot meža aizsardzību un *izmantojot ciršanas paņēmienus, kas minimāli samazina oglekļa dioksīda piesaisti*, kā tas ir aprakstīts **FSC** ekosistēmu pakalpojumu saglabāšanas un uzlabošanas instrukcijā.

c) Bioloģiskās daudzveidības* aizsardzība*

- 1) Ja tiek izmantoti reklāmas paziņojumi par *bioloģiskās daudzveidības* aizsardzību**, papildus bioloģiskās daudzveidības* aizsardzību* paredzotajam 6. un 9. *principam** jāievēro arī šādi principi:
- i. Saimnieciskā darbība saglabā, stiprina vai *atjauno** :
 - a) *retās un apdraudētās sugas** un to *dzīvotnes**, to aizsardzībai un dzīvotspējas nodrošināšanai izmantojot *aizsargājamo dabas objektu**, *sasaistes** un citas tiešas metodes; kā arī
 - b) dabiskās ainavas pazīmes, t.sk. *meža** daudzveidību, sastāvu un struktūru.
 - ii. *Aizsargājamo teritoriju tīkls** un ārpus *meža apsaimniekošanas vienības** esošās aizsargājamās teritorijas:
 - a) pārstāv visu *meža apsaimniekošanas vienības* vides vērtību** daudzveidību;
 - b) ir pietiekama lieluma vai ar funkcionējošu *sasaisti**, lai *stiprinātu** dabiskos procesus;
 - c) satur visu *raksturīgo sugu**, kā arī *reto un apdraudēto sugu** *dzīvotnes**; kā arī
 - d) ir pietiekama lieluma vai funkcionāli savienota ar citām piemērotām *dzīvotnēm**, lai *stiprinātu** apkārtnes *raksturīgo sugu**, ieskaitot *apdraudēto un reto sugu**, dzīvotspējīgās populācijas.

No *organizācijas** neatkarīgi atzīti eksperti apstiprina *aizsargājamo teritoriju tīkla** pietiekamību.

d) Upju baseinu pakalpojumi

- 1) Ja tiek izmantoti reklāmas paziņojumi par upju baseinu pakalpojumiem, papildus 6. *principam** par ūdens aizsardzību un 9. principam par *dabisko apdraudējumu faktoru** ietekmes mazināšanas metodēm
- i. tiek vērtēts arī:

- a) hidroloģiskās parādības un savienojumi, t.sk. pastāvīgās un pagaidu *ūdenstilpnes** un *gruntsūdens slāņi**.
 - b) patērējamā ūdens nepieciešamība *meža apsaimniekošanas vienībā** un ārpus tās dzīvojošajiem *pamatiedzīvotājiem** un *vietējām kopienām**, kurus var ietekmēt *mežsaimnieciskā darbībā**;
 - c) teritorijas, kas cieš no *ūdens stresa** un *ūdens trūkuma**; kā arī
 - d) *organizācijas** un citu lietotāju ūdens patērēšana.
- 2) Tiek piemērotas metodes, lai saglabātu pastāvīgās un pagaidu ūdenstilpnes, kā arī *gruntsūdens slāņus**, uzlabojot un *atjaunojot** to stāvokli.
 - 3) *Ūdenstilpnes** un *gruntsūdens slāņi** netiek piesārņoti ar ķīmikālijām, *atkritumiem** un nogulsniem.
 - 4) Saimnieciskā darbība un stratēģijas atzīst ūdens vispārējās pieejamības tiesības, kā tas ir paredzēts ANO rezolūcijā par tiesībām uz ūdeni un kanalizāciju.

e) Augsnes aizsardzība

- 1) Ja tiek izmantoti reklāmas paziņojumi par augsnes aizsardzību, tad papildus 6. un 10. *principā** minēto augsnes aizsardzības metožu piemērošanai jārtkojas šādi:
 - i. Jānoskaidro saudzējamas un augstam *riskam** pakļautas augsnes, t.sk. plānas, ar sliktu ūdens režīmu un pārmērīgi mitras augsnes, kā arī sablīvēšanai, erozijai, nestabilitātei un aizplūšanai pakļautas augsnes.
 - ii. Jāpiemēro metodes sablīvējuma, erozijas un nogrūvumu mazināšanai.
 - iii. Saimnieciskajai darbībai jā saglabā, jā uzlabo vai *jāatjauno** augsnes auglība un stabilitāte.
 - iv. Augsne nedrīkst tikt piesārņota ar ķīmikālijām un *atkritumiem**.

f) Atpūtas pakalpojumi

- 1) Ja tiek izmantoti reklāmas paziņojumi par atpūtas pakalpojumiem, tad papildus 2.–5. un 9. *principā** aprakstītajām saimnieciskās darbības negatīvās ietekmes uz sociālajām vērtībām novērtēšanas, samazināšanas un novēršanas metodēm jāveic šādas darbības:
 - i. Jāpiemēro metodes, lai saglabātu, stiprinātu vai *atjaunotu**:
 - a) teritorijas, kas ir nozīmīgas tūrismam un atpūtai, t.sk. apskates vietas, arheoloģiskie pieminekļi, pārgājienu takas, skatu vietas, kā arī vietas, kam ir kultūrvēsturiska nozīme;
 - b) tūristiem pievilcīgu sugu populācijas.
 - ii. Ar tūrismu saistītās darbības nedrīkst negatīvi ietekmēt *pamatiedzīvotāju** un *vietējo kopienu** tiesības, paradumus un kultūru.
 - iii. Papildus *kritērijā** 2.3 aprakstītajām veselības aprūpes un drošības metodēm jāpiemēro metodes tūristu veselības un drošības aizsardzībai.
 - iv. Veselības aizsardzības un drošības programmas, kā arī nelaimes gadījumu uzskaites dati ir *jāpublisko** atpūtas vietu teritorijās un tūrisma interešu sektoru teritorijās.
 - v. Jāiesniedz darbību, kas tiek veiktas, lai nepieļautu diskrimināciju pēc dzimuma, vecuma, reliģijas, seksuālās piederības u.c., apkopojums.

D pielikums (7. princips)

Organizācijas* rīcības plāna* sastāvdaļas

1) Vērtību un risku* apraksts:

- i. *meža resursi* un vides vērtības** (t.sk. sociālās, saimnieciskās un kultūras vērtības (6., 2.–5. un 9. princips*) un to atrašanās vietas (5. un 6. princips);
- ii. galvenie sociālie, saimnieciskie un vides apstākļu riski (6., 2.–5. un 9. princips*); kā arī
- iii. *ekosistēmu pakalpojumi**, par kuriem tiek izplatīti reklāmas paziņojumi (*kritērijs** 5.1. un C pielikums).

2) Darbības šādās jomās:

- i. *darbinieku** tiesības, darba veselības aprūpe un drošība, *dzimumu līdztiesība** (2. princips*);
- ii. *pamatiedzīvotāju**, *vietējo kopienu**, *interesu grupu** iesaiste* (3., 4., 7., un 9. princips*);
- iii. plānotās mežsaimnieciskās darbības meža apsaimniekošanas vienībā* un to gada apjomi; (pieņemam, izmantotās mežkopības metodes, ciršu veidi) (10. princips*);
- iv. koksnes un *nekoksnes meža produkcijas** ieguves apjomu analīze (5. princips*).

3) Augstvērtīgo mežu* aizsardzības* un/vai atjaunošanas* metodes un to rezultāti (ja ir iespējams novērtēt);

- i. AVM 1–6

4) Metode mežsaimnieciskās darbības* negatīvās ietekmes novērtēšanai, novēršanai un mazināšanai šādās jomās:

- i. *vides vērtības** (6. un 9. princips*);
- ii. deklarētie *ekosistēmu pakalpojumi** (*kritērijs** 5.1 un C pielikums);
- iii. *sociālās vērtības** (2.–5. un 9. princips*).

5) E pielikumā minēto monitoringa objektu monitorēšanas metodika un periodiskums.

E pielikums (8. princips)

Monitoringam pakļauto objektu saraksts

1. *Meža resursi** un to izmaiņas (5. princips*)
2. *Mežsaimnieciskās darbības** ietekme uz vidi,
 - i. *mežu** atjaunošanas apjoms un rezultāti (*kritēriji** 10.1 un 10.2);
 - ii. apgaismojuma un retināšanas ciršu apjomi (*kritērijs** 10.5);
 - iii. galveno un izlases ciršu apjomi (*kritērijs** 10.5);
 - iv. *mēslojuma*, pesticīdu* un bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu** lietošanas apjomi un rezultāti (*kritēriji** 10.6–10.8);
 - v. *atkritumu** likvidēšanas rezultāti (*kritērijs** 10.12).
3. *Mežsaimnieciskās darbības** sociālā ietekme:
 - i. *tiesību aktu** ievērošana (*kritēriji** 1.4–1.5);
 - ii. *strīdu** izšķiršana (*kritēriji** 1.6, 2.6 un 4.6);
 - iii. *darbinieku** tiesību ievērošana (*kritēriji** 2.1 un 2.4);
 - iv. prasības par *dzimumu līdztiesību, seksuālās uzmākšanās un dzimumu diskriminācijas apkarošanu* ievērošana (*kritērijs** 2.2);
 - v. darba drošības un veselības aprūpes prasību ievērošana (*kritērijs** 2.3);
 - vi. *darbinieku** apmācības (*kritērijs** 2.5);
 - vii. attiecības ar *pamatiedzīvotājiem** un *kopienām* (*kritēriji** 3.2, 3.3 un 4.2, 4.3, 4.4)
 - viii. *augstvērtīgo mežu** 5. un 6. izmantošanas iespēja, stāvoklis vai apjoms un to izmaiņas;
 - ix. *nekoksnes produkcijas** ieguves apjoms (*kritērijs** 5.1).
4. *Mežsaimnieciskās darbības** ietekme uz vides stāvokli un tā izmaiņas:
 - i. deklarēto *ekosistēmu pakalpojumu** apjoms un to izmaiņas (*kritērijs** 5.2);
 - ii. *vides vērtību** stāvoklis un/vai apjoms un to izmaiņas (*kritēriji** 6.3–6.8);
 - iii. *augstvērtīgo mežu** stāvoklis un/vai apjoms un to izmaiņas (*kritērijs** 6.4);
 - iv. *dabisko mežu** aizvietošana ar *stādījumiem** un pēc 1994. gada ierīkoto stādījumu statuss (*kritērijs** 6.10);
 - v. atmežošanas apjomi un iemesli (*kritērijs** 6.9);
 - vi. *augstvērtīgo mežu** 1.–4. punktā minēto uzlabošanai piemēroto metožu rezultativitāte.

F pielikums (9. princips)

Ieteicamie palīgmateriāli *augstvērtīgo mežu** noteikšanai

AVM 1 – sugu daudzveidība. *Bioloģiskās daudzveidības** koncentrācija, ieskaitot endēmiskās sugas un *retās* vai *apdraudētās sugas**, kas ir *nozīmīgas** pasaules, reģiona vai valsts mērogā.

Nacionālais apraksts (AVM 1)

- 1) I un II kategorijas aizsargājamo teritoriju sugu atradnes un *dzīvotnes**.
- 2) Igaunijas Sarkanās grāmatas kategorijām „Igaunijā izmirušas” (RE), „Kritiski apdraudētas” (CR), „Izmirstošas” (EN) un „Saudzējamās” (VU) piederošās sugas.
- 3) *Meža* vērtīgās dzīvotnes** vai *meža teritorijas ar vērtīgo dzīvotņu pazīmēm**.
- 4) *Dabas direktīvā minētās meža dzīvotnes**.
- 5) Noteiktās aizsargjoslas sugu un *dzīvotņu* aizsardzībai**.
- 6) Sugu *aizsardzībai** noteiktie apsaimniekošanas un satiksmes ierobežojumi.

Datu avoti (AVM 1)

- Igaunijā aizsargājamo sugu saraksti *Riigi Teataja* (Valsts Ziņotājs): <https://www.riigiteataja.ee/akt/13360504> un karšu slāņi atbilstoši EELIS.
- Igaunijas bioloģiskās daudzveidības tīmekļa vietne ar Sarkanās grāmatas sugu sarakstu: <http://elurikkus.ut.ee/prmt.php?lang=est>, dažu SG sugu atradnes redzamas EELIS datu slāņos.
- *Meža* vērtīgo dzīvotņu** noteikšanas vadlīnijas un karšu slāņi atbilstoši EELIS: <https://www.riigi-teataja.ee/akt/737272>
- *Dabas direktīvā minētās meža dzīvotnes** atbilstoši to kartēšanas rokasgrāmatai Igaunijas Vides ministrijas vietnē un karšu slāņi atbilstoši EELIS: https://www.envir.ee/sites/default/files/metsainventeerimine_juhend_2011_2605_lopp.pdf
- EELIS mērķa aizsargjoslu un satiksmes ierobežojumu karšu slāņi.
- Ekspertu atzinumi par reģiona dabas vērtībām, ekspertu datubāzes, speciālistu *iesaiste** (jautāt Vides dienestā, iegūt papildu datus par Sarkanās grāmatas sugām no Dabas novērojumu datubāzes <http://loodus.keskkonnainfo.ee/lva/> un bioloģiskās daudzveidības datubāzes <http://elurikkus.ut.ee/> u.tml.)

Piezīmes (AVM 1)

Izmantojot atbilstošus EELIS datu slāņus, norādīt sugas, kas konstatētas *meža apsaimniekošanas vienībā** vai blakus teritorijās. Attiecībā uz aizsargājamajām sugām jāievēro *tiesību aktos** iestrādātie ierobežojumi. SG sugām, kas neatrodas aizsargājamajās dabas teritorijās, Vides dienests neparedz apsaimniekošanas ierobežojumus, jo likums to neprasa. *Organizācija** var lūgt Vides dienestam vai atzītam ekspertam piešķirt apsaimniekošanas noteikumus, vadoties arī pēc EELIS noteiktām SG kategoriju „Igaunijā izmirusi”, „Kritiski apdraudēta”, „Izmirstoša” un „Saudzējama” sugām. Ja, izvedot kokmateriālus no cirsmas, tiek šķērsoti citi meža nogabali un nemeža zemes, ir jānodro-

šina, ka netiek bojātas SG sugas. Ja organizācijā ar precīzu un ticamu, bet reģistros neesošu informāciju par aizsargājamām sugām un vērtīgām dzīvotnēm vēršas citas personas (zinātnieki utt.), organizācijai vajadzētu nodrošināt arī šo vietu aizsardzību (ja nepieciešams, jautājot Vides dienestā vai attiecīgiem ekspertiem). Teritorijās, kas noteiktas kā *Dabas direktīvā minētās meža dzīvotnes**, Vides dienests var uzlikt ciršanas ierobežojumus, ja attiecīgā *dzīvotne** ir aizsargājamās teritorijas aizsardzības mērķis. Tā kā periodiski tiek veikta kartēšana, var gadīties, ka arī kāda cita dzīvotne ir noteikta par vērtīgu, tāpēc pirms ciršanas jāprecizē, vai cismā ietilpstošie meža nogabali nav noteikti par vērtīgu dzīvotni un jāpiemēro attiecīgas aizsardzības metodes.

AVM 2 – ainavas līmeņa *ekosistēmas** un ekosistēmu kompleksi. *Neskartas meža ainavas**, lielas ainavas līmeņa ekosistēmas un ekosistēmu kompleksi, kas ir nozīmīgi pasaules, reģiona vai valsts mērogā, kā arī ietver lielu daļu dabiskas izplatības sugu dzīvotspējīgas un daudzskaitlīgas populācijas.

Nacionālais apraksts (AVM 2)

- 1) Aizsargājamās teritorijas un atsevišķi objekti (aizsargājamās teritorijas, uzturamās teritorijas, vietējās pašvaldības līmeņa aizsargājamās teritorijas un plānotās teritorijas).
- 2) *Zaļā tīkla** un vērtīgo *ainavu** tematiskais plānojums.
- 3) Starptautiskas nozīmes teritorijas (*Natura*, *Ramsar*, *Helcom*, *IBA*, Biosfēras rezervāts).

Datu avoti (AVM 2)

- Aizsargājamās teritorijas un atsevišķi objekti: <http://loodus.keskkonnainfo.ee/eelis/default.aspx>
- *Zaļā tīkla** un vērtīgo *ainavu** tematiskais plānojums. Rajonu un vietējo pašvaldību mājaslapas. Vides aģentūras mājaslapā un attiecīgo rajonu tematiskajos plānojumos „Vides noteikumi attiecībā uz novietojumu un zemes lietojumu” noteiktās teritorijas (ja šis slānis nav koriģēts atbilstoši vispārējā plāna precizējumiem).
- Starptautiskas nozīmes teritorijas: <http://loodus.keskkonnainfo.ee/eelis/default.aspx>

Piezīmes (AVM 2)

Šobrīd Igaunijā vēl nav centrāla teritoriju tematiskā plānojuma, taču, ņemot vērā relatīvi mazo Igaunijas teritoriju un lielās mežu platības, ir iespējams piemērot attiecīgās piesardzības prasības, balstoties uz zaļo koridoru un vērtīgo *ainavu** tematiskajiem plāniem, starptautiskās nozīmes teritorijām un citu atbilstošu informāciju. *Organizācijai** jāpierāda, ka tā ar savu darbību būtiski nepasliktina to dabisko stāvokli (atmežošana, augšanas vietai nepiemērotu koku sugu izvēle, kailciršu īpatsvars). Ja tiek veiktas aktīvas vai pasīvas darbības to stāvokļa uzlabošanai, tas tiek uzrādīts (dabiskās attīstības veicināšana, mežu* apsaimniekošana ar sugu aizsardzības mērķi, papildu zaļo koridoru vai kodolzonu veidošana sugu aizsardzībai, līdzšinējo vienas sugas stādījumu pārveidošana par jauktu koku mežiem u.tml.)

AVM 3 – *ekosistēmas** un *dzīvotnes**. Retas, apdraudētas vai īpaši apdraudētas ekosistēmas, dzīvotnes un *patvērumi**.

Nacionālais apraksts (AVM 3)

Igaunijā AVM 1 ir pa pusei pārklājies ar AVM 2.

Datu avoti (AVM 3)

Igaunijā AVM 1 ir pa pusei pārklājies ar AVM 2.

AVM 4 – kritiski nozīmīgi* ekosistēmu pakalpojumi*. Galvenie ekosistēmu pakalpojumi kritiskā stāvoklī, tostarp upju baseinu un erozijai pakļautu augšņu un nogāžu *aizsardzība**.

Nacionālais apraksts (AVM 4)

- 1) *Ūdenstilpņu** un *gruntsūdens slāņu** *aizsardzības** ievērošana, t.sk. krasta un piekrastes aizsargjoslas.
- 2) Zemes virsmas *aizsardzībai** nepieciešamie ierobežojumi.
- 3) Iespējamie citi ekosistēmu pakalpojumi, ja uz tiem neattiecas AVM 5 vai AVM 6 noteiktās metodes.

Datu avoti (AVM 4)

- Datu slāņi atbilstoši EELIS: <http://loodus.keskkonnainfo.ee/eelis/default.aspx> vai Zemes dienesta dati
- Informāciju par 40 grādu un stāvākām nogāzēm var iegūt no topogrāfiskajām kartēm (Zemes dienests, WMS aplikācija) vai Zemes dienesta zemes virsmas modeļiem: <http://geoportaal.maaamet.ee/est/Andmed-ja-kaardid/Topograafilised-andmed/Korgusandmed/Korgusmudelid-p508.html>

Piezīmes (AVM 4)

Izmantojot EELIS un Zemes dienesta datus par ūdens un augsnes aizsardzības slāņiem un reljefa kartēs atrodamo informāciju par stāvo nogāžu slāņiem, sniegt pārskatu par atbilstošo ekosistēmu pakalpojumu esamību meža apsaimniekošanas vienībā*, kā arī par metodēm, kas izmantojamas to aizsardzībai un vajadzības gadījumā dabiskuma/darbības uzlabošanai (izslēgšana no cirsmām, atšķirīgu cirsmu veidu izmantošana utt.).

AVM 5 – *kopienas** vajadzības. Vietas un resursi, kas ir kritiski vajadzīgi *vietējo kopienu** un *pamatiedzīvotāju** pamatvajadzību apmierināšanai (dzīvesvieta, veselība, pārtika, ūdens), tiek noteikti, iesaistoties* šīm kopienām un pamatiedzīvotājiem.

Nacionālais apraksts (AVM 5)

- 1) *Organizācija** ņem vērā *vietējo kopienu** un *pamatiedzīvotāju** vajadzības iegūt iztikas līdzekļus noteiktos *mežu** apvidos (piemēram, ogu un sēņu lasīšana, medus ieguve u.c.) un cenšas atrast tādus saimniekošanas veidus, kas netraucētu kopienām un pamatiedzīvotājiem turpināt savas darbības.
- 2) *Organizācija** cenšas palielināt ilgtspējīgas un daudzveidīgas meža apsaimniekošanas iespējas, ņemot vērā *vietējo kopienu** un *pamatiedzīvotāju** pamatvajadzības, piemēram, palielinot to produktu un pakalpojumu īpatnību, kas ir saistīti ar iztikas iegūšanu no *meža**, papildus koksnes

izmantošanai.
Datu avoti (AVM 5) <i>Kopien*</i> vajadzības tiek noteiktas, iesaistoties gan <i>vietējām kopienām*</i>, gan <i>pamatiedzīvotājiem*</i>.
Piezīmes (AVM 5) Ieteikumi: <i>Organizācija*</i> iesaista <i>vietējo kopien*</i> un <i>pamatiedzīvotāju*</i> pārstāvjus, kas nodod informāciju pārējiem vietējo kopienu dalībniekiem un pamatiedzīvotājiem. Organizācija, veicot saimniecisko darbību, ņem vērā vietējo kopienu un pamatiedzīvotāju intereses, izteiktos priekšlikumus un apspriestajos jautājumos kopīgi pieņemtos lēmumus.
AVM 6 – kultūras vērtības. Vietas, resursi, <i>dzīvotnes*</i> un <i>ainavas*</i>, kam ir globāla vai valsts mēroga kultūras, arheoloģiska vai vēsturiska nozīme un/vai kritiska kultūras, ekoloģiska, reliģiski sakrāla vai saimnieciska nozīme <i>vietējo kopien*</i> vai <i>pamatiedzīvotāju*</i> dzīvē, kas tiek noskaidrots, iesaistoties šīm <i>kopienām*</i> un <i>pamatiedzīvotājiem*</i>.
Nacionālais apraksts (AVM 6) I oficiāli aizsargājamās vērtības Valsts reģistros esošās vietas, resursi, <i>dzīvotnes*</i> un <i>ainavas*</i>, kurām ir globāla vai valsts mēroga kultūras, arheoloģiska vai vēsturiska nozīme. II citas vērtības <i>Ar mežu*</i> saistītās nodarbjū vietas, piemēram, vēsturiskas takas, atpūtas vietas, šūpoles, svētku vietas, dabiskas svētvietas un apbedījumu vietas, kā arī citas ar tradīcijām saistītās vietas (krusta koki, meža pļavas), kas nepieciešami tradicionālā dzīvesveida turpināšanai.
Datu avoti (AVM 6) - Oficiāli aizsargājamās kultūras vērtības: pieminekļu aizsardzības likumā, plānošanas likumā u.c. tiesību aktos noteiktās un/vai valsts reģistros esošās kultūrvēsturiskās vietas, resursi, <i>dzīvotnes*</i> un <i>ainavas*</i>. Pagastu vispārīgie plāni - Pārējās vērtības tiek noteiktas, iesaistoties gan <i>vietējām kopienām*</i>, gan <i>pamatiedzīvotājiem*</i>.
Piezīmes (AVM 6) <i>Lai vienotos ar vietējām kopienām*</i> un <i>pamatiedzīvotājiem*</i> par nozīmīgi vērtīgo teritoriju izmantošanu, jāatrod risinājumi, kas tiem ļautu piepildīt savas vajadzības, nenonākot pretrunā ar tiesību aktiem, kā arī <i>organizācijai*</i> neradītu ekonomiskus vai citādus zaudējumus.
Vispārīga piezīme par visiem AVM <i>Organizācijai*</i> jānosaka savos <i>mežos*</i> esošo AVM atrašanās vietas un tās jāņem vērā, plānojot <i>mežsaimniecisko darbību*</i>. Īpaša uzmanība jāpievērš vietām, kur mežsaimnieciskā darbība jāierobežo gan ekoloģisku, gan sociālekonomisku, gan kultūrvēsturisko faktoru dēļ –, piemēram, teritorijas

dzīvojamo rajonu tuvumā, atpūtas vietu, svētvietu tuvumā u.c.

G pielikums (1. princips)

Strīdu risināšanas vadlīnijas

*Strīdu** risināšana notiek pēc šāda plāna:

1. *Organizācija** reģistrē strīda* aizsākumu vai sūdzības paziņojumu 5 darba dienu laikā pēc tā saņemšanas vai uzsākšanas.
2. *Strīda** aizsācējam tiek atbildēts ne vēlāk kā 30 kalendāro dienu laikā, skaitot no nākamās dienas pēc strīda uzsākšanas.
3. *Organizācija** veic sākotnējo izvērtējumu, lai noskaidrotu, vai *strīda** uzsākšanai iesniegtie pierādījumi ir patiesi un atbilstoši, kā arī noskaidro, vai šis ir *nozīmīgs strīds**.
4. Ja sākotnējais izvērtējums liecina, ka pierādījumi ir patiesi un atbilstoši un ka runa ir par *nozīmīgu strīdu**, tiek veikta *strīdu** izraisījušo apstākļu analīze.
5. Analīzes veikšanā *organizācija** var iesaistīt *interesu grupas**, kā arī iestādes (piemēram, Vides dienestu, Vides inspekciju).
6. Atbilstoši analīzes rezultātiem *organizācija** izstrādā jaunas vai papildina esošās metodes, lai izvairītos no situācijas atkārtotāšanās.
7. *Strīda** uzsācējs tiek informēts par risinājuma gaitu un rezultātiem, un tiek meklēta *saprātīga** iespēja panākt vienošanos starp strīda aizsācēju un *organizāciju**.
8. *Nozīmīga strīda** gadījumā par risinājuma gaitu un rezultātiem tiek informētas arī *iesaistītās** *interesu grupas**.
9. *Strīda** norise un ar to saistītie dati (sarakste, dokumenti, izmantotās metodes u.c.) tiek uzglabāti un pie pirmā pieprasījuma iesniegti atbilstības vērtējumu veicošajam uzņēmumam (CAB – Conformity Assessment Body) un akreditētajai iestādei, kas veic pēdējo uzraudzību – ASI (Accreditation Services International).

H pielikums (2. un 3. princips)

Igaunijas Republikas *ratificētās** un citas Igaunijas FSC mežu uzraudzības standarta ievērošanai nepieciešamās *ILO** ar *mežu** apsaimniekošanu saistītās konvencijas.

Nr.	Virsraksts	Pieņemts	Ratificēts*
K 29	Konvencija par piespiedu vai obligāto darbu	1930.	1995.
K 87	Konvencija par biedrošanās brīvības un tiesību apvienoties organizācijās aizsardzību	1948.	1993.
K 98	Konvencija par apvienošanās organizācijās un kolektīvo līgumu slēgšanas principu piemērošanu	1949.	1993.
K 100	Konvencija par vienlīdzīgu samaksu sievietēm un vīriešiem par vienādas nozīmes darbu	1951.	1996.
K 105	Konvencija par piespiedu darba atcelšanu	1957.	1995.
K 111	Konvencija par diskrimināciju darba un nodarbošanās jomā	1958.	2005.
K 135	Konvencija par darbinieku pārstāvju organizācijās aizsardzību un atvieglojumiem	1971.	1995.
K 138	Konvencija par minimālo vecumu, no kura persona drīkst būt nodarbināta vai strādāt	1973.	2008.
K 144	Konvencija par trīspusējām konsultācijām Starptautisko darba standartu ieviešanas veicināšanai	1976.	1993.
K 169	Konvencija par pamatiedzīvotājiem un ciltīm	1989.	
K 182	Konvencija par smagāko bērnu darba veidu aizliegšanu un tūlītēju rīcību to izskaušanai	1999.	2001.

I Pielikums (2. princips)

Piemēroti individuālie aizsardzības līdzekļi meža darbos

Aizsargājamā ķermeņa daļa	Pēda	Kājas	Ķermenis, rokas, kājas	Plauksta	Galva	Acis/seja	Ausis
Vispārējos gadījumos piemērotie individuālie aizsardzības līdzekļi	Aizsargapavi	Aizsargbikses	Uz ķermeņa nēsājami augstas redzamības apģērbi	Cimdi	Ķivere	Aizsargstikls/brilles	Ausu aizsargi
Darbs:							
Meža atjaunošanas uzturēšana un cirtes							
Ķēdes zāģis	X	X	X	X	X	X	X
Zaru zāģis darbam mežos* zem 3 m			X	X		X	X
Zaru zāģis darbam mežos virs 3 m			X	X	X	X	X
Pesticīdu* lietošana	Izpildīt specifiskās prasības, kas saistītas ar konkrētu vielu un tās lietošanas tehnoloģiju.						
Ciršana ar harvesteru un pievešana							
Harvesters, pievedējtraktors (forvarders) un pievešanai pielāgots lauksaimniecības traktors							X ¹
Pievešana ar zirgu	X		X	X	X		

Piezīmes:

¹Ja trokšņa līmenis darba vietā pārsniedz 85 dB

Grozītā veidā, avots: *Draft Code of practice on safety and health in forest work* (Geneva, ILO, 1997), p. 24.

JĒDZIENI UN DEFINĪCIJAS

Kur iespējams, ir izmantotas starptautiski atzītās definīcijas. Kā avoti izmantoti, piemēram, ANO Pārīkas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) bioloģiskās daudzveidības konvencija (1992), „Tūkstošgades ekosistēmu vērtēšana” (2005), kā arī interneta vārdnīcas, kas pieejamas Starptautiskās dabas un dabas resursu aizsardzības savienības (IUCN), Starptautiskās darba organizācijas (ILO*), kā arī bioloģiskās daudzveidības konvencijas invazīvo svešzemju sugu programmas mājaslapās. Ja izmantoti citi avoti, tie ir norādīti.

Jēdziens „grozītā veidā” norāda, ka starptautiskajos avotos sniegtā definīcija ir pielāgota.

Starptautiskajos vispārīgajos indikatoros (FSC-STD-60-004) izmantotie termini, kas nav norādīti šajā nodaļā, ne arī citā FSC normatīvajā dokumentā, ir lietoti tādā nozīmē, kāda definēta vispārīgo indikatoru angļiskajā vārdnīcas versijā „Shorter Oxford English Dictionary” un „Concise Oxford English Dictionary”.

Jēdzieni ir pielāgoti Igaunijas tiesību aktos lietotajiem terminiem.

Standartā ir izteikumi, kurus standarta darba grupa nolēma grozīt, un kā šo jēdzienu avots ir norādīta SDG jeb standarta darba grupa. Šos jēdzienus apstiprinājusi visa darba grupa.

Uzskaites cirsma: uzskaites cirsma ir galvenajās cirtēs vienā gadā nocērtamā optimālā platība valdošo sugu griezumā. Uzskaites cirsmas mērķis ir sadalīt galveno cirsmu apjomu, nodrošinot ilgtspējību, ņemot vērā koku vecuma struktūru un gatavības kritērijus (avots: SDG).

Publiska interese: interese, kas skar ne tikai vienu cilvēku vai interešu grupu, bet paredzēta vispārēja labuma radīšanai vai saglabāšanai un nav paredzēta privātām vai uzņēmējdarbības vajadzībām, bet gan pieejama ikvienam. Publiska interese var pārklāties ar privātām interesēm, kā arī var tikt pretnostatīta un radīt konfliktu (avots: Igaunijas Ilgtspējības institūts, *SEI Tallinn*, Ilgtspējības attīstības vārdnīca).

Publiskots: vispārēji bez maksas pieejams vai sekojams (piemēram, internetā, kā arī iegūstams organizācijas* birojā) (avots: SDG).

Bioloģiskie aizsardzības līdzekļi: *organismi**, ko izmanto citu organismu populācijas regulēšanai (grozītā veidā, avots: FSC-STD-01-001 V4-0 un IUCN. IUCN vietnes vārdnīcā atrodamais jēdziens).

CITES: Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudēto savvaļas sugu dzīvniekiem un augiem (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*) jeb Vašingtonas konvencija (avots: SDG).

Mērķis: galvenais mērķis, kura dēļ *organizācija** nodarbojas ar mežsaimniecisko darbību, tostarp pamatprincipu izvirzīšana un līdzekļu izvēle šī mērķa sasniegšanai (grozītā veidā, avots: *F.C. Osmaston*, 1968. *The Management of Forests*. *Hafner*, New York; un *D.R. Johnston*, *A.J. Grayson* un *R.T. Bradley*, 1967. *Forest Planning*. *Faber & Faber*, London).

Dzīvotne: vieta vai vietas tips, kur kāds *organisms** vai populācija dabiskā veidā parādās (grozītā veidā, avots: bioloģiskās daudzveidības konvencija, 2. raksts).

Bioloģiskā daudzveidība jeb dabas daudzveidība: jebkādas izcelsmes dzīvu organismu bagātība sauszemes, jūras un citās ūdens ekosistēmās un tiem nepieciešamie ekoloģiskie kompleksi; izšķir ģenētisko, sugu un *ekosistēmu** daudzveidību (avots: bioloģiskās daudzveidības konvencija, 1992., 2. raksts).

Reprezentatīvās teritorijas: *meža apsaimniekošanas vienības** daļas, kas noteiktas, lai aizsargātu vai *atjaunotu** dzīvotspējas rādītājus *ekosistēmā**, kas dotajā ģeogrāfiskajā apgabalā ir dabiska. Ārpus ADO* teritorijas – reprezentatīvas *meža** teritorijas, kas ir galvenokārt meža *vērtīgās dzīvotnes** (VDZ) un *dabas direktīvā minētās meža dzīvotnes**, kā arī to pazīmēm atbilstošas teritorijas, ja tās dabā tiek atrastas (avots: SDG).

Kritiski nozīmīgs: kritiskas nozīmes jēdziens 9. *principa** izklāstā un *augstvērtīgo mežu** (AVM) definīcijā saistīts ar neaizvietojamību un gadījumiem, kad AVM iznīcināšana vai nopietns kaitējums radītu nopietnus zaudējumus un ciešanas *interesu grupām**. *Ekosistēmas pakalpojumu** uzskata par kritiski nozīmīgu (AVM 4), ja tā pārtraukšanai var sekot vai acīmredzami seko spēcīga negatīva ietekme uz vietējo kopienu* labklājību, veselību vai dzīvību, kā arī uz AVM vidi vai nozīmīgas infrastruktūras (ceļi, aizsprosti, būves u.c.) darbību. Kritiskas nozīmes jēdziena pamatā ir dabas resursu nozīme un *risks**, kā arī vides un sociālekonomisko vērtību stāvoklis (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Piesardzības princips: pieeja, kas veicina izvairīšanos no būtiskas vai neatgriezeniskas kaitīgas ietekmes uz *vides vērtībām** vai cilvēka dzīvību/veselību, pat ja esošā informācija par negatīvo ietekmi ir nepilnīga un neprecīza (grozītā veidā, avots: Riodežaneiro vides un attīstības deklarācijas 15. princips, 1992., un Vingspredas publikācija par piesardzības principu, Vingspredas konference, 1998. gada 23.–25. janvāris).

FSC principu un kritēriju un tiesību aktu pretruna: situācija, kad nav iespējams ievērot vienlaikus gan *FSC principus** un *kritērijus**, gan tiesību aktus (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ģenētiski modificēts organisms (ĢMO): organisms*, kura ģenētiskais materiāls ir izmainīts tādā veidā, kā tas nekad neparādītos dabiskā rekombinācijas vai pārošanās ceļā (grozītā veidā, avots: FSC-POL-30-602 FSC Interpretation on GMO (Genetically Modified Organisms)).

Genotips : *organisma** ģenētiskais sastāvs (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Retās sugas: Igaunijas Sarkanajā grāmatā minētās apdraudētās sugas un sugas, kuru nokļūšana *apdraudēto sugu** kategorijā tuvākajā nākotnē ir acīmredzama (grozītā veidā, avots: IUCN, 2001. *IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN. Gland, Šveits; Cambridge, Ūhendkuningriik*).

Interesu grupa: jebkura persona, personu grupa vai vienība, ko ietekmē vai var ietekmēt darbība *meža apsaimniekošanas vienībā** vai kas ir izrādījusi interesi par to. Interesu grupas ir, piemēram:

- *vietējās kopienas**;
- *pamatiedzīvotāji**;
- *organizācijas** darbinieki*;
- meža apsaimniekošanas vienībai blakus esošo zemes gabalu īpašnieki;
- lejup pa straumi esošo zemes gabalu īpašnieki;
- blakus esošie uzņēmumi;
- *valdījuma** un lietojuma tiesību īpašnieki, ieskaitot zemes īpašniekus;

- o organizācijas, kas ir pilnvarotas rīkoties vai rīkojas attiecīgo interešu grupu vārdā, piemēram, nevalstiskās organizācijas vides un sociālajā jomā, arodbiedrības u.c.
- o dabas aizsardzības organizācijas, piemēram, nevalstiskās vides organizācijas;
- o darba (darba tiesību) organizācijas, piemēram, arodbiedrības;
- o cilvēktiesību organizācijas, piemēram, nevalstiskās sociālās organizācijas;
- o valsts iestādes un vietējās pašvaldības;
- o FSC pārstāvniecības dažādās valstīs;
- o dažādu jautājumu (piemēram, *augstvērtīgo mežu**) eksperti.

(avots: FSC-STD-01-001 V5-0; grozītā veidā, avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

ILO: Starptautiskā darba organizācija (*International Labour Organization*) (avots: SDG).

Indikators: izmērāms vai aprakstāms kvantitatīvs vai kvalitatīvs rādītājs, ar kuru var novērtēt, vai *meža apsaimniekošanas vienība** atbilst *FSC kritērija** prasībām. Tādējādi indikatori un to sliekšņi nosaka meža apsaimniekošanas vienības līmenī atbildīgas meža apsaimniekošanas prasības un ir galvenais meža apsaimniekošanas novērtēšanas pamats (avots: FSC-STD-01-002 V1-0, 2009).

Intelektuālais īpašums: programmas, zināšanas, jauninājumi un citi radošā darba produkti (grozītā veidā, avots: bioloģiskās daudzveidības konvencija, 8. daļas j punkts, kā arī Vispasaules intelektuālā īpašuma organizācija. *What is Intellectual Property? WIPO* izdevums Nr. 450(E)).

Intensitāte: mežsaimnieciskās vai citas darbības spēka, stipruma, smaguma mērs, no kura atkarīga darbības ietekme (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Invazīvās sugas: sugas, kas ātri izplatās ārpus to sākotnējās izplatības zonas. Invazīvās sugas var izmainīt *vietējo sugu** ekoloģiskās attiecības un ietekmēt *ekosistēmas** funkcionēšanu, kā arī cilvēku veselību (grozītā veidā, avots: IUCN. IUCN vietnes vārdnīcā atrodamais jēdziens).

Stādījums:

Igaunijā par stādījumu tiek uzskatīts:

- 1) viena vecuma *mežs**, kas ir ierīkots uz nemeža zemes, stādot vai sējot kokus vienmērīgā at-tālumā, un tiek apsaimniekots tādā veidā, ka pēc 20 gadiem tam nepiemīt dabiskās ekosistē-mas* īpašības un nav sastopami tai svarīgie elementi;
- 2) teritorija, kurā iestādīti koki citam mērķim, nevis koksnes ražošanai (piemēram, Ziemassvētku eglīšu plantācija).

Igaunijā par stādījumiem neuzskata:

- 1) *mežu** atjaunošanu, ja 20 gadus pēc tā atjaunošanas tam piemīt dabiskas *ekosistēmas** dau-dzi vai būtiskākie elementi un īpašības;
- 2) karjeru vietās *atjaunoto* mežu**;
- 3) sēklu plantācijas.

Rokasgrāmata: *organizācijas** sastādīts regulu, mācību materiālu, vadlīniju un padomu kopums, ar ku-riem organizācija noteikusi savus pienākumus un tiesības.

Atkritumi: lietošanai nederīgas un nevēlamas vielas un blakusprodukti, piemēram:

- o bīstami pārpalikumi, t.sk. ķīmiskie pārpalikumi un baterijas;
- o tvertnes;
- o degviela un eļļas;
- o gruži, t.sk. metāla, plastmasas, papīra atkritumi; kā arī

- vairs neizmantotās būves, iekārtas un aprīkojums.

Iesaiste/iesaistīšanās: process, kādā *organizācija** uztur attiecības un konsultējas ar *interesešu grupām** un/vai panāk to līdzdalību, lai to intereses, tiesības un iespējas tiktu ņemtas vērā, izstrādājot, atjaunojot un ievērojot *rīcības plānu** (avots: FSC-STD-01-001 V5-0). Iesaistes procesā jāvadās pēc šādiem pamatprincipiem:

- tiek noteikti interesešu grupu pārstāvji;
- tiek noteikti saziņas kanāli, caur kuriem nodot informāciju abos virzienos;
- tiek panākts, ka visiem dalībniekiem ir vienlīdzīgas tiesības tikt pārstāvētiem un iesaistīties;
- tiek veikta visu sapulču, debašu un vienošanos (gan mutisko, gan rakstisko) protokolēšana un saglabāšana vai tiek noteikts, ka tie ir citādi pārbaudāmi;
- tiek panākta visu pušu piekrišana sapulču protokolu saturam; kā arī
- visu iesaistāmo darbību rezultāti un lēmumi tiek darīti zināmi iesaistītajiem.

Aizsardzība/uzturēšana: šie ir līdzvērtīgi jēdzieni, kas tiek lietoti kā noteikto dabas un kultūras nozīmes vērtību *ilglaicīga** saglabāšana plānotās saimnieciskās darbības ietvaros. Darbība var ietvert gan neiejaukšanos vai minimālu iejaukšanos, gan arī noteiktas darbības, kas nepieciešamas vērtības saglabāšanai (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Aizsargājamo teritoriju tīkls: *meža apsaimniekošanas vienības** daļas, kuru galvenais un dažos gadījumos vienīgais mērķis ir *aizsardzība**; tās ir *reprezentatīvās teritorijas**, *aizsargājamie dabas objekti**, *sasaistes** veidojošās teritorijas, krasta un piekrastes aizsargjoslas un *augstas aizsargājamās vērtības teritorijas**.

Aizsargājamie dabas objekti (ADO): teritorijas, kas radītas un tiek apsaimniekotas galvenokārt sugu, *dzīvotņu**, *ekosistēmu**, dabas objektu un citu specifisku vērtību *aizsardzībai**, lai saglabātu to dabas un kultūras vērtību vai veiktu monitoringu, novērtējumu un pētījumus, kas neizslēdz arī vienlaicīgu saimniecisko darbību. *FSC principu** un *kritēriju** kontekstā šādu teritoriju apsaimniekošanai jāietver aktīvu saglabāšana, nevis pasīvu aizsardzība (grozītā veidā, avots: FSC-STD-01-001 V5-0; Dabas aizsardzības likums).

Piekrastes josla: sauszemes un *ūdenstilpnes** saskares josla un tās augu valsts.

Ietekmes uz vidi novērtējums (IVN): sistemātisks process, ko veic, lai noteiktu plānoto projektu ietekmi uz vidi un sabiedrību, lai izvērtētu alternatīvas un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai, kā arī monitoringa metožu piemērošanai, kas pievienojamas projektam (grozītā veidā, avots: *Environmental impact assessment, guidelines for FAO field projects*. ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO). Roma, STD-01-001 V5-0).

Vides vērtības: biofizikāli un cilvēka radīti vides elementi. Šiem elementiem piešķirtā patiesā vērtība atkarīga no cilvēku un sabiedrības uztveres. FSC izpratnē tiek ņemti vērā šādi elementi:

- *ekosistēmas funkcijas**;
- *bioloģiskā daudzveidība**;
- ūdens;
- augsne;
- gaiss;
- *ar mežu** saistītās kultūras un dabas vērtības

(avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Kopienas: cilvēki, kas definē sevi kā piederīgus kopienai un darbojas kopīgas intereses vārdā (avots: SDG).

Piemērojamie tiesību akti: tiesību akti, ko piemēro *organizācijai** kā juridiskai personai vai uzņēmumam, kas darbojas *meža apsaimniekošanas vienībā** vai tās labā, kā arī tiesību akti, kas ietekmē *FSC principu** un *kritēriju** ievērošanu. Tie ietver likumus* (parlamentā pieņemtos tiesību aktus) un precedentu tiesības (tiesu interpretācijas) dažādās kombinācijās, papildinošos tiesību aktus, attiecīgās administratīvās procedūras un valsts konstitūciju (ja tāda pastāv), kurai ir augstāks juridiskais spēks nekā jebkuriem citiem tiesiskajiem aktiem (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Vietējā ekonomika: šī standarta izpratnē visa Igaunija ir vietējā ekonomika, tomēr ir atšķirīga no reģionālās ekonomikas, kas attiecas uz īpaši definētu mazāku teritoriju (avots: SDG).

Vietēja mēroga tiesību akti: visas primārās un sekundārās tiesības (piemēram, tiesību akti, noteikumi, statūti, dekrēti), kuru piemērošana ir ierobežota kādā valsts ģeogrāfiskā apgabalā, t.sk. sekundārie rīkojumi, kā arī terciārā administratīvā kārtība (piemēram, priekšraksti, prasības), kuru tiesiskais spēks tieši izriet no minētajām primārajām un sekundārajām tiesībām. Likumu juridiskais spēks izriet no Vestfāles sistēmas nacionālās valsts suverenitātes koncepcijas (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Vietējās kopienas: jebkura lieluma *kopienas** *meža apsaimniekošanas vienībā** vai ar to robežojošās teritorijās, kā arī kopienas, kas ir pietiekami tuvu, lai tām būtu būtiska ietekme uz meža apsaimniekošanas vienības apsaimniekošanu un *vides vērtībām** vai meža apsaimniekošanas vienības apsaimniekošana vai biofizikālie aspekti būtiski iespaidotu viņu saimniecību, tiesības un vidi (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Pielāgojamā apsaimniekošana: sistemātisks process, kas pastāvīgi uzlabo pārvaldības principus un praksi, mācoties no esošo pasākumu rezultātiem (grozītā veidā, avots: Starptautiskā dabas un dabas resursu aizsardzības savienība (*IUCN*). *IUCN* vietnes vārdnīcā atrodamais jēdziens).

Obligātā rokasgrāmata: *rokasgrāmata** vai cits tehniskās informācijas avots, kas *organizācijai** jāizmanto saskaņā ar likumu (FSC-STD-01-001 V5-0).

Konfidenciāla informācija: īpaša informācija, dati un saturs, kuru publiskošana rada risku *organizācijai**, tās biznesa interesēm vai attiecībām ar interešu grupām, darbiniekiem, klientiem, konkurentiem.

Kontrolējamie mērķi: konkrēti nākotnes mērķi (piemēram, nākotnē vēlamais *meža** stāvoklis), kurus uzstāda, lai novērtētu panākumus katra *meža apsaimniekošanas mērķa** sasniegšanā. Kontrolējamie mērķi tiek noteikti kā skaidrs rezultāts, lai to sasniegšanu varētu kontrolēt un saprast, vai mērķis ir sasniegts vai nē.

Kritērijs: līdzeklis, lai noteiktu, vai (*FSC meža apsaimniekošanas*) *principi** ir ievērots vai nē (avots: FSC-STD-01-001 V4-0).

Arodslimība: jebkura slimība, kas radusies to riska faktoru ietekmē, ko izraisījis darbs (avots: Starptautiskā darba organizācija (*ILO**). Bibliotēka un izziņu birojs. *ILO* mājaslapā sniegtais *ILO* tēzauris).

Augstvērtīgs mežs (AVM): jebkurš no minētā:

- AVM 1: sugu daudzveidība. *Bioloģiskās daudzveidības** koncentrācija, ieskaitot endēmiskās sugas un *retās vai apdraudētās sugas**, kas ir *nozīmīgas** pasaules, reģiona vai valsts mērogā.

- AVM 2: ainavas līmeņa *ekosistēmas** un ekosistēmu kompleksi. *Neskartas meža ainavas**, lielas ainavas līmeņa ekosistēmas un ekosistēmu kompleksi, kas ir nozīmīgi pasaules, reģiona vai valsts mērogā, kā arī ietver lielu daļu dabiskas izplatības sugu dzīvotspējīgas un daudzskaitlīgas populācijas.
- AVM 3: *ekosistēmas** un *dzīvotnes**. Retas, apdraudētas vai īpaši apdraudētas ekosistēmas, dzīvotnes un *patvērumi**.
- AVM 4: *kritiski nozīmīgi* ekosistēmu pakalpojumi**. Galvenie ekosistēmu pakalpojumi kritiskā stāvoklī, tostarp upju baseinu un erozijai pakļautu augšņu un nogāžu *aizsardzība**.
- AVM 5: *kopienas** vajadzības. Vietas un resursi, kas ir kritiski vajadzīgi *vietējo kopienu** un *pamatiedzīvotāju** pamatvajadzību apmierināšanai (dzīvesvieta, veselība, pārtika, ūdens), tiek noteikti, *iesaistoties** šīm kopienām un pamatiedzīvotājiem.
- AVM 6: kultūras vērtības. Vietas, resursi, *dzīvotnes** un *ainavas**, kam ir globāla vai valsts mēroga kultūras, arheoloģiska vai vēsturiska nozīme un/vai kritiska kultūras, ekoloģiska, reliģiski sakrāla vai saimnieciska nozīme *vietējo kopienu** vai *pamatiedzīvotāju** dzīvē, kas tiek noskaidrots, iesaistoties šīm *kopienām** un *pamatiedzīvotājiem**.

(grozītā veidā, avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Augstas aizsargājamās vērtības teritorijas: teritorijas, kurās konstatēti augstvērtīgie meži* un/vai kas vajadzīgas augstvērtīgo mežu saglabāšanai.

Dabiskie apdraudējumu faktori: traucējumi, kas var radīt *apdraudējumu* meža apsaimniekošanas vienības** apsaimniekošanai, sociālajām un *vides vērtībām**, kā arī skart būtiskas *ekosistēmas funkcijas**; piemēram, sausums, plūdi, degšana, noslīdējumi, vētras, nobrukumi u.c.

Dabiskie apstākļi / dabiska ekosistēma: *FSC principu* un kritēriju**, kā arī meža atjaunošanas metožu izpratnē jēdzieni „**dabiskiem tuvi apstākļi**” un „**dabiska ekosistēma**” nozīmē teritoriju apsaimniekošanu, atjaunošanai izmantojot teritorijai raksturīgas *vietējās sugas**, regulējot to sastāvu, kā arī ievērojot *vides vērtību** pareizu apsaimniekošanu tā, lai izveidojušās ekosistēmas būtu iespējami tuvas attiecīgajai vietai raksturīgām dabiskām ekosistēmām. Precīzākas instrukcijas *FSC mežu uzraudzības standartā* (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Dabisks mežs: mežs*, kam piemīt daudzas *dabiskas ekosistēmas** pamatīpašības un svarīgākie elementi, piemēram, sarežģītība, struktūra un *bioloģiskā daudzveidība**, ieskaitot arī augsnes īpašības, floru un faunu, turklāt visi vai gandrīz visi koki ir vietējas izcelsmes, un šis mežs nevar tikt klasificēts kā *stādījums**.

Dabisks mežs var piederēt vienai no šādām kategorijām:

- *Mežs**, kuru ietekmējušas cirtes vai citi traucējumi un kurš tiek vai ticis atjaunots, kombinējot dabisko atjaunošanos ar šai vietai raksturīgu sugu kultivēšanu (sēšanu/stādīšanu), un kur gan virszemē, gan zemes iekšienē ir saglabājušās daudzas dabisko mežu īpašības. Boreālo mežu un Ziemeļu puslodes mērenās joslas mežus, kas dabiski sastāv no vienas vai dažām koku sugām, kultivēšanu (sēšanu/stādīšanu) kombinācijā ar dabīgo atjaunošanu, kuru mērķis ir *atjaunot** mežu ar *vietējo sugu** kokiem, saglabājot dabiskās ekosistēmas svarīgos elementus, neuzskata par stādījumiem.

- Dabiskie meži, kas tiek uzturēti ar tradicionālām mežkopības metodēm, tai skaitā dabisko atjaunošanu vai dabiskās atjaunošanas veicināšanu.
- Labi attīstījusies, no vietējām sugām* sastāvoša sekundāra vai kolonizējusies meža cenoze, kas ir izveidojusies uz nemeža zemes.
- Dabiskie meži var ietvert teritorijas, kuras var raksturot kā par mežu pārveidojušās ekosistēmas.

(grozītā veidā, avots: FSC-STD-01-001 V5-0)

Dabas direktīvā minētās meža dzīvotnes: ES Padomes direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) I pielikumā uzskaitītajiem apdraudētajiem meža dzīvotņu tipiem atbilstošas vietas dabā. Aprakstus un inventarizācijas instrukcijas sastādījuši J. Pāls (*J. Paal*) un A. Palo. Papildu informācija: *Paal, J.* (2007). Dabas direktīvas dzīvotņu tipu rokasgrāmata. Tallina.; inventarizācijas instrukcijas

https://www.envir.ee/sites/default/files/metsainventeerimine_juhend_2011_2605_lopp.pdf un

<https://www.envir.ee/sites/default/files/metsadeinventeerimisepildijuhend.pdf>

Zemesgabali un teritorijas: *FSC principu** un *kritēriju** izpratnē tie ir zemesgabali un teritorijas, ko tradicionāli izmantojuši vai ierīkojuši *pamatiedzīvotāji** un *vietējās kopienas** un kur ir kritiski svarīgi piekļūt noteiktiem dabas resursiem, mājokļiem vai kultūras nozīmes vietām (grozītā veidā, avots: *World Bank safeguard OP 4.10 Indigenous Peoples*, 16. punkta (a) apakšpunkts, 2005. gada jūlijs).

Zemes uzlabojumu uzturēšanas darbi: zemes uzlabojumu uzturēšanas darbi ir lakstaugu un sīko krūmu pļaušana, koku ciršana, ūdens plūsmas šķēršļu noņemšana, ūdensnoteku dziļuma un pamatnes atjaunošana, drenāžas sistēmas attīrīšana no nogulsniem un savešana kārtībā, cauruļu un caurteku tīrīšana, cauruļu galu savešana kārtībā, zemes uzlabojumu sistēmas vides sistēmu uzturēšana, zemes uzlabošanas sistēmu būvju atjaunošana, novietošana vai papildināšana, neizmainot zemes uzlabojumu sistēmas vispārējos parametrus (avots: rīkojums „Prasības zemes uzlabojumu uzturēšanas darbiem”, <https://www.riigiteataja.ee/akt/114122010010>).

Ainava: ģeogrāfisks komplekss, kas sastāv no citai citu ietekmējošām ekosistēmām*, kas ir savstarpējas ģeoloģiskas, topogrāfiskas, augsnes, klimata, biotiskās un cilvēka ietekmes rezultāts konkrētā reģionā (ar grozījumiem, avots: *IUCN. IUCN vietnes vārdnīcā atrodamais jēdziens*).

Ainavas vērtības: ainavas vērtības var iztēloties kā cilvēka uztveres slāni, kas ir izvietots uz fiziskās *ainavas**. Daudzas ainavas vērtības, piemēram, saimnieciskā, rekreācijas, apdzīvošanas vai vizuālā vērtība ir cieši saistīta ar ainavas fiziskajām īpašībām. Citas ainavas vērtības, piemēram, iekšējā un garīgā vērtība ir drīzāk simboliskas, un tās vairāk ietekmē cilvēka uztvere un sociālā interpretācija, nekā to fiziskās īpašības (grozītā veidā, avots: *Landscape Value* institūta mājaslapa).

Zemes vienība: zemes vienība ir meža apsaimniekošanas vienības teritorija, ko ierobežo citas zemes vienības vai ūdens. Zemes vienībai nav obligāti jābūt reģistrētai kā kadastra zemes vienībai.

Apsaimniekošanas mērķis: konkrēti meža apsaimniekošanas mērķi, metodes, sagaidāmie rezultāti un principi, kas ir noteikti, lai izpildītu šā standarta prasības (avots: SDG).

Ekonomiskā dzīvotspēja: spēja attīstīties un pastāvēt kā nosacīti neatkarīgai sociālai, saimnieciskai vai politiskai vienībai. Ekonomiskā dzīvotspēja var nozīmēt rentabilitāti, taču šie jēdzieni nav vienādas nozīmes (grozītā veidā, avots: Eiropas Vides aģentūras mājaslapā sniegtā definīcija).

Mežs: zemes apgabals, kur dominē koki (avots: FSC-STD-01-001 V5-0. Ņemts no FSC instrukcijām sertifikācijas organizācijām *Scope of Forest Certification* (Mežu sertifikācijas apjoms), punkts 2.1, pirmo

reizi publicēts 1998. gadā, grozīts 2005. gadā (FSC-GUI-20-200) un vēlreiz grozīts 2010. gadā (FSC-DIR-20-007 – *FSC Directive on Forest Management Evaluations*, ADVICE-20-007-01)).

Mežkopība: zināšanas un pieredze par *mežu** un meža zemju ierīkošanu, atjaunošanu, augšanas, sastāva, veselības un kvalitātes kontroli, lai ilgtspējīgi nodrošinātu zemes īpašnieka un sabiedrības vajadzības un vērtības (avots: *Nieuwenhuis, M. Terminology of Forest Management. IUFRO World Series 9. kd. IUFRO 04.04.07. SilvaPlan un SilvaVoc*).

Meža apsaimniekošanas vienība: sastāv no zemesgabala vai zemesgabaliem, kas tiek apsaimniekoti saskaņā ar *rīcības plānā** skaidri noteiktajiem *ilgtermiņa* saimnieciskajiem mērķiem**. Meža apsaimniekošanas vienībā ietilpst visas teritorijas, kas iesniegtas FSC sertifikācijai, kā arī teritorijas, kas nav iesniegtas FSC sertifikācijai, bet ir *organizācijas tiesiskā** vai administratīvā pakļautībā.

Mežsaimnieciskā darbība: *mežu** atjaunošana, ciršana, zemes uzlabošana, ceļu būvniecība (avots: SDG).

Meža resursi: *mežu** krājumi sadalījumā pa koku sugām un vecumiem (avots: SDG).

Atšķirīgu interešu konflikts: saimniecisku, ekoloģisku, sociālu un kultūras interešu sadursme (piemēram, sadursme starp saimnieciskām, ekoloģiskām un kultūras interesēm, saimnieciskām, kultūras un sociālām interesēm, saimnieciskām, sociālām un ekoloģiskām interesēm u.tml.) (avots: SDG).

Nekoksnes meža produkcija: visi *meža apsaimniekošanas vienībā** iegūstamie produkti, izņemot kokus (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Saprātīgs: skat. pamatots.

Saprātīgā laika periodā: tiklīdz apstākļi to *pamatoti** atļauj; tā, lai puses netiktu apzināti aizkavētas (avots: SDG).

Mitrāji: sauszemes un ūdens ekosistēmu pārejas zonas, kur gruntsūdeņu līmenis parasti ir ap zemes virsmu vai arī zemes virsma klāta ar plānu ūdens kārtiņu (avots: *Cowarding, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T. 1979. Classification of Wetlands and Deepwater Habitats of the United States. DC US Department: Washington*).

Vadoties pēc Ramsāres konvencijas, Igaunijā sastopamie dabiskie mitrāju tipi: dīķi, palieņu pļavas, purvi, ezeri un upes (avots: *IUCN*, bez datuma, *IUCN Definitions – English*).

Slapjie meži: *meži**, kas pieder pie nosusināšanas sistēmu neskartajiem paparžu, vīgriežu, grīšļu-vīgriežu, grīšļu, kosu, staignāju, zemā purva, pārejas purva vai augstā purva augšanas apstākļu tipiem (avots: SDG).

Apdraudējums: norāde vai brīdinājums par iespējamu kaitējumu vai negatīvu ietekmi (grozītā veidā, avots: *Oxford English Dictionary*).

Apdraudētās sugas: tās sugas, kas, vadoties pēc Igaunijas Sarkanajā grāmatā minētā, pieder pie Igaunijā izmirušām, kritiski apdraudētām, izmirstošām vai saudzējamām sugām.

Nozīmīgs strīds: vispārīgo indikatoru piemērošanas izpratnē tas ir *strīds**, kas ietver vismaz vienu no minētajām situācijām:

- strīds skar *pamatiedzīvotāju** vai *vietējo kopienu** *likumīgās** tiesības;
- *mežsaimnieciskās darbības** kaitīgās ietekmes apjoms ir tāds, ka to nav iespējams samazināt vai novērst;
- fiziska vardarbība;

- ģipšuma bojāšana;
- karaspēka vienības klātbūtne;
- *interesu grupas** vai *meža darbinieku** iebiedēšana.

Organizācija: (juridiska vai fiziska) persona vai vienība (t.sk. grupas sertifikāta administrators), kam ir sertifikāts vai kas pretendē uz tā iegūšanu un kas atbild par FSC sertifikācijai nepieciešamo prasību izpildi (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Organisms: jebkura dzīva būtne, kas spēj vairoties vai nodot tālāk savu ģenētisko materiālu (avots: padomes direktīva 90/220/EEK).

Labākā pieejamā informācija: dati, fakti, dokumenti, ekspertu spriedumi, kā arī pētījumu rezultāti un rezultāti, kas iegūti, konsultējoties ar *interesu grupām**, un kas ir visuzticamākie, precīzākie, pilnīgākie un/vai visvairāk uz doto tēmu attiecināmie, turklāt iegūti ar *saprātīgām** pūlēm un par *saprātīgu** cenu, ņemot vērā *mežsaimnieciskās darbības* apjomu* un intensitāti**, kā arī *piesardzības principu**.

Pesticīdi: jebkāda sintētiska viela vai preparāts, kas pagatavots un tiek lietots lakstaugu, koku, cilvēku, mājdzīvnieku vai *bioloģiskās daudzveidības* aizsardzībai** no kaitēkļiem, tos iznīcinot vai padarot nekaitīgus. Šī definīcija ietver insekticīdus, rodenticīdus, akaricīdus, moluskicīdus, larvicīdus, fungicīdus un herbicīdus (avots: FSC-POL-30-001, 2005).

Robežgrāvis: purva malā esošs susinātājgrāvis ar būtisku nosusinošo ietekmi, kas ierīkots, lai ierobežotu purva tālāku izplatību (avots: SDG).

Ilgtermiņa: *organizācijas** darbības apjoms laikā, ko izsaka *rīcības plāna** mērķi, *ciršanas apjomi** un pienākums pastāvīgi uzturēt meža platību. Laika perioda garums variē atbilstoši apstākļiem un ekoloģiskajam stāvoklim, kā arī to nosaka tas, cik ilgs laiks nepieciešams pēc ciršanas vai traucējumiem, lai atjaunotu *ekosistēmas** dabisko struktūru un sastāvu, gatavības pakāpi vai sākotnējos nosacījumus (avots: FSC-STD-01-002 V1-0, 2009).

Ilglaicīgs strīds: *strīds**, kas ilgst vairāk nekā mēnesi, sākot no sūdzības saņemšanas brīža.

Princips: saturisks priekšraksts vai elements, kas attiecas uz FSC noteikto meža apsaimniekošanas kārtību (avots: FSC-STD-01-001 V4-0).

Neskarta meža ainava: visā šobrīd ar *mežu** klātajā teritorijā sastopama teritorija, kuru ekosistēmu mežsaimnieciskā darbība ietekmējusi minimāli un kuras platība ir vismaz 500 km² (50 000 ha), bet platums 10 km (teritorijas robežas parādītas kā aplis) (avots: *Intact Forests / Global Forest Watch*. Mājaslapā dotās definīcijas, 2006.–2014.).

Gruntsūdens slānis: gruntsūdens slānis ir zemes slānis, slāņu grupa vai slāņa daļa, kas pietiekamā daudzumā satur ūdeni caurlaidīgu, ar ūdeni piesātinātu materiālu, lai piegādātu ūdeni avotiem un akām un lai iegūtais ūdens daudzums šajā apgabalā būtu resurss ar ekonomisku vērtību (avots: *Gratzfeld, J.* 2003. *Extractive Industries in Arid and Semi-Arid Zones. World Conservation Union (IUCN)*).

Pamatots/saprātīgs: apstākļi vai mērķis, kas uz vispārējās pieredzes pamata novērtēts kā taisnīgs un derīgs (avots: *Shorter Oxford English Dictionary*).

Pamatiedzīvotāji: cilvēki un cilvēku grupas, ko var definēt un raksturot šādi:

- pamata pazīme vai kritērijs ir indivīda pašnoteikšanās kā pamatiedzīvotāju *kopienas** loceklim un viņa piederības atzīšana no kopienas puses;
- vēsturiska piederība pirmskoloniālajām un/vai vēlāk dibinātām kopienām;

- stipra saikne ar teritoriju un apkārtējiem dabas resursiem;
- sava sociālā, saimnieciskā vai politiskā sistēma;
- sava valoda, kultūra un ticība;
- veido nedominējošas sabiedrības grupas;
- vēlme saglabāt un stiprināt savu vidi un dzīves kārtību kā atsevišķai tautai un kopienai;

(grozītā veidā, avots: pielāgots no ANO jautājumu foruma informatīvās lapas „Who are indigenous peoples”, 2007. gada oktobris, ANO attīstības grupas dokumentiem „Guidelines on Indigenous Peoples Issues”, 2009., un ANO pamatiedzīvotāju tiesību deklarācijas, 2007. gada 13. septembris).

Vietējās sugas: sugas, apakšsugas un zemākas taksācijas vienības, kas sastopamas savā dabiskajā (agrākajā un pašreizējā) un potenciālajā izplatības zonā (tas nozīmē to izplatības zonu, ko tas dabiski aizņem vai var aizņemt, bez cilvēka tiešas vai netiešas iejaukšanās) (avots: bioloģiskās daudzveidības konvencija (CBD), invazīvo svešzemju sugu programma. CBD mājaslapā sniegtie jēdzieni un definīcijas).

Starptautiski atzīts zinātnisks protokols: iepriekš noteikta, zinātniski pamatota procedūra, ko publicējis starptautiskais pētniecības tīkls vai asociācija vai kas bieži minēts starptautiskajā zinātniskajā literatūrā (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Stāvoklis pirms ciršanas: *meža** vai *stādījuma** daudzveidība, sastāvs un struktūra pirms ciršanas un palīgdarbībām (piemēram, ceļu būves).

Ciršanas apjoms: *meža apsaimniekošanas vienībā** nocirstais koku daudzums tilpuma vienībās vai pēc cirsmu platības.

Ratificēšana: starptautiska tiesību akta, konvencijas vai līguma (ieskaitot daudzpusējos vides līgumus) juridiska apstiprināšana no valsts likumdevēja puses vai ar līdzvērtīgu tiesisko* mehānismu, tā ka starptautiskais tiesību akts, konvencija vai līgums automātiski kļūst par daļu no nacionālajiem tiesību aktiem vai izraisa valsts tiesību akta sagatavošanu ar tādu pašu juridisko spēku (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Patvērums: izolēta teritorija, kur nav notikušas būtiskas izmaiņas ne klimata maiņas, ne traucējumu (piemēram, cilvēka darbība) dēļ un kur var tikt saglabāti reģionam tipiskie augi un dzīvnieki (avots: *Glen Canyon Dam, Adaptive Management Program Glossary*, kas dota *Glen Canyon Dam* mājaslapā).

Nacionālie tiesību akti: visas primārās un sekundārās tiesības (piemēram, tiesību akti, noteikumi, statūti, dekrēti), kuru piemērošana ir ierobežota kādā valsts ģeogrāfiskajā apgabalā, t.sk. sekundārie rīkojumi, kā arī terciārā administratīvā kārtība (piemēram, priekšraksti, prasības), kuru tiesiskais spēks tieši izriet no minētajām primārajām un sekundārajām tiesībām. FSC-STD-01-001 V5-0).

Risks: nevēlamas negatīvas ietekmes iespēja, ko rada jebkāda darbība *meža apsaimniekošanas vienībā**, iekļaujot seku smagumu (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Krustošanās: dažādu genotipu* pārstāvju ģenētiskās informācijas (dzimumšūnu) apvienošana, kuras rezultātā pēcnācēji – krustojumi – nes tālāk divu vai vairāku īpatņu īpašības un pazīmes. Krustošanās var notikt sugas iekšienē, starp sugām vai starp ģintīm. Ģenētiski atšķirīgu vecāku krustošanās rezultātā iegūtos (heterozigotas) īpatņus sauc par hibrīdiem.

Zaļais tīkls: dažādu tipu *ekosistēmu** un *ainavu** saglabāšanai veidota sistēma, kas sastāv no dabiskām un daļēji dabiskām cenožēm, kas līdzsvaro apdzīvotības un ekonomiskās aktivitātes sekas un

kas sastāv no kodoliem un to savienojošajiem zaļajiem koridoriem (avots: SDG).

Pļavas: zālaugiem klāta teritorija, no kuras koki un krūmi aizņem mazāk par desmit procentiem (avots: UNEP citāts FAO 2002. gada izdevumā „Second Expert Meeting on Harmonizing Forest-Related Definitions for use by various stakeholders”).

No likuma izrietošs/likumīgs/tiesisks: atbilstošs primārajiem tiesību aktiem (valsts mēroga un vietējiem) vai sekundārajiem tiesību aktiem (papildinoši rīkojumi, dekrēti, noteikumi u.c.). „Tiesīgs” ietver arī uz noteikumiem pamatotus lēmumus, kurus pieņēmušas tiesiski kompetentas* iestādes un kuru lēmumi tieši un loģiski izriet no tiesību aktiem. Tiesiski kompetentu iestāžu lēmumi nevar būt tiesiski, ja tie tieši un loģiski neizriet no tiesību aktiem vai nepamatojas uz noteikumiem, bet tikai administratīviem apsvērumiem (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Likumīgs: skat. no likuma izrietošs.

Likumīgas tiesības jeb likumos izteiktas tiesības: tiesību aktu kopums, ko reglamentē parlamenta pieņemtie tiesību akti (valsts likumdevējs) (avots: *Oxford Dictionary of Law*).

Sasaiste: rādītājs, kas apraksta, cik lielā mērā koridors, tīkls vai matrica ir savienoti jeb telpiski nepārtraukti. Jo mazāk pārtraukumu, jo labāka sasaiste. Saistīts ar strukturālās sasaistes jēdzienu; funkcionālā un uzvedības konsekvence norāda, cik labi šī sasaiste funkcionē kāda procesa norisē (piemēram, dzīvnieku pārvietošanās cauri dažādiem ainavas elementiem). Ūdens sasaiste nozīmē materiālu un *organismu** piekļuvi un kustību caur grunts un virszemes ūdeņiem starp jebkura veida ūdens ekosistēmu teritorijām (grozītā veidā, avots: *R. T. T. Forman, 1995. Land Mosaics. The Ecology of Landscapes and Regions. Cambridge University Press, 632 lk*).

Saistoša vienošanās: rakstiski vai citā formā noslēgts darījums vai līgums, kas ir saistošs parakstītājiem un kura izpilde nodrošināma ar likumu. Iesaistītās puses slēdz līgumu un tam piekrīt brīvprātīgi.

Dzimumu līdztiesība: dzimumu līdztiesība nozīmē, ka sievietēm un vīriešiem ir vienlīdzīgi konkurences apstākļi, lai pilnībā īstenotu savas cilvēktiesības un veicinātu ekonomisko, sociālo, kultūras un politisko attīstību, kā arī gūtu no tā labumu (avots: pielāgots no FAO, IFAD un ILO* semināra izdevuma raksts „Gaps, trends and current research in gender dimensions of agricultural and rural employment: differentiated pathways out of poverty”, Roma, 2009. gada 31. marts–2. aprīlis).

SDG: Standarta darba grupa

Raksturīgā suga: suga, kuras prasības nosaka īpašības, kas vajadzīgas *ainavaī**, lai apmierinātu tajā dzīvojošo sugu prasības (avots: *Lambeck, R. J., 1997. Focal Species: A multi-species Umbrella for Nature Conservation. Conservation Biology vol 11 (4): 849–856*).

Liela organizācija: organizācija* vai meža apsaimniekotājs, kura mežu platība ir vairāk nekā 1000 ha (avots: SDG).

Saglabājamais koks: *bioloģiskās daudzveidības** nodrošināšanai paredzēts koks (avots: Meža likums).

Atjaunot/atjaunošana: šie vārdi tiek lietoti atkarībā no konteksta un dažādās nozīmēs. Dažos gadījumos „atjaunot” nozīmē novērst ar *mežsaimniecisko darbību** vai citā veidā nodarīto kaitējumu *vides vērtībai**. Citos gadījumos „atjaunot” nozīmē radīt dabiskiem iespējami tuvu apstākļus vietās, kuru stāvok-

lis ir būtiski pasliktinājies vai kur ir mainījies zemes lietošanas mērķis. *FSC principu** un *kritēriju** izpratnē vārdu „atjaunot” nelieto konkrētu vēsturisku, aizvēsturisku, pirmsindustriālu vai citu iepriekš pastāvējušu *ekosistēmu** radīšanas nozīmē (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

*Organizācijas** pienākums nav obligāti atjaunot tās vides vērtības, ko ir ietekmējuši no organizācijas neatkarīgi faktori, piemēram, dabas katastrofas, klimata izmaiņas vai trešās personas *likumīga** darbība (piemēram, publisks infrastruktūras objekts, izrakteņu iegūšana, medības vai apdzīvošana). FSC-POL-20-003 „Teritoriju izvēle no sertificējamā apjoma” apraksta procedūras, pēc kurām izvēlēties pārbaudāmās teritorijas no visas sertificējamās platības.

Organizācijas pienākums nav obligāti atjaunot tās vides vērtības, kas ir bijušas kādā vēstures vai aizvēstures brīdī vai ko negatīvi ietekmējuši iepriekšējie īpašnieki vai organizācijas. Tomēr ir vēlams, ka organizācija izmanto *pamatotas** metodes, lai samazinātu, ierobežotu un nepieļautu vides stāvokļa turpmāku pasliktināšanos.

Atjaunošanās spēja: sistēmas spēja saglabāt pamatfunkcijas un procesus stresa vai spiediena apstākļos, vai nu pretojoties, vai pielāgojoties. Atjaunošanās spējas jēdzienu var attiecināt gan uz *ekosistēmām**, gan sociālām sistēmām (avots: *IUCN World Commission on Protected Areas (IUCN-WCPA)*, 2008. *Establishing Marine Protected Area Networks – Making it Happen. Washington D.C.: IUCN-WCPA National Oceanic and Atmospheric Administration and The Nature Conservancy*).

Infrastruktūra: mežsaimniecības kontekstā tie ir ceļi, tilti, grāvji, stigas, caurtekas, starplikas, karjeri, dambji, būves u.c. iekārtas, kas nepieciešamas *rīcības plāna** izpildei (avots: SDG).

Ieraduma tiesības: cieši tradīcijās dibināto tiesību kopums. Dažās jurisdikcijās ieraduma tiesības noteiktā apjoma robežās ir līdzvērtīgas *likumīgajām tiesībām**, un dažām etniskajām un citām sociālajām grupām tās var aizstāt tiesību aktus. Dažās jurisdikcijās ieraduma tiesības papildina likumu, un tās piemēro noteiktos gadījumos (grozītā veidā, avots: *N.L. Peluso ja P. Vandergeest*, 2001.

Genealogies of the political forest and customary rights in Indonesia, Malaysia and Thailand, Journal of Asian Studies 60(3):761–812).

Juridiskās ieradumu tiesības: tiesības, kas izriet no ilgstošām ierastām un atvieglojošām darbībām, kuras atkārtoti tiek atkārtotas un kuras, pateicoties atkārtotai un nepārtrauktai piekrišanai, ir ieguvušas likuma spēku ģeogrāfiskā vai socioloģiskā vienībā (avots: FSC-STD-01-001 V4-0).

Rīcības plāns: dokumentu, pārskatu, ierakstu un karšu kopums, kas apraksta, pamato un regulē darbības vai pasākumus, ko veic meža apsaimniekotājs, personāls vai *organizācija** meža *apsaimniekošanas vienībā** vai saistībā ar to, ieskaitot mērķu un principu apstiprināšanu (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Atbalstīt: atzīt, cienīt, uzturēt un atbalstīt (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Tradicionālās zināšanas: informācija, pieredze, prasmes un paražas, ko *kopiena** ir apguvusi, saglabājusi un nodevusi no paaudzes paaudzē un kas bieži ir kopienas kultūras un garīgās identitātes daļa (grozītā veidā, avots: *Maaailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (WIPO)*). Definīcija *WIPO* mājaslapas sadaļā *Policy / Traditional Knowledge* dotajā vārdnīcā).

Kūdrājs: applūstošas un purvainas vietas, kur uzkrājas liels organisko vielu daudzums, ko pārklāj sugām nabadzīga veģetācija, kas saistīta ar noteiktu skābumu un kam raksturīga brūngana krāsa

(avots: Aguilar, L., 2001. *About Fishermen, Fisherwomen, Oceans and tides*. IUCN. San Jose, Costa Rica).

Darba traumas: jebkurš veselības traucējums, slimība vai nāves iestāšanās, ko izraisījis *nelaimes gadījums* darbā* (avots: Starptautiskā darba organizācija (ILO*). Bibliotēka un izziņu birojs. ILO mājaslapā sniegtais ILO tēzaurs).

Arodbiedrība: *darbinieku** oficiāla vai neoficiāla organizācija vai savienība, kas ir (vai nav) atzīta tiesību aktos vai no *organizācijas** puses un kuras mērķis ir iestāties par strādājošo tiesībām un pārstāvēt tos attiecībās ar organizāciju, galvenokārt jautājumos par darba apstākļiem un samaksu.

Darbinieki: visas *organizācijā** strādājošās personas, t.sk. sezonas darbinieki, nekvalificēti darbinieki, valdes locekļi un vadītāji (avots: SDG).

Nelaimes gadījums darbā: darba veikšanas brīdī noticis gadījums, kas beidzas ar traumu vai nāves iestāšanos. Starptautiskā darba organizācija (ILO*). Bibliotēka un izziņu birojs. ILO mājaslapā sniegtais ILO tēzaurs).

Apjoms: *mežsaimnieciskās darbības** vai cita notikuma rezultātā laikā un telpā radītās ietekmes un *vides vērtību** vai *meža apsaimniekošanas vienību** mērs. Maza vai zema telpiskā apjoma mežsaimniecības darbības ietekmē tikai nelielu *meža** daļu katru gadu, maza vai zema laika apjoma aktivitātes notiek ar gariem intervāliem (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Apjoms, intensitāte un risks: skat. jēdzienu „apjoms”, „intensitāte” un „risks” konkrētās definīcijas.

Brīva, iepriekšēja un apzināta piekrišana: *tiesisks** nosacījums, saskaņā ar kuru persona vai *kopiena** var apgalvot, ka tā ir devusi piekrišanu kādai darbībai pirms tās sākuma, pamatojoties uz skaidru novērtējumu un izpratni par šīs darbības faktiem, apstākļiem un sekām un visu attiecīgo faktu zināšanu brīdī, kad tiek dota piekrišana. Brīva, iepriekšēja un apzināta piekrišana ietver tiesības piekrišanu dot, grozīt, apturēt vai ņemt atpakaļ (grozītā veidā, avots: Sākotnējais darba dokuments par pamatiedzīvotāju brīvu, iepriekšēju un apzinātu piekrišanu (...) (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4, 2004. gada 8. jūlijs), Apvienoto Nāciju Organizācijas cilvēktiesību komitejas 22. sesija, cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības apakškomiteja, pamatiedzīvotāju darba grupa, 2004. gada 19.–23. jūlijs).

Vagu grāvji: virszemes ūdeņu novadīšanai izveidota pagaidu seklu grāvju sistēma, kuras mērķis ir samazināt augsnes mitrumu konkrētajā brīdī (parasti galveno ciršu cismās vai vētru bojātās teritorijās). Vagu grāvjus ierīko šķērsām virsmas reljefa virzienam. Vagu grāvji neietilpst rekonstrukcijas projektos uzturamo un *atjaunojamo** grāvju skaitā (avots: SDG).

Strīds: vispārīgo indikatoru izpratnē tā ir jebkuras personas vai organizācijas neapmierinātības izpausme, kas ir iesniegta *organizācijai** sakarā ar tās *mežsaimniecisko darbību** vai *FSC principu** un *kritēriju** ievērošanu sūdzības formā un prasa atbildi (grozītā veidā, avots: FSC-PRO-01-005 V3-0).

Valdījums: tiesības izmantot *meža apsaimniekošanas vienības** resursus, ko var būt noteikusi vietējā prakse vai savstarpēja vienošanās, vai citas personas ar piekļuves tiesībām. Šīs tiesības var ierobežot konkrētu resursu izmantošanu ar konkrētām patēriņa normām un īpašām ciršanas/izstrādes metodēm (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ūdenstilpnes: sezonas, pagaidu un pastāvīgi strauti, upes, dīķi, ezeri, purvi un avoti (avots: SDG).

Ūdens trūkums: ūdens krājumi, kas ierobežo pārtikas sagatavošanu, veselības aprūpi un saimniecisko attīstību. Par stipru ūdens trūkumu uzskata 1000 kubikmetrus gadā uz cilvēku vai arī izmantošanu vairāk par 40 % no visa ūdens krājumu apjoma (avots: *Millennium Ecosystem Assessment*. 2005. *Ecosystems and Human Well-being: Policy Responses. Findings of the Responses Working Group*. Washington DC: Island Press, lk 599–605).

Ūdens stress: rodas tad, ja pieprasījums pēc ūdens zināmā periodā pārsniedz tā pieejamo apjomu vai ja ūdens kvalitāte ierobežo tā patēriņu. Ūdens stresu rada saldūdens resursu samazināšanās (gruntsūdeņu* pārmērīga izmantošana, upju izžūšana u.tml.) un kvalitātes samazināšanās (eitifikācija, piesārņojums ar organiskajām vielām, sālsūdens iekļūšana) (avots: *UNEP*, 2003, citēts no izdevuma *Gold Standard Foundation*, 2014. *Water Benefits Standard*).

Ūdens notece: vispārīgā gadījumā līdz 60 cm dziļš grāvis, kura uzdevums ir savākt vai novadīt lieko ūdeni no ceļa profila virsmas (avots: *SDG*).

Svešzemju suga: suga, apakšsuga vai zemāks taksons, kurš ir aizvests uz svešu teritoriju un tur dabiski izplatījies agrāk vai arī izplatās pašlaik. Definīcijā ietilpst arī visas taksona sastāvdaļas, dzimumšūnas, sēklas, olas vai citas daļas, kas spēj izdzīvot un vairoties (avots: bioloģiskās daudzveidības konvencija (*CBD*), invazīvo svešzemju sugu programma. *CBD* mājaslapā sniegtie jēdzieni un definīcijas).

Mēslojums: minerālas vai organiskas vielas, galvenokārt N, P₂O₅ un K₂O, ko iestrādā augsnē augu augšanas veicināšanai.

Ļoti maza daļa: ietekmētā daļa ir mazāka nekā 0,5 % gadā no *meža apsaimniekošanas vienības** platības, bet kopā nedrīkst pārsniegt 5 % no *meža apsaimniekošanas vienības** platības (grozītā veidā, avots: *FSC-STD-01-002 V1-0*, 2009).

Maza organizācija: *organizācija** vai meža apsaimniekotājs, kura mežu platība ir mazāka nekā 1000 ha (avots: *SDG*).

Ārēja ietekme: priekšrocības vai zaudējumi, kas rodas no darbības, kas ietekmē interešu grupu*, kas nav tieši saistīta ar šo darbību, dabas resursus vai vidi, un parasti netiek atspoguļota standarta izmaksu uzskaites sistēmās, tādējādi šādu produktu tirgus cenas neatpoguļo visas izmaksas un ieguvumus (avots: *FSC-STD-01-001 V5-0*).

Teritorija ar vērtīgas dzīvotnes pazīmēm: teritorija, kurai piemīt *vērtīgas dzīvotnes** pazīmes, bet kas nav reģistrēta (avots: *SDG*).

Vērtīga dzīvotne: teritorija, kur šauri pielāgotu, *apdraudētu*, neaizsargātu vai *retu* sugu sastopamība ir augsta. Vērtīgas dzīvotnes, to noteikšanu un *aizsardzību** regulē [meža likums](#) un [vides ministra 2007. gada. 4. janvāra rīkojums Nr. 2](#). Vērtīgo dzīvotņu saraksts publiski pieejams [meža reģistrā](#), kā arī [vides reģistrā](#).

Vērtīga ainava: *ainava**, kurai ir kultūrvēsturiska, estētiska, dabas, atpūtas un/vai identitātes vērtība. Vērtīgās ainavas nosaka plānošanā ar mērķi saglabāt tradicionālo apdzīvoto vietu un zemes lietojumu struktūru, estētiku un *bioloģisko daudzveidību**, kā arī ekoloģisko līdzsvaru (avots: *SDG*).

Vērtīgas dzīvotnes pazīmes: meža ainavas īpašības un struktūra, tai skaitā:

- veci koki, kuru vecums būtiski lielāks par pārējo koku vidējo vecumu;
- koki ar īpašu ekoloģisko vērtību (specifiskas *dzīvotnes**);

- dažāda koku struktūra (piemēram, vairāki stāvi, traucējumu, vējgāžu pazīmes u.c.)
- stāvoši nokaltuši koki;
- kritālas;
- dabisku traucējumu ietekmē radušies meža klajumi;
- pastāvīgas ligzdošanas vietas;
- *mitrāji**, nenosusināti augstie purvi, pārejas purvi un zemie purvi;
- dabiskas nelielas ūdenstilpnes;
- pastāvīgas vairošanās teritorijas;
- barošanās un patvēruma vietas, t.sk. vairošanās periodā.

Taisnīga samaksa: maksa, kas ir proporcionāla citas iesaistītās personas veiktā pakalpojuma apjomam un veidam vai citai iesaistītajai personai nodarītā kaitējuma apjomam un veidam.

Tiesisks: skat. no likuma izrietošs.

Tiesiski kompetents: ar tiesiskajiem aktiem pilnvarots veikt konkrētu uzdevumu (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Juridiska reģistrācija: licence vai atļauja saskaņā ar valsts vai vietējiem tiesību aktiem, lai darbotos kā uzņēmējs, kuram ir tiesības iegādāties un pārdot meža produktus un/vai pakalpojumus, lai gūtu ienākumus. Licence un atļauja var tikt izdota vienai personai, uzņēmumam un publiskai juridiskai personai. Mežsaimniecības produktu un/vai pakalpojumu pirkšana un pārdošana nenozīmē pirkšanas un pārdošanas pienākumu, tāpēc *juridiskā** reģistrācija attiecas arī uz *organizācijām**, kas apsaimnieko *meža apsaimniekošanas vienību**, lai apsaimniekotu meža produktus un pakalpojumus, kas nav paredzēti pārdošanai, piemēram, nolūkā saglabāt rekreācijas vietu vai *bioloģisko daudzveidību**, vai *dzīvotni** (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Juridiskais stāvoklis: veids, kā *meža apsaimniekošanas vienība** tiek klasificēta atbilstoši tiesiskajiem aktiem. *Valdījuma** izpratnē tas nozīmē zemes īpašumu vai valdījuma formu, kas var būt, piemēram, kopienas* kopīgā zeme, nomātā zeme, privātīpašumā esoša zeme, valsts zeme, pašvaldības zeme u.tml. Ja meža apsaimniekošanas vienība pāriet no vienas kategorijas citā (piemēram, no valsts zemes kļūst par pamatiedzīvotāju kopienas zemi), tad stāvoklis tajā brīdī nozīmē pārejas procesu.

Administratīvā izpratnē *juridiskais** statuss var nozīmēt, ka zeme pieder visai tautai, ko valdība pārvalda tautas vārdā un iznomā privātam uzņēmumam saskaņā ar koncesijas līgumu (avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ekoloģiski vērtīgas kritālas: kritālu ekoloģisko vērtību palielina liels diametrs, sugu (gan lapukoki (īpaši rētaini), gan skujkoki) un vecumu (gan veci pussadalījušies, gan svaigi kritušie stumbri) daudzveidība un deguma pēdas; mežizstrādes un zemes sagatavošanas radītie mehāniskie bojājumi samazina vērtību. Zari nav uzskatāmi par ekoloģiski vērtīgām kritālām (avots: SDG).

Ekosistēma: funkcionāla vienība, kas sastāv no augu, dzīvnieku un mikroorganismu dinamiska kompleksa, apdzīvojamas vides un to savstarpējas mijiedarbības (avots: bioloģiskās daudzveidības konvencija, 1992., 2. pants)

Ekosistēmas funkcija: *ekosistēma** raksturīga īpašība, kas saistīta ar nosacījumu un procesu kopumu, ar kuru palīdzību ekosistēma saglabā savu veselumu (piemēram, primārā produkcija, pārtikas ķēde, biogeoķīmiskie cikli). Ekosistēmu funkcijas ir, piemēram, sadalīšanās, organisko vielu ražošana,

barības vielu aprite, kā arī barības vielu un enerģijas plūsma. FSC izpratnē šī definīcija ietver ekoloģiskos procesus, piemēram, traucējumu režīmus, reģenerācijas ciklus un kopienas attīstības (pēctecības) posmus (grozītā veidā, avots: R. Hassan, R. Scholes ja N. Ash, 2005. *Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC*; un R. F. Noss, 1990. *Indicators for monitoring biodiversity: a hierarchical approach. Conservation Biology* 4(4):355–364).

Ekosistēmas pakalpojumi: labumi, kādus cilvēki gūst no *ekosistēmas**. Pie tiem pieder:

- apgādes pakalpojumi, piemēram, pārtika, meža produkcija un ūdens;
- regulējošie pakalpojumi, piemēram, plūdu, sausuma, augsnes degradācijas, gaisa kvalitātes, klimata un slimību izplatības regulēšana;
- atbalsta pakalpojumi, piemēram, augsnes radīšana, barības vielu aprite; kā arī
- kultūras vērtības, piemēram, rekreācija, garīgas, reliģiskas un citas nemateriālas vērtības

(grozītā veidā, avots: R. Hassan, R. Scholes ja N. Ash, 2005. *Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC*).